

Muusikaleht

Nr. 7/8

Juuli-
august

1998

Hind 12.-

Jalgpalluritest Prantsusmaal palju paremini

Pressiteade,...

45. Rahvusvaheline Heliloojate Rostrum (International Rostrum of Composers) toimus Pariisis UNESCO majas 16.-21. juunini 1998. a. Osalesid 32 riigi rahvusraadiod viielt kontinendilt, kuulati 60 helitööd.

Ürituse korraldaja on Rahvusvaheline Muusika Nõukogu (International Music Council). Rostrumil esindavad riike avalik-õiguslikud raadiojaamad salvestistega uuest heliloomingust. Raadiote esindajad on ühtlasi žürii liikmed. Kuulatud teoseid hinnatakse, hinded summeeritakse ja kuulutatakse välja parim teos (selected work) ning kümme soovitatud teost (recommended works). Eraldi tõstetakse esile noorte alla 30-aastaste heliloojate teosed. Rostrumil silma paistnud teoseid tutvustavad eetris maailma suurimad raadiojaamad.

Põhikategoorias sai raadiotoimetajate žüriilt seekord enim punkte prantsuse helilooja Pascal Dusapini tromboonikontsert "Watt".

Noorte, alla 30-e aasta vanuste heliloojate hulgas osutus tänavu parimaks soome autori Tommi Kärkkäineni "Seitse miniatuuri" orkestrile ning puhkpillile, teine oli eesti helilooja Helena Tulve "a travers" kammeransamblile.

Eesti Raadio osales Rostrumil viiendat korda ja eesti muusikat on saatnud suur edu. 1995. aastal saavutas Erkki-Sven Tüüri REEKVIEM Peeter Lilje mälestuseks teise koha, 1996. aastal oli Mari Vihmandi FLOREO parim alla 30-e aasta vanuse autori teos ning Toivo Tulevi OPUS 21 tuli kümne hulka. Möödunud aastal jäi Lepo Sumera SÜMFOONIA NR.5 teisele kohale.

Tüia Teder,

Klassikaraadio direktor

Suur puu annab heliloojale inspiratsiooni

...mis ärgitas esitama

lisaküsimusi

Kuidas vallatakse välja Rostrumile saadetavad teosed?

Ega valik väga suur ole. Nad peavad olema Eesti Raadio lindistatud teosed, Eesti Raadio omandiõigusega. Kahjuks ei ole meie instrumentalistid alati avalikul esinemisel kõrgtasemel ja seetõttu ei saa me alati kasutada kontserdilindistusi. Meeldiv erand oli Mari Vihmandi "Floreo", mis oli ERSO poolt Arvo Volmeri juhatamisel väga hästi ette kantud. Tuleb teha stuudiolindistusi, mis on kallid, kus saab tagasi võtta, monteerida ja teha muud iluravi. Millega välja minna, seda otsustan Klassikaraadio juhatajana mina, muidugi oma kolleegidega konsulteerides. Lindistas seekord NYJD-Ensemble Olari Eltsi juhatusel, helirežissöör oli Aili Jõelett.

 järg 2.lk-l

Veel numbris:

 Eesti muusikute edu välismaal (lk.2-5)

 Muusikaharidus(lk.24-25)

 Sünnipäevad ja sünniaastapäevad - Miliza Korjus jt. (lk.27-29)

 Keskusviste kontsertide ja festivalide küllus (lk.6-23)

 Välismaalt (lk.11,30)
Jm.

Ise Eesti Raadio ju enam tellida ei saa - pole raha. Viimane teos, mille me tellisime Põhjamaade konkursi jaoks, oli Erkki-Sven Tüüri "Aegruum", mida on seejärel ette kantud palju.

Valiku õnnestumisel on nähtavasti oma osa nii heliloojatel kui lindistusel.

Eesti heliloojad on praegu tõepoolest kõrgest klassist ja väärivad maailmas tutvustamist nii helis kui ka sõnas. E.-S.Tüüri tõsteti Rostrumil esile juba teist korda, esmakordselt Üleliidulise Raadio esitluse. Vöib-olla 10-20 aasta pärast pole see enam nii.

Mõnel pool on see hästi korraldatud. Näiteks Hongkong on andnud välja paksu ingliskeelse raamatu oma heliloojatest. Ka kõige noorematest koos elulooliste andmete ja noodinäidete. Aga katsu meil saada andmeid näiteks Timo Steineri, kasvõi Rostrumil edukalt esinenud Helena Tulve kohta. Mare Põldmäe Eesti Muusika Infokeskusest teeb praegu ettevalmistusi.

Meie lindistustega võib minna kuhu iganes. Nii tehnilise taseme kui helirežisööride oskuse poolest. Aga see on kõrge ka mujal maailmas. Sellel Rostrumil kuulnud 60 teoses hakkas ainult ühel korral kõrva, et vaskpill "loperdas". Seejuures umbes 2/3 lindistustest olid kontserdilindistused. Ma ei kujuta ettegi, kui kalliks võiks minna näiteks stuudiolindistust seekordsest Kanada helilooja teosest, kus esines 5 koori, sh. Rootsi Raadio koor Tõnu Kaljuste juhendamisel.

Kuidas žürii teoseid hindab? Kas inkognito?

Ei, järjekord loositakse maade vahel välja. Ja žürii liikmetel on käes iga maa raadio koostatud teoste lühitutvustus inglise ja prantsuse keeles. Vorm on vaba - on pikemaid, on lühemaid, on väga kaunitult kujundatud, näiteks seekord Soome oma, on lihtsamad.

Ei ütleks, et see kujundus etendab žürii otsuse mingit osa. Kahjuks pole tõlked algkeelest alati korralikud. Kui pea iga sõna on vigane, on teost pärast Eesti Raadios väga raske sõnaliselt tutvustada.

Te ütlesite, et valik on väike, aga milliste kriteeriumite alusel Te siiski valiku teete?

Žürii liikmed on juba kõik kogenud raadioajakirjanikud, kes tunnevad raadio spetsiifikat. Ei maksa minna Rostrumile teostega, mis on vaikuse varjunditega akustiliselt või muul viisil efektiivsed küll kontserdisaalis, kuid seda ei saa raadios hästi edasi anda.

Teiseks valdav trend on praegu uudsuse nõue. Näiteks Läti helilooja Peteris Plakidis tuli välja Carl Maria von Weberi teose stilisatsiooniga. See ei lähe.

Kolmandaks - teos peab olema laiale publikule raadios kuulatav, mitte mõeldud Austria muusikateadlastele. Selliseid teoseid meie komponistid kirjutavad.

Millega selgitate Põhjamaa muusikute edu?

Põhjamaalased hoiavad kokku, hääletavad üksteise poolt, nii saab punkte juurde. Kuid see pole minu arvates peamine. Heliloomingu traditsioonid on Põhjamaades vanad, samal ajal põhjamaalased on hästi õpihimulised, käivad välismaal õppimas, meistrikursustel. Nii hakkab nägema asju kuidagi teise vaatenurga alt, kuigi rahvuslik omapära muidugi säilib. Minagi, kui sattusin Kopenhaageni lennuväljale, hakkasin kuidagi teistmoodi mõtlema. Pealegi tundub mulle, et meil ei osata veel vajalikul tasemel õpetada nüüdisaegset kompositsioonitehnikat.

Rostrum pole Eurovisioon, kus edukus sõltub paljuski ka muusikavälisest faktorist. Meie mõlemad Rostrumil edukalt esinenud noored heliloojad Mari Vihmand ja Helena Tulve on õppinud Prantsusmaal.

Kas arvate, et Prantsusmaa on praegu noortele heliloojatele kõige õigem enesetäienduse koht?

Ma ei tea, aga igal juhul Prantsusmaal kirjutatakse praegu väga head muusikat.

Ja selliseid noori peaks vast senisest rohkem toetama. Rostrumil auhinnalisele kohale tulek tähendab mingil määral vastuvõtmist maailma tippude hulka. Berio, Penderecki, Lutoslawski - kõik on seal läbi käinud. Helena Tulve on ikkagi rahvuslik rikkus. Tal on suur pere, küllaltki keeruline majanduslik olukord. Ta vääriks riiklikku stipendiumi.

Rahvusvaheline tunnustus ilmselt parandas ta majanduslikku olukorda. Meil on teisigi rasketes tingimustes elavaid noori heliloojaid.

Auhinnaline koht avab tee ettekandmiseks raadiojaamades ja sellega autonohorari saamiseks. Aga otsene rahaline preemia sellele ei kaasne.

Rostrumile oli esitatud ka Eino Tambergi helitöö. Tema tulemustest pole räägitud.

Ta jäi teise kümnesse, 60 mängitud pala hulgas paremiku poolele, ühele tasemele Läti parima helilooja Peteris Vasksi teosega. Aga tema "Desiderum Concordiae" on hästi raadiopärane teos ja ma arvan, et seda hakatakse mängima.

Helena Tulve

Maailma raadiojaamades kuuluvad ettekandmisele ju 10 esimest teost.

See on keeruline süsteem. Lühidalt öeldes kehtib see nende EBU liikmete suhtes, kes ise Rostrumil ei osale. Esinevad maad võivad ise valida, mida ja kui palju ette kanda. Ja igahel on ju oma subjektiivne maitse, mis ei pea ühte langema žürii otsusega. Eesti Klassikaraadios kanti ette 35 mullu Rostrumil mängitud teost. On ju huvitav kuulda, millist muusikat loovad praegu näiteks Salvadori või Mongoolia parimad heliloojad.

Kas Te olete jälginud, kuidas maailma raadiojaamad on reageerinud Rostrumi žürii otsusele?

Ma olen jälginud, kuidas on kantud ette Eesti heliloojate teoseid. Mullu teiseks tulnud Lepo Sumera V sümfooniat on eetrisse andnud 24 raadiojaama, tunamulluseid Toivo Tulevi ja Mari Vihmandi omi 30.

Pilt on maade kaupa küllaltki erinev. Väga kitsid on mitte ainult eesti, vaid ka üldse teiste maade süvamuusika eetrisse andmisel Saksa jaamad - mängitakse Prantsusmaa, Inglismaa, Hollandi muusikat ja ongi peaaegu kõik.

Väga suur estofiil on David Jaeger Kanada CBC-st, produtsent ja ühtlasi ka helilooja. Ta teab peast meie heliloojaid, küsib ikka, mis on meil uut, on mõnedega kirjavahetuses. Ta tunneb ka Kanadas elavaid väliseesti heliloojaid, kuid pole kunagi Eestis käinud. Huvi Eesti vastu on hea Hollandis, Ungaris.

Jaapanis tehakse praegu väga head muusikat ja jaapanlased olid koguni nii tublid, et korraldasid avaliku kontserdi Rostrumi parematest teostest. Mängiti Mari Vihmandi "Floreat" ja kohalik NYJD-Ensemble esitas Toivo Tulevi op.21.

HELENA TULVE

on sündinud 1972.a. Õppis kompositsiooni Eesti Muusikaakadeemias Erkki-Sven Tüüri juures ja seejärel Pariisi Regionaalkonservatooriumis Jacques Charpentieri juures, lõpetas 1994.a. esimese auhinna. Aastail 1993-96 jätkas ta õpinguid gregooriuse laulu ja traditsioonilise muusika alal Pariisi Muusika ja Tantsu Rahvuslikus Kõrgemas Konservatooriumis. On osalenud György Ligeti ja Marko Stroppa juhendatud suvekursustel.

Helena Tulve on kirjutanud kammermuusikat: "Phainomenon" klaverile, löökpillidele ja lindile (1989/90), "Lethe" instrumentaalansambli (1991), "Exodus" kammerkoorile (1992/93), "Saar" viiulile ja klarnetile (1993), "Sõnajalad" 4 häälele ja klaverile (K.Ristikivi sõnad), 1997.a. Stockholmi saksofonikvarteti tellitud "Öö".

1998.aastal Rostrumil esitatud teos "a travers" esitati esmakordselt Tartu Uue Muusika Päevadel veebruaris ja lindistati Rostrumiks maiks 1998, ettekandjaks NYJD-Ensemble Olari Eltsi juhatusel.

Impulsid ja väljundid.

Pr. Helena Tulve! Kas Teil oli Prantsusmaal õppimisest palju kasu?

Oli küll. Juba harjuda vastu pidama mõnevõrra karmimates elutingimustes on igaühel kasulik. Ning heliloomingu mõttes uut laadi kogemused ja teistsugune lähenemine.

Kas Te võite neid impulsse täpsustada?

Mul on ikka olnud suur huvi Prantsusmaa vastu. Seal olles on see huvi läinud ka uutele radadele. Õppisin põhjalikult tundma gregooriuse laulu ja selles on mind palju mõjutanud väga loomulik energia liikumine, tähelepanelikkus üksikohel suhtes, rütmiline ebameetrisus ja voolavus.

Teiseks on Pariis kultuuride Paabel. See torkab silma ja midagi jääb ka külge. Ka on mul olnud võimalus käia Araabia maades, tutvuda India, Indoneesia, Aafrika muusikaga. Sellist impulssi siitkandist nii kergesti ei saa.

Kolmandaks moderne muusika. On ju Pariis üks moodsa muusika olulisi keskusi.

Mis Te arvate, kui nende teadmiste põhjal teiste maade vanemast muusikast hakata uut moodi lähenema eesti regilaulule? Mis sellest võiks välja tulla?

Selle peale pole ma põhjalikumalt mõelnud. Aga iseäranis huvitav on setu rahvalaulu eripära tonaalses ja mikrointervallilises plaanis. Selle vastu on paljud heliloojad huvi tundnud. Eks igaüks jõua ise tulemuseni. Mina pole sellest lähtuvalt midagi teinud.

Aga kui regilaulu seostada näiteks Indoneesia muusikaga. Praegu võime täheldada eesti muusika amerikaniseerumist. Võib-olla indoneeserumine oleks huvitavamgi?

Süvamuusikas ma amerikaniseerumist küll ei näe, pop on iseasi.

Impulsi saamisel kuuldav muusika sisestub. Pärast väljub juba teistsugusena. Tekib uus sulam. Kas ma nüüd otseselt segan, aga omavahel võivad nad kontakteeruda küll.

Mida peab Teie arvates helilooja arvestama, mida vältima?

Ega arvestama ei pea otseselt midagi. Iseenda sisetunne, maitse ja kogemus mängivad kõige suuremat rolli. Ma võin öelda, mis mulle isiklikult ei meeldi. Tihti pannakse ühte loosse liiga palju materjali. Kardetakse, et muidu hakkab kuulajal igav.

Teisalt ei istu mulle primitivism, liiga suur skemaatilisus. Lugu peab muidugi olema lihtne ja klaar. Aga ühel ajal tuleb lasta kesta. Siis hakkab ta minu arvates rohkem mõjuma.

Šamaani efekt?

Nojah, kuigi šamaanlik lähenemine on mulle võõras. Aga peab olema mingi energia akumulatsioon. Eks see ole küll midagi šamaanlikele põhimõttele lähedane.

Teie Rostrumil auhinnatud töö "a travers" pealkiri algab väikese tähega. On see moe mõju või on sellel mingi sügav sisemine tähendus?

"a travers" tähendab eesti keeles "läbi". See on sõna, mida kasutatakse lause sees, see pole nimisõna, see tähistab ühelt kohalt teise minekut. Ma ei ütleks, et väikese tähega nimekujul oleks mingi sügav tähendus. Aga see pole ka moele allumine, vaid vaba valik.

Nüüd olete Rostrumil saavutanud noortest heliloojatest edu Teie koos Mari Vihmandiga - mõlemad Prantsusmaal õppinud noored naisterahvad. Kas Te arvate, et eesti heliloomingus toimub feminiseerumine või pariseerumine?

Ma ei usu, et feminiseerumine on mingi üldine tendents. See võib olla juhus. Heliloomingus on ju ikka domineerinud mehed. Minu teada on tulemas veel teisi noori eesti naisheliloojaid. Aga nad võivad ära langeda ka perekondlikel põhjustel.

Ma kuulsin, et ka Teie perekonnas on küllalt pingeline olukord. Ega Te ära ei kuku?

Eks ma mingil määral annagi järele. Ma ei võta endale liiga palju ülesandeid. Aga mida ma võtan, seda püüan täita.

Oma edust rõõmu tundvaid muusikuid intervjueris

Herbert Vainu

Arsise kellade ansambel tänu tehnilisele täiustusele maailma parimaks

Kammerkoori Arsis kellade ansambel käis juulis kontserdireisil USAs ja Kanadas. 18 suuremas linnas anti poolteist tundi kestev soolokontsert.

Üks reisi eesmärk oli osta senisele 158 kellale veel juurde 3 basskella, et saada täiuslik kollektioon 13 oktaavi ulatuses - kõrgemalt ja madalamalt kellad enam ei kõla. Käidi ka tehases, kus kelli valmistati, anti seal kontsert ning saadi diplom, millega ansambel tunnustati maailma parimaks. Ansambli juht Aivar Mäe seletab seda Postimehes asjaoluga, et Arsis on võtnud kasutusele uue kellade summutamise tehnoloogia - mitte kehaga, vaid käega. Seetõttu on viidud tehniline kiirus Ameerika professionaalsetest ansamblistest - neid on seal 3 - tunduvalt kaugemale ja suudetakse selles osas võistelda puhkpillidega.

Basskelli, millest suurim kaalub 18 kilogrammi, ei saadud lennukiga ära tuua. Eesti publikul on võimalik neid näha detsembris, kui nad on juba sias jöudnud.

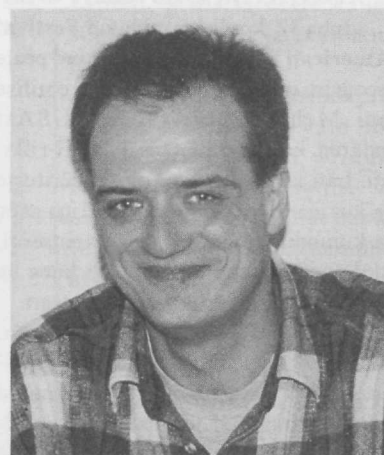
Aivar Mäe

Üle-eestiliste noortekooride loomine on end õigustanud

Eesti Meestelaulu Seltsi 81-liikmeline Üle-eestiline poistekoor saabus Parma eeslinnas toimunud I rahvusvaheliselt Giuseppe Verdi nimeliselt koorikonkursilt tagasi kulddiplomiga. Neid sai osalenud 55 koorist 6, kes kogusid parima punktide summa. Grand Prix läks professionaalsele koorile Ameerika Ühendriikidest. EMLS-i närvikõdi Maapanka kinnijäänud raha pärast selle sõidu finantseerimiseks leidis õnneliku lõpu.

Poisid laulsid konkursil viis üsna rasket laulu: ühe Itaalia, ühe Saksa ja 3 Eesti päritolu. Lisaks põhivõistlusele anti vabaõhukontsert Viinis, esineti katedraalis misal ja Itaalias Veneetsia lähistel.

Teatavasti saatis suur edu mullu festivalil Saksamaal ka veelgi nooremat üle-eestilist neidude koori Toomas Volli ja Lennart Jõela juhatamisel, mis jäi naiskooride osas alla vaid Ellerheinale. Seega on üle-eestiliste noortekooride (mis käivad tavaliselt koos vaid korra kuus) loomine end igati õigustanud. Poistekoori dirigendi Hirvo Surva sõnul on see seaduspärane, kuna kogu Eestist on sinna välja valitud parimate eeldustega noored. Lisaks on poisid kodus tugevalt ette valmistanud, märkis H.Surva.

Hirvo Surva

Eesti rahvakultuur Kapitooliumi jalamil

Alle-aa näitas Washingtonis menukalt eesti folkloori ühte külge

Jaanipäevast 5. juulini täitsid 50 eestlast 110 funktsiooni niiskes Washingtoni kesklinnas üle 30 kraadises kuumuses, keegi ei virisenud ega nurisenud. Töö, milleks oli valmistatud umbes aasta, oli ju väga vastutusrikas - tutvustada Eesti rahvakultuuri ja üldse Eestit suure riigi pealinnas umbes miljonile üpris, uudis- ja teadmishimulisele küllastajale. Seda tuli teha inglise keeles, mida meie grupi liikmed kõik oskasid suuremal või vähemal määral.

Üksikasjaliku pildi võime anda siis, kui on kohale jõudnud vastukajad Ameerika ajakirjanduses ja me oleme leidnud aega - see peaks juhtuma septembris - omavahel kokku saada ja muljeid vahetada. Kuid mingi esialgse pildi võiks juba enne seda siiski anda.

VASTASTIKUSED ÜLLATUSED

Juba 32. korda korraldatud **Festival of American Folklife**'il olid seekord peale Wisconsini osariigi ja Rio Grande etnilise grupi Mehhiko piiri äärest USAst esindatud ka Filipiinid ja 3 Balti riiki: Eesti, Läti ja Leedu. Neil oli ühisürituste lava, kus iga riigi esindajad andsid iga päev oma kujundusega kahetunnise kontserdi, kokku siis kuus tundi. Algul oli koos ka ühine jaanituli, igal riigil oma kontsert.

Igaühel oli ka oma territoorium, meie kujunduselementideks värv, täisuuruses kiik ja kooguga kaev. Ülejäänud tegevused toimusid telgitaolistes paviljonides. Need haarasid mitmesuguseid rahvakunsti liike.

Üks mees valmistas Saaremaa puupaati, teine vanutas vilti. Valmistati rahvustoite: verikäkki, kartuliputru, heeringarulli jne., ravimtaimedest teesid jm. Töö läks aeglaselt, sest kogu aeg tuli vastata küsimustele, mida esitasid küllastajad. Neid oli mitmesuguseid - lihtkodanikest ajakirjanike ja teadlasteni.

Ameeriklastele oli selline tarbeesemete kodusvalmistamine paljuski uudne. Nad on ju kõike harjunud poest ostma. Ja küllap mõnigi jõudis ka äratundmisele, et selle harjumuse omandamisega on nad ka midagi kaotanud.

Ameerika üllatas ka meid. Jaanituli peo avamisel kohas, kus kunagi pole tuld tehtud, tohtis olla vaid vaevalt meetri kõrgune ja ümbritsetud raudtaraga. Läheduses seisis hiigelsuur tuletõrjeauto koos tuletõrjajatega. Ka kiik oli tarastatud ning selle peale ei tohtinud ükski ameeriklane minna. Samuti ka mitte mekkida meie valmistatud rahvustoite. Paljureklaamitud Ameerika vabadus jättis seetõttu mõnevõrra veidra mulje. Eeskirjad, millega piiratakse ameeriklasi võimalike hädade eest, on üpris ranged. Vabadus on nendes raamid. Kohalik firma, kellel oli vastav litsents, valmistas ja müüs Balti rahvaste rahvustoite. Nagu päris nad küll polnud, aga sedamoodi siiski. Ka meie Saku õllel on rahvusvaheline litsents ja seda müüdi edukalt.

ÕLEPILLIST ALLE-AANI, TAGATIPUKS LAULVA REVOLUTSIONI IMITATSIOON

Tähtis osa festivalil oli muidugi rahvamuusikal koos rahvatantsu ja -riietega. Meile näis, et selles osas olime me edukamadki kui lätlased ja leedulased. Meil oli rohkem žanreid - alates kõige primitiiv-sematest roo- ja õlepillidest kuni tänapäeva rahvaluule töötlusi esitava ansambli Alle-aa. See ansambel sai ameeriklaste hulgas eriti populaarseks, ühe tema peaaegu täispika loo esitas telekompanii NBC kogu Ameerikas nähtavas hommikuses saates. Kui asusid mängima Leigarid, kogunes alati palju kuulajaid.

Edu oli meie rahvariietel. Mõnel suurelgi maal kandsid inimesed varem

ühetaolisi rahvariideid, pisikeses Eestis on 80-100 eri varianti. Kandsime me neist Washingtonis umbes 20. Setus ja Kihnus on nad igapäevases tarvituses praegugi. Ning Setu lauludel ja Kihnu laulumängudel oli menu.

Mitmet sorti rahvamuusikat esitasid ja tutvustasid eesti üksikesinejad. Meie esilõõtpillimängija Aivar Teppo mängis enne Esimest maailmasõda valmistatud pillil. Ürjo Jaama ja Toomas Torop esitasid rahvalikke viise viiulil, Margus Veenre demonstreeris mitmete rahvapillide võimalusi. Toivo Luhats ja Erik Visla tutvustasid oma rahvapillide kollektsiooni. Huvi äratasid eriti torupill, hiiu kannel, sokusarv.

Tutvusime ka teiste festivalil esinejatega. Leedu ja Läti olid muidugi ennegi teada. Kaugematest maadest jäi kõige enam meelde Filipiinide suur puhkpilliorkester. Kõik pillid - tromboonid, trompetid jne. - on valmistatud bambusest, ka huulikut.

Ameeriklastel oli tuttav termin "laulev revolutsioon" - "singing revolution", nad palusid seda seletada ja ka "näidata". Laulev revolutsioon - laulmine lauluväljakul - on muidugi sõnasõnalt võttes puhtakujuline Eesti nähtus. Leedus, Lätis olid tänavademonstratsioonid, laulmine tänavatel jne. Murdsime pead, kuidas seda teha. Leidsime vist päris õnnestunud lahenduse. Meil oli kaasas CD Alo Mattiiseni lauludega, mis oli just enne meie ärasõitu välja lastud 10 aasta möödumise puhul laulvast revolutsioonist. Enne ärasõitu, kui lätlased ja leedulased esitasid tavalise kava, tegime meie laulvat revolutsiooni: panime mängima plaadi, laulsime ise kooris kaasa. Oli mõjuv, emotsionaalne, ülev - päeva kroon.

Alar Ojalo,

Eesti kultuuriprogrammi koordinaator

KUULSUSTEGA KOOS LAVAL JA ŽÜRIIS.

Mati Palmi suve algusosa möödus kuulsustega koos laval ja žüriis. Juuni algul Peterburis, kus ta andis kolm kontserti uues sarjas "Peterburi lossid", mille algatajaks ja peaorganisaatoriks on huvitava elukäiguga maailmakodanik, Ameerikas sündinud armeenlane Konstantin Arbeljan, kelle ametlikuks elukohaks on praegu New York, töökohaks Moskva (endise Baršainimelise kammerorkestri peadirigent),

Operas. Seegi kord tuli oma võimeid näitama 120 noort lauljat. Eriti tugev oli naiste tase, nii et kolmandasse, lõppvooru lubas žürii neist ettenähtud 6 asemel 8. Mitte kõigile ei õnnestunud üleminek I ja II vooru esinemiselt Peterburi Konservatooriumi väikeses ja väga hea akustikaga saalis III-sse vooru Bolšoi Teatris koos orkestriga. Kuid sellega sai hakkama suhteliselt vaikse häälega, ent tehniliselt ja intonatsiooniliselt väga tugev ning

kõrgetasemeline kui habras jaapanlanna, ainult tugevama häälega. Nii et teda võib lugeda konkursi parimaks.

Anti välja mitmeid lisapreemiaid, sh. lootuse auhindu väga andekatele, kuid veel väljakujunemata noortele.

Kui maha arvata ameeriklanna Maria McCormik, kes sai eripreemia Tšaikovski romansi parima esitamise eest, siis seekord auhinnasaajate hulgas polnud Lääne-Euroopa, Baltikumi ja Ameerika esindajaid. Neid oli konkursil suhteliselt vähe ja polnud nad ka vajalikul tasemel. Neljast Baltikumi esindajast - 3 Leedust, 1 Lätist - pääses teise vooru vaid üks leedulane ja Mati Palmi arvates oleks osalemise korral sinna, mitte aga kaugemale võinud jõuda ka mõned Eesti noored talendid. Omaette kurioosum oli üks Soome ooperikoori laulja, kes oli tulnud ka õnne proovima. Olgu muude riikidega, aga naabermaal Soomes peaks ikka teatama, kui kõrge on Tšaikovski konkursi tase ja kui nõudlik žürii.

See koosnes 13 inimesest 9 maalt maailma ühe parima metsosoprani Irina Arhipova eesistumisel. Tema kõrval, n-ö põhinõustajaina istusid kuulus Kreeka bass Nicola Zahharia ja La Scala kooli läbi teinud professor Notar Andguladze Gruusiast. Ka teised žürii liikmed olid vokaalmuusika maailmas tuntud nimed. M. Palmil oli võimalus kohtuda vanade tuttavatega ja sõlmida uusi sõprusidemeid. Mitmed vanad tuttavad tundsid huvi Estonia Teatri käekäigu vastu ja soovisid talle edu. Kes oli vahepeal Eestis käinud, kiitis siinsete kaupade suhtelist odavust ja rahulikumat elurütmi.

Teiste alade esindajatega kohtus Mati Palm vaid lõppkontserdil. Völusid võidukate viiuldajate ja tšellistide vaba esinemine ja nende pillide ilus kõla. Pianistidest oli publiku lemmikuks saanud kolmandaks jäänud noor inglane.

Aega jäi väheks ka seetõttu, et tuli ette valmistada soolokontsert Moskva Konservatooriumi väikeses saalis. See läks hästi. Vene ja Itaalia autorite kõrval esitas ta ka Eesti autorite laululoomingut. Kutseid esinemiseks mitmesse Venemaa linnadesse kogunes nii palju, et tuleb valida, mida võtta, mida jätta, kui ei taha elama kolida hoopiski endiselt vokaalkunsti hinnata oskavale Venemaale.

Jutu pani kirja
Herbert Vainu.

Irina Arhipova annab Mati Palmile üle mälestuseseme žürii töös osalemise eest

naine ja pere elavad aga Peterburis. Mati Palm osales kolmel kontserdil: 4. juunil Jussupovi palees koos tuntud Peterburi bassidega Šaljapini 125. sünniaastapäevale pühendatud, 6. juunil suurel kammerkontserdil Puškino lossi kuldpeeglitega saalis, kus kaastegev oli ka väga hea tasemega kvintett Itaaliast; ja nende vahel, 5. juunil andis soolokontserdi Jelissejevi palees. Need kontserdid, mis toimuvad kammerlikumas õhkkonnas, kui muud Peterburi muusikaüritused, sh. suvine Valgete ööde festival, on seetõttu eriilmelised ja võivad üha rohkem poolehoidu.

19. juunist 3. juulini oli Mati Palm jällegi Venemaal, seekord Moskvas 11. Tšaikovski-konkursi laulueriala žüriis. Juba teist korda. Eelmise korraga 1990. aastal võrreldes oli Moskva kesklinn muutunud kaunimaks ja vastuvõtt suurejoonelisemaks. Sponsoriteks olid haaratud kuulusrikas Gazprom, Ameerika naftakompanii Exxon, Aeroflot ning informatsioonilisteks sponsoriteks (nendeks, kes hoolitsevad sündmuse laialdase valgustamise eest) Venemaa juhtivad tele- ja raadiokompaniid ning ajalehed.

Tšaikovski-konkurss on prestiizne, selle senised võitjad juhtivad solistid maailma suurlavadel, sh. Metropolitan

kasvanud Hiinas.

Ka meeste osas sai teise koha venelane - bass Jevgeni Nikitin Peterburist, alles 23-aastane, aga juba neljandat aastat Maria Teatri solist. Kuid esikoha napsas jällegi ära külaline: **Bessik Gebitašvili** Gruusiast, kes oli samavõrra

Mati Palm laulmas Moskva Konservatooriumi Väikeses saalis 29.06.98

JUUNI-JUULI

Kubinal suvekuudele planeeritud muusikaüritustest ei jäänud vihmase ilma tõttu peasegu ükski ära. Tähistati võidupüha ja Jaanipäeva, peeti rohkelt kihelkonnala- ja linnapäevi, kus peaarhitekt oli tavaliselt mujal, aga ei puudunud ka rahva- ja taidlussüvamuusika. Pildusid pidasid memmed-taadid. Ja kuude tsüklisse jagatud Eesti Kontserdi kontserdid leidsid ka aset.

HARJUMAALT

*Keila Muusikakooli õpilased esindasid Baltikumi Hispaania Barcelonas ja Gironas toimunud Euroopa Noorte Muusikute Festivalil, andes 9 kontserti.

*26.juunil sai uued ruumid kätte Maardu Kunstide Kool. Kohalikele omavalitsusele läks maja remont maksma üle miljoni krooni.

*Viimsi Kultuurikeskus vormistus mittetulundusühinguks, vald andis pool miljoni krooni.

*19.juulil peeti Baltica kontserdid Anjas, Kose-Uuemõisa ja Viimsis.

JÕGEVAMAALT

*4.juulil oli Mustvees kirikukontsertide päev. Baptisti-koguduses esines ansambel Viies ratas Tartust, luteri kirikus mängis Urmas Vulp Bach'i partiitaisid.

*12.juulil peetud Äksi kihelkonnapäevadel Saadjärve mail oli taidlejad ka Pühajärvelt. Sõprusvaldadeks on saadud selle põhjal, et mõlemas piirkonnas on ilusad järved.

*17.juulil Baltica raames toimunud Vaiga Jaskar (külastamiseks soome-rootsi folgirühm) lõppes kotisjooksuga ümber Kalevipoja silmapesukausi.

JÄRVAMAALT

*13.juunil korraldati Tõraskäru külas Pruuna pargis II Järvamaa külade päev. I oli olnud mullu Albus. Seekord esinesid põhiliselt Lehtse lauljad. 6ndat korda mängiti U.Sisaski lasteoperit "Kuri kuningatütar".

*Juuni lõpul käis Skandi-naavimaades esinemas Türi Kammerkoor, kaasas oma äsjavalminud CD "Laua veel", mida hulgaliselt müüdi. Naasnult peeti Türi maha koori 72.sünnipäevapidu, külalisena laulmas Pirjo Levandi.

*18.juulil oli Tammsaare muuseumis järjekordne Järva Karap, seekord lülitatud Baltica 98 sarja, külalisteks Ukraina folkloorirühm.

LÄÄNEMAALT

*12.juunil andis Haapsalu linnuse väikesel laval galakontserdi Pärnu Linnaorkester, esitades Erki Pehki juhutamisel Mozarti, Rossini, Verdi jt. muusikat. Kaasa tegid laulusolistid Pirjo Levandi, Urve Tauts, Jassi Zahharov, Mati Kõrts, Ain Anger.

*13.juunil tähistati Haapsalu veteran-muusikapedagoogi Helga Kariisi 85.sünnipäeva.

*20.juunil andis Haapsalus soolokontserdi kitarrist Tiit Peterson, päev hiljem Sonore.

*Juuni lõpul mängis Kuursaal Haapsalu Promenaadi Sümfoonia, moodustatud elukutselistest orkestritidest, peamiselt ERSOst.

*6.juulil korraldas Haapsalu Slaavi Kultuuri Selts vana kalendri järgi jaanipäevapeo, külas Ukraina ansambel Tallinnast.

*12.juulil oli 4.korda Lihula Lõõts, milles peale akordioni- ja lõõtsipillimängijate löid kaasa ka suupillimängijad.

*16.juulil andis Detroidi Püha Maccombi luteri koguduse koor kontserdi Haapsalus.

PÕLVAMAALT

*221.juunil toimus Intsikurmus puhkpilliorkestrite festival, pühendatud puhkpillimuusika 130.aastapäevale Põlvas. Osales 20 pasunakoori Eestist ja mujaltki. Peo korraldaja Raimo Reitel juhatas ühtlasi oma 32-liikmelist Põlva linnaorkestrit.

*21.juunil oli Röpina Päevade raames seal Olav Ehala autoriõhtu. Varem oli Röpina meeskooriga puhkpilliorkester andnud kontserdi seoses kohaliku muusika Jenhard Kaldoga 70.sünnipäevaga. Juubilar ise löi agaralt kaasa.

*23.juunil tähistati kontserdigiga Harjapalo männikus Veriora valla Puhtpää pasunakoori 105. ja rahvapilliorkestri 75.aastapäeva.

*17.juulil avati Baltica ürituste sarjas Värskas Seto Talumuuseum, kohal ka kultuuriminister Jaak Allik. Rahaprobleeme tekitas Maapanga pankrot. Anti kätte J.Hurda preemiad Ingrid Rüttilile ja Põlva Rahvahariduse Seltsi esimehele Rein Villile.

*Intsikurmu laululava remon-diks eraldati 52 000 krooni, mille eest saab ära teha vaid kõige hädapärasemad tööd.

PÄRNUMAALT

Pärnu ja Pärnumaa väga rohketest muusikaüritustest, mis ei leia eraldi käsitlust, toome ära vaid mõned.

*2.juunil etendasid Estonia Teatris Pärnu noored näitlejad René Eespere ja z Leelo Tungla lastemuusikali "Metsluigid" ja 5.juunil mängis seal Pärnu Linnaorkester Peeter Sauli juhatusel kontsertballil.

* Pärnumaa folklooripeol Koidula staadionil esitasid Pärnu koolide laste rühmad Elfriede Nikolai juhendamisel ka kunagiste Ruhnu rootslaste vanu viise ja tantsu.

*9.juunil toimunud Tallinna Puhkpilliseksti ja 14.mai toimunud Tallinna Muusikakeskkooli keelpilliorkestri kontsert leidsid hea vastuvõtu Pärnu Postimehes. Kooli muusikutele, õrnestunud eriti romantilised teosed.

*10.juunil suri Pärnu tuntud muusik, muusikakooli direktor aastail 1951-79 Öie Kurg-Vedro, Adolf Vedro tütar.

*20.juunil väljakuulutatud indiaani rahvamuusikakontserdil oli suur osa esinejaid hoopis Afrikast.

*Õel vastu 21.juunil oli Chaplini keskuses levimuusikakontsert Summer-time. Autoriteetne žürii esotsas Eri Klasiaga hindas parimaks solisti Silvi Vraidi koos ansambliga So What.

*Kilingi-Nõmme linnale ja 11 Pärnumaa vallale kuuluv kultuurirühmituste paik Siimani maja (endine Pärnu Rajooni Kultuurimaja Ülejõel) otsustati ära müüa, kuigi koosolekut juhatanud Sauga vallavanem oli vastu, samuti seal orkestriharjutusi teinud Eri Klas. Juhatajana asendati Sauga vallavanem Kilingi-Nõmme linnapeaga.

*27.juunil oli Pärnu II Suupilli-päev, esinejaid Saksamaalt, Soomest, Poolast ja mitmelt poolt Eestistki.

*Audru vallapäevadel esines Pärnu koorifestivali osalenud Soome noortekoor Kehankeittäjä, dirigendiks Pärnus sündinud Natalia Maltizova.

*Pärnu Linnaorkestrit lahkus kontrabassimängija ja dirigent Mati Põdra, lubades kontsentreeruda pedagoogilisele tööle.

*17.-19.juulil toimunud Pärnumaa Pärand oli Baltica 98 osa. Baltica väliskülastajate lisaks oli seal ka folkloorigrupp Ungarist. Samal ajal esines Pärnu õppuritest koostatud folgiansambel Koidula Ungaris.

*Juuli lõpul Pärnus viibinud Moskva Suure Teatri artistide rühm arutas Pärnu linna juhtidega koostööplaane.

*24.-26.juulini mängisid La Perra Vidas Öömuusikud (Lasse Joamets, Aleksander Zagorulko, Taavi Nachtigall, Pärt Tarvas). Järgmisel nädalavahetusel esinesid nad Haapsalus.

*25.juulil peeti Audru piirkonna memmedetaatide pidu Manija saarel.

RAPLAMAALT

*Juuni algul seoses Mahtra sõja 140.aastapäevaga korraldatud vabahoalavastustest paisis silma Juliette Marchaisi osas esinenud Siiri Sisask.

*13.juunil toimunud Hageri kihelkonna päevad avas leelotamisega sellest vallast pärit Laine Mesikäpp.

*20.-21.juunil oli Raplas maakondlik laulu- ja tantsupidu mitmete kontsertidega, stsenarist-lavastaja Rita Kikajon.

*Vigala valla suvepidu juhtisid Koit ja Hämarik.

*11.juulil avaldas Nädaline pika intervjuu üle poole sajandi puhkpillimuusikas kaasa löönud Rudolf Rahuojalt. Ta leiab, et praegu on kohtadel puudu puhkpillimuusika eestvedajaid, noorte diskoõhtud on muutunud labasteks, laulupidusid, kus tähtis koht ka puhkpillimuusikal, tuleb jätkata.

SAAREMAALT

*3.-7.juunil toimunud Valjala valla päevadel oli mitmeid muusikalisi esinemisi, külas ka Lüdigi nim.koor Pärnust. Riigikogu saadiku J.Liivi arvates (Oma Saar, 13.VI) olid need päevad paremini korraldatud kui tema poolt nähtud analoogilised üritused Saksamaal, Prantsusmaal, Šveitsis ja Soomes.

*19.juunil oli Kuressaare Muusikakoolis Sirje Medelli endiste ja praeguste õpilaste kontsert.

*20.-21.juunil peeti Orissaares esma-kordselt Saare laste folklooripäevi. Külalisi oli ka mandrilt.

*19.juunil avati Saaremaa rohelistel algatusel Kuressaare lähedases metsas Heli Läätsel legendi kivi.

*28.juunil esines Kuressaare lossi kapitiitisaalis seoses 10 aasta möödumise-ga Balti vabaduslained Bostoni segakoor USAst, lauldes paar laulu ka eesti keeles.

*3.-5.juulini olid Kihelkonnas kirikumuusikapäevad, laulis ka Saaremaalt pärit Ain Anger.

*10-13.juulil peeti II vabariiklikke pasunapäevi Muhul, osalemas ligi 500 esinejat kogu Eestist. Mitmel pool Saaremaal korraldati äratusmänge. Samal ajal toimunud Leisi Õlletoolil kõlas ka muusika (Katrin Karisma, Tõnu Kilgas, Piccolo jt.). Õlletoolil, kuid mitte pasunapäevade külaline oli ka president L.Meri.

*13.juulil laulis Kuressaare Kuursaal Götteborgi Eesti Koor isamaalisi laule.

VILJANDIMAALT

*Viljandi folgfestivali peakorraldaja Ando Kiviberg sai juunis uue, parema 4500 krooni maksma läinud torupilli. Selle valmistas Eesti aimus torupillimeister Ants Taul naturaalsest nahast ja sellega saab mängida kolmes helistikus.

*19.juunil Sakalas avaldas Roman Toi tänu tema valimise eest Viljandi aukodanikuks.

*4.juulil oli Mõisakülas maakonna puhkpillimuusika päev, külalisi kaugeimatltki.

*11.juulil aga Suvesumin Lõuna-Viljandi ja -Pärnumaa ning Põhja-Läti taidlejate osalusel. Tuleval aastal kohtutakse Lätis Ruhjas.

IDA-VIRUMAALT

*5.-7.juunini toimunud Narva linna päevadel esinesid mitmed kohaliku ja külalistaiduskollektiivid. Volikogu otsusega anti kahele narvalasele linna aukodaniku nimetus, üks neist muusikakooli direktor Tatjana Jegorova.

*Jõhvi linna 60.aastaseks saamise pidustustel esinesid ka Tallinna Kammerorkester ning Pille Lill ja Jassi Zahharov. Mullu remonditud Jõhvi kultuurikeskuse katus laskis aga juunis vett läbi. Kultuuritöötajad paigutasid avariikoh-tadesse veeämbreid.

*21.juunil Toila lauluväljakul toimunud Ida-Virumaa rahvapeol võttis kohalikele taidlejatele lisaks osa ka Tallinna rahvapilliorkester Lüganeuse kandist pärit Ahto Nurga käe all. Ta juhatas ka rahva-pilliorkestrite ühisenesimisi.

*18.juulil ühendati Mäetagusel traditsiooniline mõisapäev Baltica 98 algusega Ida-Virumaal. Kohalikele folkloorirühmitustele lisaks esinesid Alžeeria, Leedu, Norra ja Soome folklooriansamblid. Samal päeval oli samalalaadne üritus Narvas, kus esinesid ka sealsete vähemusrühvuste ansamblid. Aktiivsed olid sillameelased.

*18.-19.juulil avati taas Saka värskelt remonditud rahvamaja. Peeti Kohtla valla külade päeva, tähistades ühtlasi seda, et Eesti valitsuse otsusega on taastatud 9 sealset küla.

*18.19.juulil tähistati Püssi linna moodustamise 5.aastapäeva. Külalis-kollektiividest kõrgemaltki hinnati kohalikkukammerkoori, kelle edusamme tunnustati hiljutisel üle-eestilisel kammerkooride konkursil.

LÄÄNE-VIRUMAALT

*Sigtuna kui Rakvere sõpruslinna kultuuripäevadel esinesid juhtivad Rakvere taiduskollektiivid. Kuulajaid oli aga vähe, kuna rootslased vaatasid samal ajal televiisorist ülekannet kuningakojast veerandsajandi möödumise puhul praeguse kuninga kroonimisest.

*6.-7.juulil oli III laste folkloorifestival **Porkuni Pillar**. Osales 22 Lääne-Virumaa rühma. Kivivanema osas esines maavanem Marko Pomerants.

*17.juulil sõitis rahvakunsti-ansambel **Kungla hobusega läbi Rakvere linna** lasteada kontserti andma.

*15.-17.juulini olid **Võsu muusikapäevad**. Võsul puhkajate arv on viimastel aastatel oluliselt vähenenud. Nende tagasimeelitamiseks olid kohale kutsutud tugevad muusikakollektiivid: Tallinna Brass, duo T.Peterson-T.Saviak jt.

*24.juulil oli Palmse seminar **Eesti-Liivi-Soome rannikualade folkloorist** ja rahvakalendri tähtpäevade tähistamisest.

*Juuli lõpul tuli 20-aastaseks saav Tamsalu naiskoor (dirigent Heidi Mägi) Soomes Kotka merepäevadel korraldatud merelaulude võistluses a capella sarjas kolmandale kohale.

*25.-26.juulil andis Rakvere Linnaorkester Saare- ja Läänemaal mitu kontserti.

*26.juulil püüdis Sõmeru Muinsuskaitse Selts oma 10.aastapäeva tähistades seltsi tegevust elavdada. Rahva ligiõmbamiseks lülitati kavassee kohalike ja külalismuusikute (T.Kuter jt.) kontserte.

VÖRUMAALT

Võrokesed, nagu mõnede teistegi maakondade taidlejad, käisid esinemas Tallinna vanalinnapäevadel. Võrumaa Teataja andmeil oli pealtvaatajaid vähe, kuna Tallinna elama asunud võrulasi sellest ei informeeritud.

*Riigikogu eraldas pärast korduvaid tagasilükkamisi siiski lisaeelarves 4,3 miljonit krooni Kubija laululava ehitamiseks.

*23.juulil Elsa Maasiku 90.sünniaastapäeval avati ta sünnikohas Vastseliina valla Kaagu külas temale mälestuskivi.

Elsa Maasiku õde tema mälestuskivi juures

EESTIST

PÄRNU EUROOPA KULTUURIPÄE- LINNAKS?

9.-19.juulil oli Pärnus koorifestival, mis lõppes laulupeoga Kalevi staadionil.

Rahvalaulude võistlulmisel osalenud 19 koorist tunnustati (zürri esimees K.Areng) parimateks Norra koor Con Spirito ja Novgorodi akadeemiline naiskoor. Pärnut esindas vaid kaks koori, neist Endla (dirigent Mari-Krõõt Fridolin) oli Eesti kooridest parim.

Laulupidu oli Pärnu-kohaselt merelõhnaline: rongkäik jõudis mere äärde, astus jalgupidi vettegi ja omamoodi motoks olid sõnad "Kõik inimesed on sündinud sinise mere ääres" J.Krossi luuleteosest. Segaseks jäi, milleks oli sinna juurde vaja veel ilutulestikku. Dirigentidest eelistas publik Eesti kuulsustele omakandimeest Toomas Volli ja lõpetamisel leidis kultuuriminister Jaak Allik, et Pärnu on paslik terve Euroopa kultuuripealinnaks, kuna sel päeval lõppes seal korraga 3 festivali - peale koori- veel filmi- ja D.Oistrahhi festival. Ester Vilgats leidis aga 17.juulil Pärnu Postimehes, et kolm festivali Pärnus korraga polnud just kõige õnnestunud lahendus ning mitte ainult kultuuri-ajakirjanikele, kes ei jõudnud neid kõiki jälgida.

PÖLTSAMAA JÄRVAMAA KULTUURIPÄE- LINNAKS

Mullu esmakordselt Toilas toimunud Peipsi-äärsete valdade (Ida-Viru, Jõgeva-, Tartu- ja Põlvamaalt) laulupidu korraldati tänava 13. juunil Põlvamaal. Avamine oli J.Hurda mälestussamba juures, laulupidu ise peeti Intsikurmus. Osales ligi 2700 lauljat, sh. külaliskoor Soomes ja Pärnust. Tekstiga läbipõimunult oli läbivõtuma "Legend Peipsi järve sünnist". Soojalt võeti vastu laul "Põlvamaale", sõnade ja viisi autor Alo Ritsing, kelle enda perekonna juured on ka sealmail.

Järgmine Peipsi-äärsete valdade laulupidu on Põltsamaal, mida reklaamiti Jõgevamaa kultuuri-pealinnana. Viljandi püüta saada Eesti kultuuripealinnaks hakkab niisiis vastukaja leidma ka maakondades. Pealegi üks Põltsamaa olnud ka kunagi osa Viljandimaast.

RAMI RONGISÕIT MAAKONNALLEHEDES

Mitmed maakonnalehed valgustasid RAMi rongikontsertideprogrammi "Hei, hei, tule jaama!" Muljed on positiivsed. Vooremaa andmeil oli Tamsalu jaama kogunenud pool linna, Jõgeval koguni terve linn. Kiidetakse RAMi ja vaksalikvarteti, kes loonud hea, muheda meeoleolu, koos RAMiga sõitnud heliloojat Urmas Sisaskit, kes pealegi lõi "Rongisõidulaulu", mille RAM ära õppis.

Rapla Nädaline ütleb kiidusõnu Veljo Tormise "Erakonnamängu" kohta, kus iga häälerühm ajas ise joru "täpselt nagu Riigikogus". Lelle jaamas näitasid oma oskusi ka kohalikud taidlejad ning andsid üle lilled seal pärit RAMi bassilauljale Ülo Tammemäele. Tsiteeritakse kohaliku proua Helgat, kes hindas kõiki ülimalt üsaks ja heaks ning lisas: "Kui tore, et midagi sellist ka maarahvale pakutakse."

Järvamaa Teataja andmeil oli ka kontserdireisi lõpul Türis palju elevust, kuigi vedur Kaspar oli rikki läinud ega tulnud ja ilma temata kohale jõudnud RAM pidi äikese tõttu pool kontserti ära jätma. See-eest on Järvamaa ajakirjanikud uurinud veduri Kaspar genealoogiat. Nimi pärineb omaaegselt raudtee-ehituse töödejuhatajalt Kaspar Krizanmovskilt ja Mõisaküla depoo mehed said hakkama väikese imega vana veduri korda putitamisel omamoodi juubeliks - 1898.a. algas Tallinn- Valga raudtee ehitamine. Koguni nii korda, et Vooremaa andmeil kippus veduri väge vile kõige väiksemaid jaama kogunenud kuulajaid-vaatajaid pisut kohutamagi.

ROOTSLASED MAKSID KINNI "EESTI IME"

17.-23. juunini käis 42 õpilasest koosnev Käina Gümnaasiumi koor (dirigendid Ene Herman ja Sirje

Loit) esinemas Rootsis Filipstadi maakonnas, andes 7 kontserti. Rootsis on laste laulukoor ainult kirikutes ja muusikakoolides, põhikoolides erinevalt Eestist neid pole. Ning rootslased maksid "Eesti ime" täielikult kinni.

DENDRAARIUM K.A.HERMANNI SÜNNI- KOHALE

19.juunil kogunesid Eesti dendroloogid oma kolleegi Heino Joosti koju Põltsamaa valla Vihandõmmeküläs, igatüel kaasas mingi haruldasem taim mitte täienduseks võõrustaja koduaeda, vaid hoopiski dendraariumi rajamiseks sellest paarisaja meetri kaugusel asuvasse K.A.Hermanni sünnipaika. Idee kuulub tehnikule-agronoomile Heino Joostile endale, kes on juba varem avanud oma kodumuseumis K.A.Hermannile pühendatud toa.

ORELIE REMONT MITMET MOODI

Scheffleri firma Ida-Saksamaalt remondib Tallinna Toomkiriku ja Kullamaa kiriku orelit. Teine Saksa orelimeister Gerhard Schmidt koos eesti õppipoistega võttis nädala jooskul lahti, pani korda ja kokku Karuse kiriku oreli Läänemaal. Ta tuli koos oma instrumentidega Peterburist, kus tegi oreli kohalikele soomlastele. Karuselased hoidsid kokku 60 000 krooni, kuna Schmidt tegi selle töö ära abi korras tasuta.

Enne Heliloojate Kappide Põlvi lõpetas AS Kriise Oreliehitus Suure-Jaani kiriku põhjaliku remondi, mis läks maksma 220 000 krooni. 6.juunil kasutati seda taas jumalateenistusel, mängis ja tutvustas kirikulistele orelit Viljandi Pauluse koguduse peaorganist Aaro Tetsmann.

Kolm aastat tagasi hakkas orelimeister Olev Kents remontima Ambla kiriku orelit Järvamaal. Kui sada tuhat krooni oli ära kulutatud ja orelimeistri hinnangul läks vaja veel kolm korda samapalju, otsustas Ambla valla volikogu paluda orelihooldajalt Toomas Mäeväljal ekspertisi. See jõudis järeldusele, et remont on korralikult tehtud ja majanduslikult õigustatud, uus orel tuleks tunduvalt kallim - 4 miljonit krooni.

Nüüd võiks tööd jätkata, kuid vallavanema Harri Lepametsa sõnul seda tänava teha ei saa, kuna tulude suure alalaekumise tõttu on valla rahaline olukord praegu raske. Küll aga parandas Olev Kents sel suvel Valga kiriku orelit, kuigi ka seal oli selleks raha hankimisega raskusi.

KONTSERTEISTRIS SÜNDINUD

Nii iseloomustab 18.juuni Valgamaalases oma pikema portreejutustuse kangelannat Lenel Randa Helju Keskpalu. Ja tema pole esimene. Lenel Rand jutustab, et ta on ikka tahtnud saada kontsertmeistriks, juba teises klassis küsinud ta suurte tüdrukute käest, kuidas laule saata ja Elleri-koolis õppimise aegu öeldud talle, et ta on sündinud kontsertmeistriks. L.Rand on saanud solistina esinenud pioneerias Peeter Liljed ning 1976/77.a. hooajal Valga Kultuurimaja solistikus olnud Jassi Zahharovit, sh. Leningradi Music Hallis. Oma ansambel Enelas on tal 1981.aastast, hiljem on lisandunud Väike Viisikoor, mõlemad Valga Muusikakooli baasil, kus Lenel Rand on töötanud 31 aastat klaveriõpetajana. Kui Väike Viisikoor käis Rootsis esinemas, paluti saatjat ka pianistina üles astuda, mida ta ka tegi.

Lenel Rannale on korduvalt tööd pakutud Tartuses, kuid ta pole leidnud seal korterit. Muidu oleks läinud, sest Valgas on liiga vähe vaimsust, arvab ta. Valga Muusikakoolis toimunud heade interpretide kontsertitelgi käib väga vähe rahvast.

SOOMLASED LAULAVAD SETU EPOST

Võru IPõhikoolil on aastatepikkused sidemed Soome Rahvakultuuri Keskusega, mis asub Kaustises. Seal toimuvad ka igal aastal folkloorifestivalid. See on ajendanud ka koolis soome keelt õpetama. Kui juunis olid Võrus jällegi külas Soome Rahvakultuuri Keskuse Ala-Kõnni Kolledzi rahvas ja nad andsid koolis mitmete rahvaste muusikast, sh. setuomast, kontserdi, esitasid õpilased neile ka laule ja luuletusi soome keeles. Keeleõpetaja Marju Hanson ütles, et nii on lastel parem võimalus osa saada soome rahvakultuurist. "See on ikka rahvamuusika, mitte popmuusika", lisas ta.

Soomlased esitasid Võrumaal käies katkendeid ka nende poolt äraõpitud setu eeposest "Peko". Plaanis on aastal 2000 Võru ja Soome ühiste jõududega esitada mõlemal maal "Peko" tervikuna. Sellest kirjutab 6.juunil Võrumaa Teataja.

KUIDAS KULUTADA KILINGI-NÖMMEL RAHA MUUSIKALE?

Kilingi-Nõmme paistab esijoones tänu Toomas Volli tegevusele Eesti väikelinnadest silma oma muusikaalaste saavutuste poolest. Pärnu Postimehes 4. juulil ilmunud intervjuu põhjal Kilingi-Nõmme Keskkooli direktori Aame Lingiga pole seal olukord aga üldsegi pilvitu. Direktori sõnul kiusavad linnavõimud kooli mitmel viisil taga: nõuavad traktoriõpetuse lõpetamist, tahavad koolilt ära võtta internaaži jne. Kooli direktor ja linna praegused juhid kuuluvad erinevatesse parteidesse ja direktori sõnul tehakse seda kooliga kiusu ajamiseks seoses tema kooli saavutuste eest mitmel alal, k.a. muusikas.

Reporteri küsimusele, kuidas A.Ling suhtub sellesse, et Kilingi-Nõmmes chitatakse laululava, mis läheb maksma 6 nulliga lõppeva summa, vastab ta, et selle raha kulutamiseks on pakilisemaid vajadusi.

ÕPPEJÕUD SAI OMA KOOLI LÕPETAMISE DIPLOMI

Ansambli Untsakad tuntuim liige ja Ugala rahvamuusikaline kujundaja Margus Põldsepp lõpetas sel kevadel Viljandi Kultuurikolledži, kus ta juba töötas õppejõuna-lõõtsaõpetajana. Põldsepa sõnul on ta paar aastat tagasi õpingud lõpetanud, nüüd siis said ka paberiasjad korda. Ta kiidab kolledžit, mis on praegu Eestis rahvamuusika taimelava. Ta ise kasutas 1995.aastani kolledži lõõtsa.

Margus Põldsepp

FOTO: ENDEL VELISTE

Margus Põldsepp asus omaaegsesse Viljandi Kultuurikooli koorijuhutamist õppima 10 aastat tagasi, võeti aga siis Nõukogude armeesse. Ka hiljem on muud tegevused korrapärast õppimist seganud ja teadaolevalt on ta kõige kauem kolledzis õppinud tudeng, kes on lõpuks saanud diplomi.

Lõpupeo ajal esines ta Untsakate ja ühtlasi Viljandi linna delegatsiooni koosseisus hansapäevadel Visbys.

MRAVINSKI SIDEMETEST NARVA-JÕESUUGA

Seoses kuulsa dirigendi Jevgeni Mravinski 95.sünnipäevaga 4.juunil k.a. avaldas Narvskaja Gazeta temast kaks pikemat kirjutist, millest suur osa oli pühendatud Mravinski sidemetele Narva-Jõesuuga ja üldse Eestiga. Üks neist kujutab endast intervjuud dirigendi leselt Aleksandra Vavilova-Mravinskajalt, teise autoriks on L.Ššura.

Narva-Jõesuus veetis noor J.Mravinski juba lapsena 1906., 1909. ja 1910.aastal koos oma Maria Teatris töötavate vanematega, 20-ndaist aastaist peaaegu iga suve. 1973.a. eraldas ENSV Ministrite Nõukogu seal talle krundi suvila ehitamiseks ning selle ta sinna püstitaski. Narva-Jõesuu oli talle väga vajalik vaikne paik, kus sai end koguda nii pärast saatuselõõke (välismaale sõitmise keeld 1971.a.) kui ka triumfe (pärast Jaapani-turneed 1975).

A.Vavilova-Mravinskaja, kes sageli viibib oma Narva-Jõesuu suvilas ka praegu, jutustab, et need kohad on talle väga armsad. Mõnikord näeb seal mere või jõe ääres jalutades viirastuvat Mravinski kuju. Tal on head sidemed Eesti konsulaadiga Peterburis.

Koos Mravinskiga on ta käinud ka mujal Eestimaal - Tallinnas, korduvalt Kuremäe kloostri. Ühes Tallinna õigeusu kirikus olevat nende pilgud peatunud üheaegselt soovlausel: mitte kunagi lahku minna. See on sügavalt meelde jäänud.

Igal kevadel Narvas ja Narva-Jõesuus toimuvate Mravinski-festivalide toetamise eest avaldab A.Vavilova-Mravinskaja palju tänu EV Kultuuriministeeriumile, eriti O.Bunderile, Narva ja Narva-Jõesuu linna juhtkonnale, Narva muusikakooli direktorile T.Jegorovale, Narva sümfooniaorkestri dirigendile A.Ššuralle jt.

KAIE KÖRBI ARVATES OLII TA EESTISSE JÄÄMINE ÕIGESAMM

27.juuni Põhjarannikus on intervjuu Kohtla-Järvel ja Narvas esinenud Estonia Teatri primabaleriinilt Kaie Kõrbilt. Jutt käis mitte ainult balletitantsu spetsiifiliste ja isiklike küsimuste üle. Pärmi-sele, miks pole Kaie Kõrb, nagu mõned teised Eesti balletitantsijad karjääri teinud välismaal, vastas ta, et sel ajal, kui tema oleks võinud välismaale minna, seda vabalt teha ei saanud, oleks pidanud ära hüppama. Ka pole ta õigel ajal leidnud impressariot.

Kuid Kaie Kõrb on aga iserahul ja õnnelik selle üle, et jäi Eestisse. Kui kõik oleksid ära läinud, poleks siin üldse mõtet kultuuri teha ja teatrid tuleks kinni panna. Pealegi pööratakse praegu Eestis, nagu ka kogu maailmas, kultuurile vähem tähelepanu kui varem, popmuusika ja sport on palju tähtsamad. Kaie Kõrb ütles ka, et ta närveerib kodupubliku ees esinedes rohkem kui välismaal, kuna kodupublik teab ta võimeid ja kui ta tantsib halvemini, tuleb kohe vastureaktsioon.

UUTMOODI KUKERPILLID

17.juuni Põhjarannikus ilmus Erika Prove retsensioon 4 päeva varem toimunud Kukerpillide kontserdi kohta Toilas. Autor leiab, et erinevalt teistest suvetuuritegijatest, kes kordavad põhiliselt mulluseid kavu, on Kukerpillid oluliselt uuenenud pärast Tõnu Raadiku naasmist ansamblesse 14-aastase vaheaja järel. Kava koosnes peaaegu täielikult uutest lauludest, enamikul viis Tõnu Raadikult ja sõnad Jaan Tähtelt.

Erika Prove kiidab ka Kukerpillide suhtlemist rahvaga, kuna "nad ei hõiganud iga viie minuti tagant haiglaslikult "Tere, Toila", ei kiitnud rahvast "kui mõnusa fantastilised te olete", ei käskinud kellelgi käsi pea kohal kokku lüüa ega koha peal hüpata. Oma muhedal kombel rääkisid nad lauludest ning sidusid neid igapäeva eluga."

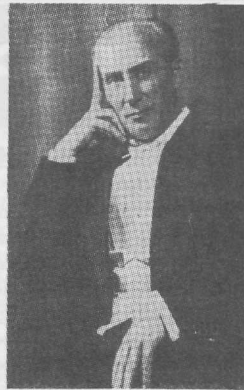
Erika Prove aga märgib, et kallite piletide - 60 krooni - ja vähese reklaami tõttu oli kontserdil võrdlemisi vähe rahvast.

MUUTUVAD TRADITSIOONID

19.juuni Virumaa Teatajas on sõnum selle kohta, et reedel, 27.juunil toimub Põlula Keldrimäel Rägavere kuues laulupidu, esinejad nii Lääne- kui ka Ida-Virumaalt. Lisatakse andmed traditsiooni ajaloo kohta. Esimene sellelaadne laulupidu oli Keldrimäel 1963., järgmine 1964.a., seejärel ei lubanud parteikomitee laulupeo nime enam kasutada, sõpruskontsertide nime all aga peod jätkusid. Paarkümmend aastat hiljem toimus kolmas laulupidu, seejärel hakati neid pidama iga viie aasta tagant.

Kas ja kuidas Rägavere kuues laulupidu tegelikult maha peeti, sellest Virumaa Teataja ei kirjuta.

Tunduvalt rohkem, nii enne kui ka pärast, on samas lehes juttu aga sellest, mis toimus

Jevgeni Mravinski

Rägavere päev hiljem, 28. juunil. See algelt (ka Eesti kultuurikalendris 1998) Virumaa Laulu- ja tantsupäevana tuntud ettevõtmine, mida vaheldumisi on korraldatud Rakveres, Toilas ja Vihulas, oli saanud uue nime "Noore suve perepidu". Ja osaliselt ka uue sisu. Peale tantsude ja laulude (ka regilaulud ja vanad lorilaulud), mida esitasid kollektiivid nii Lääne- kui ka Ida-Virumaalt (dirigentide hulgas ka Ants Ülejoja), oli kavas veel palju muud - lilleseade,

näitemäng, lõbustusi ka lastele. Hilisõhtul mängis tantsuks Väikeste Suupillide Ühing.

Lääne-Virumaa kultuurijuht Valdur Liiv, kes kunagi oli Vilde-nim.kolhoosi kultuurijuhina korraldanud suvemuusika ja akordionipäevi, oli rahul: kunagi pole olnud Rägavere mõisas peod nii rahvarohked. Pealtvaatajaid oli tuhande ringis (ka Tunne Kelam abikaasaga), esinejaid 800. Nende hulgas ka Rägavere Brass, mis tuli korra kokku pärast 10-aastast vaheaega. Valdur Liiv planeerib ühendada Virumaa erinevates mõisates peetavad kultuuriüritused omalaadseks ühtseks ketiks.

SUVISED EESTIMAAL RINGIRÄNDAJAD

Juunis käisid Eestis mõned Stockholmi eesti pensionäride koori liikmed. Nad viibisid Tallinnas, Pärnus, Viljandis, osalesid Tartus segakooride laulupeol.

Ümber samal ajal tiirutas mööda Eestimaad 32 rahvamuusikut ja tantsijat Hollandist Lääne-Friisimaalt. Nad käisid Lõuna-Eestis, ka Setumaal, Järvamaal, Kurgjal, andsid kõikjal kontserte ja õõbisid võõrustajate kodudes. Loomulikult olid nad Eesti pealinnas ja leidsid selle olevat meeldivama kui Venemaa pealinn, kus nad olid ka hiljuti olnud.

Väikeste Lõõtsapillide Ühingu organiseeris sel suvel koos L'Dorado ja Rakvere näitetrupiga Shakespear Company omapärase kava nimega Grand Dorado. Kolmetunnise kontserdiga esineti mitmes Eestimaa paigas.

PÖLTSAMAA SUVEKOOLITUS

Ka sel aastal oli Põltsamaa muusikakool Eesti noorte muusikute suvekooolituse paik.

Kõigepealt tulid viiuldajad, õpetamas esmajoones sama kooli õpetajad eesotsas direktori Anne Kausiga. Juurde on tulnud tšellokooolitus Helen Kõrvelilt Tartust. Lisandunud teadmisi demonstreeriti kontserdiga.

Seejärel kogunesid 14.juulil puhkpillimängijad, algul üks, pärast teime, edasijõudnum, juba mullu Põltsamaal olnud vahetus, osavõtjaid üle saja, sh. Soomest ja Norraški. Ka õppejõude oli peale omamaiste, (peamiselt Tallinnast) Norrast. Oli ka puuetega laste grupp. Krooniks traditsioonilised kiriku- ja lõpukontsert.

Samal ajal, 25.juulil tähistati Tormas sealse ja üldse Eesti puhkpillimuusika 150.aastapäeva, esines ka Vabariiklik Orkestrijuhtide Puhkpilliorkester. Selleks puhuks oli ka välja lastud raamat Torma puhkpilliorkestri ajaloo. Väljendati mõtet, et Põltsamaa puhkpillimängijate suvekooolitus võiks edaspidi lõppeda kontserdiga Tormas.

Suvekooolitus Jõgevamaal polnud sellega lõppenud, vaid ainult Põltsamaalt üle kolitud Puurmanni, kus juuli lõpu- augusti algul pidas oma traditsioonilist suvekursust Eesti Segakooride Liit.

JÄLEGI KUESSAARE SUVE-MUUSIKA

Möödunud aastal elustatud Kuressaare Suvemuusika traditsioon jätkus tänava. Igal juulikuul laupäeval esines publikule Kuressaare Linnaorkester ja pühapäeval Kuressaare Kammerorkester, esitades põhiliselt klassikat. Viimane koosnes Saaremaaga seotud elukutselistest muusikutest - entusiastidest, kes sõitsid kohale reede õhtupoolikul, said siis noodid, harjutasid poolteist päeva ja pühapäeva õhtupoolikul andsid kontserdi. Igakordseks sõiduks sai muusik 450 krooni, millest selle aja jooksul pidi ta Saaremaal ära elama ning ka sinna ja tagasi sõitma.

Esimest Kuressaare Kammerorkestri esinemist 5.juulil dirigeeris Arvo Volmer (esitati Mozarti, Saint-Saënsi ja Haydni muusikat), teist Leho Ugandi, siis Saaremaa oma dirigendid Juhani Tõhk jt. Kontsertidel esinesid viuldajad Ruth ja Andres Haav, trompetist Indrek Vau, viimasel 26. juulil kontserdil laulsid Leili Tammel, Aare Saal, Ain Anger jt.

Tasuta kontsertide projektiks plaaniti 120 000 krooni, millest lõviosa saadi Kuressaare linnavalitsuselt.

(PERE)PUU (KARU) POJAD

11.-12.juulil oli Otepää-maail Eesti taidluspereansambli kokkutulek. Neid kogumid veerandsaja ringis. Organiseerijaks oli kohalik

ansambel Pillipuu, mis tähistas ühtlasi oma 40.sünnipäeva. Perepuu moodustasid Pukamail Linda ja Alfred Raudsalu ning nende 5 last. Omal ajal oli see ansambel tuntud, vääditas vabariiklikel taidlustulevaatustel viis laureaadi tiitlit, esines televisioonis ja raadios, temast vändati isegi film.

Nüüd on isetegevusansambli juhiks Otepääl elavad Raudsalude tütar Lille Tali ja tema tütar Merle Soonberg. Viimane koos oma alles 9-aastase õe Margitiga, kes laulab, teadustab ja mängib samuti pilli, on esinemiste kandev tandem.

Lille Tali ja Merle Soonberg on juhendamise alla võtnud Otepää Gümnaasiumi 6-12 aastastest lastest koosneva rahvapilliorkestri Karupojad, kes esines ka programmiliselt pereansamblite kokkutulekul.

OLAVI KASEMAA - PAADIMEISTER JA AJALOOLANE

18.juuli Virumaa Teatajas on pikk portreeuuga oma lapsepõlvemaal Karepal puhkavast Olavi Kasemaa. Saame teada, et tegemist on üpris mitmekülgse inimesega, peale muusiku veel kaluri, paadimeistri ja ajaloolasega. Õppinud küll viiulit, saksofoni ja puhkpilliorkestri dirigeerimist sai temast pärast konservatooriumi lõpetamist hoopis ajaloolane, kes kirjutas teadustöö eesti orkestrite ajaloo.

Just selle töö kaudu - Stockholmis 1993.a ajalookonverentsil käinult ning sealt saksofoninoote

kaasa toonult - tuli talle idee organiseerida Tallinna Saksofonikvarteti kui akadeemilise pilli ansambli. Kasemaa sõnul on üleolev suhtumine saksofoni kui vaid levimuusika pilli tulnud Eestisse Saksamaa ja USA kaudu, Prantsusmaal on saksofon just akadeemiline pill. "Saksofon on kaks erinevat instrumenti. Mitte ükski pill ei ole klassikalises muusikas ja dzässis nii erinev, kui on saksofon," deklareerib O.Kasemaa.

Ta oli Eesti Kontserdi talvise Saxomania üks organiseerijaid. Seal näitas ka Tallinna Saksofonikvartett rahvusvahelisel enmast heast küljest. Praegu on see ansambel maailma suurima klarneti- ja saksofonikeelte tootja firma reklaamiartist. Nii suure ja mõjusa lepinguni ei ole jõudnud ükski teine eesti muusikakollektiiv.

Ilmselt seletub O.Kasemaa edu pedagoogina ka sellega, et ta pole mitte üksnes hea pillimees, vaid tunneb teadlasena hästi ka nende ehitust ja ajalugu.

KADUNUD KÜLA MÄLESTUSEKS

Pänumaa Tõhela valla kodukandipäev oli pühendatud Teoste külale, mida viimati mäimiti külanä 1977.a. Kunagi oli see küla tuntud nii loomakasvatuse kui ka pillimeeste poolest.

Esinesid kunagise Teoste orkestri veel elusolevad liikmed: 85-aastane Karl Köster mängis akordioni, 76-aastane Hermann Tamm suupilli. Ilmusid "Teoste küla mälestused".

Kuldse nooruse muusikaelistused

Eestis viimastel aastatel toimunud varandusliku kihistumisega seoses on tekkinud kuldne noorus - kuni 20-30 tuhat põhiliselt noort inimest, kes suvel kihutab autodega mööda Eestit paikadesse, kus ajalehtede eelreклаami (või ka suust suhu levivate kuuldest) põhjal toimub midagi põnevat. Või vähemalt sellist, millest osasaamine on prestiižne. Suurel määral puudutab see muusikat.

Eelkõige muidugi levimuusikat. Voorimise alguspunktiks võib tinglikult lugeda juuni alguse Pühajärve Beach Partyt, millele tänava järgnes jaaniõhtu samas kaunis paigas, tõmbenumbriks eesti päritolu prantsuse megatäht Indra, kes laulis ühe laulu ka eesti keeles. Külaliste eest hoolitsetakse seal õrnalt - purjuspäi uinunud kaetakse linikuga, et nad ei külmetaks. Kohalikele eakamatele inimestele see mürgel eriti ei meeldi, kuid ega nad ka protesteeri - kohalikele omavalitsusele toob see raha sisse. Hilisemad kokkuvõormiskohad on olnud esmajoonel Tallinna Õllesummer, Põlva Summertime ja Tartu dzässifestival.

Kuid ka mõningad süvamuusikaüritused on saanud kuldse nooruse kokkusõitmispaikadeks. Mullu meelitas tulevärk ja Eri Klasi nimi kuldse nooruse Võrru, tänava ilmselt samuti. Nüüd lisandub Tõrva. Need sündmused on alles ees, kuid varakult alanud eelreклаam on oma töö teinud, piletid müüdud.

Kõik kuulsamate nimede - ema ja tütre Montserrat de Tartu esinemise reklaam jäi hiljaks ja ilmesid mõned turu üleüldistumise märgid. Kuid dramaatiline äikeseljärene esinemine oli siiski rahvarohke. Mõned ajakirjanikud on väitnud, et nad kohtasid seal oma tuttavaid mitmelt poolt Eestist, kelle juures polnud nad varem täheldanud

muusikahuvi. *Noblesse oblige*. Ja võib-olla jääb midagi külgegi.

Rahvakunstiüritustest Baltica festivali oma vanamoodsa loosungi all "Oma ja ehtne" ei kõitnud eriti ei noori kihutajaid ega ka noori ajakirjanikke, kes ka väitsid, et rahva huvi oli vähene. Ja vähemalt osaliselt pidaski see paika. Esmaspäevane ja teisipäevane kontsert Sakala keskusel peeti maha pooltühjale saalile ja kohalolijatestki oli enamik rahvarohket, eeldatavasti ise osalejad.

Hoopis rahvarohkemad olid Võrus ja eriti Viljandis korraldatud folkloorifestivalid. Organisatorid olid nooremad ja oskasid leida kergemini kuldse noorusega ühist keelt. Viljandi festivali peorganisator Ando Kiviberg tunnistas ise

sellest on kahju ka neil, kes põlgasid Balticat, kuid tõttasid Viljandisse. Vaevalt küll nendel, kellel kõrgest kunstist oli tähtsam lahe olemine eakaaslaste summas.

Kuldse nooruse juulikuine kihutamine lõppes pühapäevaõhtusel Haapsalus ilutulestikku vaadates. Autosid oli murdu ja inimesi 20-30 tuhat. Üks ajakirjanik seostas seda maailmakuulsa Sergei Stadleri viiuliõhtuga Haapsalu lähedal Uuemõisa lossis. Selle ruumi mõtte teades tundub niisugune seostamine küll üpris kunstlik. Peamiseks tõmbenumbriks oli ikka mullusest Võru omast võimsamaks reklaamitud tulevärk. Mis muidugi ei tähenda, et need, kes püüavad kuldse nooruse sensatsioonilustele kunstimaailma hõngu juurde pookida, teeksid tühja tööd.

Neid kihutamise sihtpunkte oli muidugi rohkem ja mitte ainult muusikaüritustega seotud.

Margus Kasterpalu, kes ise on selle autodega saalimise ühest Eestimaa otsast teise kaasa temud, kirjutas 28.juuli Postimehes, et bensinikulud on siiski üsna suured ja soovib turismifirmadel organiseerida odavaid bussisõite.

Raske öelda, milline on vastukaja. Oma enamuses paistab see olevat seltskond, kes rahapuudust ei tunne. Ja kellele järjekordne vaatamäng on vaid kõrvaline eesmärk, peamine aga oma kasvõi liisitud autos kihutamine ja enese näitamine: kuhu koorekit koguneb, seal olen mina ka. Saada väiksema raha eest osa suurematest vaimsetest väärtustest - nii ta küsimust ei püstita. Muidugi kui just turismifirmadel ei õnnestu mingi reklaaminipiga kuldset noorust ära venna, et bussisõit ongi see kõige šikim.

H.V.

Montserrat Caballe ja Montserrat Marti

Sakalas, et väga suured summad läksid reklaamile. Seda oli tunda.

Nii sai Peruu indiaani ansambel Punca Soncco, kes juba Sakalas oli teeninud vägeva aplausi, ka Viljandisse siirdunud mitmetuhandelise pealtvaatajaskonna. Sellest aga jäid ilma mõned Baltica kõrgetasemelised ansamblid (nimetaksime vaid kaugematest Tai ja Taivani oma). Ei tea, kas

Tellige Eesti Posti kaudu Muusikaleht IV kvartaliks
3 numbrit alla veerandsaja krooni, ainult 24 EEK.

JÜRI ALPERTENI PÄRNU - PLAANID

Juuni keskpaigas sõlmitud lepingu kohaselt on **JÜRI ALPERTEN** kaheks aastaks Pärnu Linnaorkestri peadirigent.

Pärast vastuvõttu soostus vastne "allkirjadega kinnitatud" peadirigent Jüri Alperden vastama Pärnu Postimehe küsimustele.

Tell ei ole töökoormus väike ka Tallinnas. Kas süda ei kripelda, et võitsite lisakoormuse?

Natuke kripeldab küll. Kui sügis tuleb ja asjad hakkavad kokku jooksuma, siis... Mul on ju veel kolmas töökoht: muusikaakadeemia orkestri peadirigendi kohustuste kõrvalt töötan samas EMA õppejõuna. Kui on uneta öö ja koormusele mõtlen, siis - vahel ajab isegi hirmu peale. Teisest küljest jälle - olen alati leidnud võimaluse Pärnu orkestri ette tulla. Näiteks kui mul oli hooajal üks kontsert, siis tulin Pärnusse nädalaks. Kui mul tuleb nüüdsest anda ehk neli kontserti, siis ma tulin siia neljaks nädalaks-selle aja peab ikka leidma. Ainult planeerima peab üsna täpselt, ehkki see on problemaatiline - töötan ju asutuses, kus ei ole võimalik väga täpselt planeerida: ikka muutub midagi.

Miks ütlesite "jaa" just Pärnu Linnaorkestrile? Kas rolli mängisid varasemad sidemed või midagi muud?

Ikka varasemad sidemed. Arvan, et just seetõttu tehti mulle ettepanek peadirigendi kohustus vastu võtta. Esimene kontsert Pärnu Linnaorkestriga oli mul 1996. a aprillis. Sellest alates jäi nii, et igal aastal saime kokku ja andsime mõne kontserdi. Isegi ühe väikese kontserdi Tallinna Raekoja platsil tegime ära.

Milline on teie kui uue peadirigendi visioon Linnaorkestri lähemast tulevikust Mida kavatsete ette võtta?

Sedasama küsis minult ka linnapea. Nagu tallegi ütlesin - ma ei ole seda tüüpi, kes ütleb: nüüd mina tuln ja hakkame kõike uutmoodi-teistmoodi tegema. Näen seda, et kõige alumine punkt orkestri tasemes on koht, tõstmaks seda pisut kõrgemale, laskmata tal enam kukkuda. Minu jaoks on orkestri juures alati positiivne olnud see: kui alumine punkt ongi madalam kui tahaks, siis tee ülemise punktini läbitakse mõne päevaga - imestamist väärt!

Mida kavatsen ette võtta? Eks suured ettevõtmised alga ju peale rahast ja mina pole hetkel õige mees rahast rääkima. Nii palju saan ma aru; kui mängida suurt teost, peab olema suur koosseis. Praegu on orkestrante 26, peaks aga olema vähemalt 32! Suurem koosseis tuleb tavaliselt Tallinnast ja see kõik maksab. Sellele taha võib jääda palju asju. Kui just õnnestub mingite suuremate kontsertide pealt kokku hoida, siis saab midagi suuremat ette võtta.

Nii et teie repertuaarivalikut hakkavad juhtima majandusprobleemid.

Kardan küll. Olen selleks igaljuhul valmis. Ma isegi ei räägi sellest, kas orkester mängib mingisuguseid suuri ja raskeid lugusid - tunnetan piiri. Viie esimese viiuliga... palju sa siis nüüd ikka... Jumal tänatud muidugi, et kontserdid toimuvad põhiliselt sellise aukustikaga paigas, kus selle koosseisuga saab üsna edukalt mängida...

Grete Naaber

Pärnu Postimees 17.06.98.

KA PÄRNAKATEL ON OMA KASSETID

Heinrich Mere soololaulud Malle Raidilt

Muusikahuvilistel on võimalus muutseda endale helikasset heliloojate Heinrich Mere (11) ja Mihkel Lüdiggi (3) soololauludega, esitajaks Pärnus tegutsev ning Pärnu Ööbikuks nimetatav sopran Malle Raid.

Malle Raidi puhul on tegemist täiesti omaette nähtusega Pärnu muusikaelus. Lauluõpetaja ametit pidav solist esineb sageli kontsertidel. Pärnakast solist on hästi ära tabanud pärnakast helilooja Mere lauludele omase hapra emotsionaalsuse, andes värvikalt edasi minoorset igatsust, mis pea igast palast vastu õhkumas.

Kasset algab Heinrich Mere lauludega, mis on paigutatud kronoloogilisse järjekorda.

Esimesena kõlab A poolel 1913. a. H.Lipu sõnadele loodud laul "Üksi". Teisena järgneb 1917. a. G.Suitsu sõnadele loodud "Sügiselaul", milles on eriti mõjus solisti sugestiivne algus.

Järgnevates lauludes mõjub Malle Raidi dramaatiline sopran metsolikult, omandades kohati nauditava sonoorse kõla.

Kasseti õnnestumateks lauludeks võib aga pidada A poole kolme lõpulugu: "Lubage" (1933, sõnad M.Kallas), "Võiks otsast alata" (1937, sõnad E.Enno), "Päälle balli" (1943, sõnad M.Mardos). Nende lauludega kassetil esitatu kulmineerub, moodustades omaette terviku nii muusikalises kui sisulises mõttes.

B pool algab lauluga "Ööbik" (1943, sõnad L.Koidula). Sellele järgneb Heinrich Mere tuntuim soololaul "Laula, väike karjus" (1946, sõnad K.Merilaas), mis püsib vist iga Pärnust pärit laulja repertuaaris. Tsükli lõpetab 1968. a. kirjutatud "Laula mulle".

Solist jätkab M.Lüdiggi kolme soololauluga: "Minu altar" (1925, sõnad K.E.Sööt), "Üks pisar veereb vaikselt" (1909, sõnad A.Haava), "Lapsepõlves" (1909, sõnad A.Reinvald).

M.Lüdiggi soololaulud on esitatud eskpressiivselt ja hingeminevalt, ometi näib Heinrich Mere muusikaline keel solistile hingelähedasem olevat ja seega ka paremini sobivat.

Malle Raid

Kontsertmeistrina saadab Malle Raidi Tõnu Rein. Tema klaver kõlab pehmelt ning väljendusrikkalt, on täielikult solisti arvestav.

Heinrich Mere ja Mihkel Lüdiggi soololaulude kasset om meeldiv nostalgiline kõrvalpeoige tänapäeva rutiinist, mis võiks (peaks?) kaunistama iga kultuuriinimese fonoteeki.

"Üks väikene sõbrake põues on mul"

Pärnu, Eesti ainsa suupilliklubi Piccolo tegevus on leidnud küllaldaselt laia kõlapinna ning positiivse vastukaja.

Omatte nähtusena tegutsev suupilliklubi Piccolo kvintett, koosseisus Feliks Kark, Ilmar Tõnisson, Andrus Haugas, Elmar Trink ja Andres Kokk, sai hiljuti maha oma esimese helikassetiga, nimeks "Üks väikene sõbrake põues on mul". Kassetil on kaksikümme

mõnusat laululugu, milles kõik kvinteti liikmed demonstreerivad ka oma solistivõimeid nii laulus kui ka suupillimängus.

Kasset algab Feliks Kargi viisile ja sõnadele loodud "Suupilli-hümniga", milles autor ise ka solistina üles astub. Järgnevad mitmed rahvalikud laulud: "Mullu mina muidu...", "Kawe keldris", "Ei kuldne noorus unune..." jne. Üldiselt on kõik kvinteti poolt esitatud palad tuntud ning rahva poolt armastatud: "O, sole mio", "Ma loodan, et saan sellest üle", "Saaremaa valss" jt.

Kassetil esitatu on muusikaliselt professionaalne ja igal kvinteti liikmel on võimalus end näidata just talle ainuomases küljest.

Tunnustatud muusik Ilmar Tõnisson on suutnud suupilliharrastusega oma muusikalisele tegevusele lisada uusi värve. Kassetil kõlab tema käe all ka plokkflööt.

Elmar Trink astub üles kitarr- ja laulusolistina, kusjuures tal on väga ilus bariton. Kvinteti järgmisel kassetil võiks Elmar Trinki laulu ehk rohkemgi olla.

Andres Kokk tuubal lisab kvintetile vajaliku mahlakuse ning muusikalise alusmüüri.

Kogu seltskonna liidab aga ühtseks tervikuks väsimatu Feliks Kark, kes on ka Pärnu suupilliklubi Piccolo president.

"Üks väikene sõbrake põues on mul" on mõnus ja pretensioonitu kasset, mis pakub muusikat igal ajal, igas kohas ja igale seltskonnale.

Toomas Kuter

VELLO PÄHN DIRIGEERIB TULEVAL AASTAL SAVONLINNA OOPERIFESTIVALI AVAOOPERIT

Kuu aega kestev Savonlinna operifestival algas 4.juunil, nagu eel-misel kahel aastal, Wagneri "Tanhäuseriga". Ka enamik teisi oopereid on Savonlinnas varem

Vello Pähn

esitatud, sh mullu esietendunud Einojuhani Rautavaara ooper Aleksis Kivist, mida on juba mängitud ka Hispaanias ja etendatakse peagi Prantsusmaal ja Itaalias. Külalistest on tuntuimad Covent Gardeni omad, kes esitasid B.Britteni tuntud "Peter Grimesi" ja G. Verdi vähemärgitud "Röövlid" Schilleri ainetel.

Põhiliselt on valmis plaanid tulevaks aastaks. Alustuseks on kavas uuslavastus - Gounod' "Faust", dirigendiks Vello Pähn, lavastaja Vilppu Kiljunen.

STT-ETA.

L.PAVAROTTI KUULSA TÛTAR-LASTE KVINTETI VIENDA LIHKMENA

Itaalia linnas Modenas toimus tähtede heategevuskontsert Libeeria kodusõjas orbudeks jäänud laste toetuseks (vt.ML nr.5, lk.8). Luciano Pavarotti, kelle koomus kontserdil oli nagunii suur (vahetevahel pühkis ta näolt higi), võttis endale veel lisarolli, asendades kuulsas inglise tütarlaste levimusika kvintetis "Spice Girls" ühte sellest kvintetist ootamatult lahkunud lauljannat. Habemik neidude seas kutsus esile publiku vaimustuse, kuid leidis ka pahandajaid: Pavarotti üirgas tüdrukud üle.

Reuters-ETA.

OSA CHOPINI KIRJU TAGASI KODUMAALE

Üle 200 tuhande dollari kulutas Varssavi Chopini ühing, et osta oma muuseumile oksjonilt Ameerika Ühendriikides tagasi 6 Chopini kirja, mis hitlerliku okupatsiooni ajal olid sealt ära viidud. 6 kirja jäid aga tagasi ostmata, sest ei jätkunud raha. Seda oli hangitud sponsoritelt, Poola riik ei eraldanud selleks midagi.

RIA-Novosti-ETA.

20-TUNNINE HIINA 16.SAJANDI OOPER JÄI USAS MÄNGIMATA.

Lincoln Centeris pidi seitsmel järjestikusel õhtul alates 7.juulist läbi mängitama 20-tunnine 1598.aastal kirjutatud Hiina erootiline ja nilbevõitu ooper "Pojengipaviljon". See etendus jäi aga ära, kuna Hiina võimud leidsid, et Shanghai Kunju Ooperi lavastus on liiga modernne ega lubanud etenduses kasutatud rõivaid ja rekvisiite riigist välja viia.

Reuters-ETA.

LLOYD WEBBERI UUE MUUSIKALI SUUR EDU

Pärast viieaastast vaheaga valmis Andrew Lloyd Webberi uus muusikal "Vilista maha tuul". Esiettekandel Londonis saatis seda suur edu.

A.Lloyd Webberi uue muusikali aluseks on Mary Hayley Belli romaan kolmest lapsest, kes usuvad, et nende isa küünis end varjav sunnitöölise on Jeesus Kristus, mille alusel Bryan Forbes väntas 1961.a. mustvalge filmi.

Muusikali pikk valmimisaeg on osaliselt tingitud sellest, et A.Lloyd Webber koos tuntud libretisti Jim Steinmaniga muutsid korduvalt teose esialgset ideed ja kirjutasid seda uuesti, kandes ka materiaalselt kahju seoses juba varem kokkulepitud esilinastuse ärajätmisega Broadwayl. "Mul peab olema oma töö edukusse 101-protsendiline veendumus," põhjendas oma teguviisi helilooja.

On kaks ümbertegemise põhimomenti. Esiteks tegevus on kantud "kainelt Inglismaalt" tõepärasuse suurendamiseks üle Ameerika Ühendriikide lõunaosa nn. piiblivööndisse - Louisiana osanigi kolkasse ning aega, kui sinna jõudis rock'n'roll. See tegevuskoha ülekandmine on ette võetud ka eesmärgiga tuua muusikalisse rohkem eksootikat ja värvi. "Värv on minu muusikalis vajalik komponent," põhjendab helilooja.

Esietendusel oli muusikalil tohutu menu. Kunagine filmirežissöör Bryant Forbes ütles, et Lloyd Webber on tema esialgse variandi üllatavalt originaalselt ümber töötanud. Ning tuntud filmiprodutsent Michael Winner lisas: "Andrew annab inimestele seda, mis neile meeldib, seehulgas pisut lääget sentimentaalsust." Veidi segadust tekkis sellest, et kui kõik dineel osalejad olid saanud šampanjaklaasid, tuli neil plaksutamiseks kätest puudu.

Raul Majendik

Reuters-ETA.

LÄTI SÛMFOONIAORKESTRI STREIK LÛKATI EDASI DETSEMBERINI

Läti Riikliku Sümfooniaorkestri ametiühingu koosolekul 3.juunil esitati mitmeid nõudmisi instrumentide muretsemise ja esinemisriiete osas. Ka nõuti, et kontsertmeisterite palka tõstetaks 150 lätilt 350 lätini ja orkestrantide palku 110 lätilt 150 lätini (1 lät=25 EEK). Vastasel korral ähvardati mitmesuguste streigiüritustega: mängida tavalises riietuses või jätta hoopis mängimata, tules Riia Mežapargis väljakuulutatud kontserdile pillide asemel transparentidega jne.

Läti Kultuuriministeerium toetas orkestrantide nõudmist, taotledes rahandusministeeriumilt orkestrile täiendavalt 204 000 lati eraldamist. Valitsuse istungil vähendati seda summat veerandi võrra.

Sümfooniaorkestri ametiühing, nentinud, et tema nõudmised on rahuldatud vaid osaliselt, otsustas streigiaktiivsed esialgu ära jätta ja juhul, kui nõudmisi täielikult ei rahuldata, viia need läbi alates 1.detsembrist k.a.

LETA-ETA.

KUULUS LAULJA PEATUS LEEDUS KUULSA KORVPALLURI HOTELLIS

Leedu president Vldas Adamkus võttis 14.juunil vastu Viniuses kontserdireisil oleva kuulsas Hispaania laulja Julio Igleasiase. Adamkus koos abikaasa Almaga ütlesid, et nad on Igleasiase

laulukunsti suured austajad ja tulevad ka tema kontserdile.

Igleasiase kiitis uusehiti Viniuses ja tundis huvi ärikliima vastu Leedus. Adamkus ütles selle olevat hea, viidates ka asjaolule, et välismaal töötavad kuulsad Leedu korvpallurid Arvidas Sabonis ja Sarunas Marculionis paigutavad oma raha kodumaistesse ettevõtetesse. Igleasiaski peatus Marculionisele kuuluvas hotellis "Sarunas".

ELTA-ETA.

SOOMES TULEB ORELIKONKURSS

Paraiste orelipäevade ja Lohtaja kirikumuusikapidustuste raames korraldatakse Soomes alates tulevast, 1999.aastast orelikonkurss. Osalejatel tuleb näidata oma oskusi orelil polüfunktsionaalsel käsitsemisel liturgilise, improvisatsiooni- ja kontsertpillina. Žüriis on Soome parimad organistid. Osa võtta soovijail on aega endast teada anda 14.aprillini 1999.

STT-ETA.

OOPERIMUUSIKA PIDU LÄTIS

24.juulist 1.augustini toimus Siguldas, Aluksnes ja Kuldigas VI ooperimuusika pidu. Esinesid mitte ainult Läti, vaid ka Itaalia, Saksamaa ja teiste riikide ooperilauljad. Kulud kaeti põhiliselt piletit müügist, mõnel määral saadi sponsorabi.

LETA-ETA

MIS SAAB COVENT GARDENIST?

Endiselt on lahtine, mis saab pankrotini viidud Royal Opera House'i kuuluvast elitaarsest Covent Gardeni kontserdisaalist, kui selle remont tuleval aastal lõpeb (vt.ML 1997, nr.12, lk.24).

Nüüd on valmis Inglismaa leiboristliku valitsuse kultuuri-, meedia- ja spordiministri Smithi tellitud raport teatri seniste juhtide tegevusest. Selles 150-leheküljelises dokumendis süüdistab koostaja, rahvusteatri endine direktor Richard Eyre neid kõrkuses, vastutustundetus ülekulutamises, põhjendamatus optimismis jne., märkides ühtlasi, et teistes maades on riigi majanduslik tugi ooperile suurem. Eyre peab aga ebasoovitavaks mõlemat valitsuse poolt väljapakutud lahendust: teatri täielikku privatiseerimist ja selle ühendamist mitteelitaarse English National Operaga. Teatri uus direktsioon on saatnud valitsusele kirja, teatades, et ta pole suuteline Covent Gardenit pärast remondi lõppu taas avama, kui riik ei tõsta oma igaaastast 15 miljoni naelsterlingi suurust (umbes 325 EEK) subsidiumi poole võrra.

Kultuuriminister Smith ütles, et ta aktsepteerib Eyre'i aruandes sisalduvaid negatiivseid hinnanguid valitsuse plaanide suhtes, kuid raha juurde ei lubanud. Ta kirjutas, et teatri juhtkond pangu enne raha juurdeküsimist, mis on liialdatud, oma maja asjad korda. Peaminister Blair pidas 1,5 tundi läbirääkimisi teatri juhtivate näitlejatega.

Reuters-ETA.

SURI KUULUS ARMEENIA HELILOOJA

70-aastaselt suri Jerevanis üks tuntuimaid Armeenia heliloojaid Lazar Sarjan. Ta oli kuulsas Armeenia maalikunstniku Martiros Sarjani poeg. Armeenia rahvakunstnik ja mitmete nõukogude autasude saaja ning tegi endale nime muude sümfooniliste tööde kõrval oma isa 4 maali ainetel kirjutatud sümfoonilise pannooga "Armeenia".

RIA-Novosti-ETA.

TALLINNA KONTSERDIELU - JUUNI

Külalised Rootsis...

Suvmuusika esimesteks esinejateks olid 2. juunil rootslased. Klarnetist Staffan Mårtensson on oma suurepärase mänguoskuse omandanud õpingutega kodumaal, Hollandis, Kanadas ja rakendanud seda enamiku Euroopa maade kontserdilavadel.

Koos partneri Erik Lanningeri eitas Mårtensson põneva kava, läbides kantuna meisterlikkusest ja heast stiilitundest romantismi, impressionismi, konstruktivismi ja neoklassitsismi ajastud. Poulenc, Stockhausen, Honegger, Debussy pole paraku need nimesed, mis tänapäeval laiu masse kontserdile meelitsaks. Väike Olavi saal ei saanud "feinschmeckeritestki" täis, ometi mängisid muusikud kõik teosed kauniteks-kõitvateks, isegi Stockhauseni "In Freundschaft" sooloklarnetile, mis kujutas endast tervet etendust, vahel ka kahehääle (!) puhumise saatel.

Võrreldes meie tasemel klarnetistidega oli Mårtenssoni esinemine väliselt vaasohitum, kuid hoopiski mitte inertne. Ta kasutas rohkeid tämbriisi varjundeid ja jälgis muusika voolamist hea sisemise pulsiga, loogiliselt, kaasakiskuvalt.

... ja Soomest

Kontsertidesarja "Niguliste suvmuusika" avasid 3. juunil praegu Soomes elav viiuldaja Aet Hirvesoo-Lehtinen ja Espoo Vana kiriku organist Matti Väinö. Üheskoos mängisid nad Pärdi "Peegel peeglis", Jämefelti "Hällilaulu" ja Sibeliuse "Romansi". Originaalset orleisaatega viiulirepertuaari on suhteliselt vähe, kuigi teoreetiliselt saab klaveripartiid sooritada ka "pillide kumingal", tuleb valikul arvestada ühe või teise pala sobivust kiriku akustikaga ja oreli paratamatu reaktsiooniga. Õigeimaks tuli pidada "Peegel peeglis" kavva võtmist - selle staatiline rahu ja lihtne ilu mõjusid liigutavalt. Omal kohal oli ka meeleolukalt magus "Hällilaul", ent "Romansi" jäi orel ilmselt maha romantiliselt tunglevaks kujundatud viiulipartiist. Väinö auks tuleb aga öelda, et registrite kasutamisel pidas ta silmas partneripilli kõlajõudu ega matnud seda kordagi.

Lõpnumbri, Bachi Adagio ja fuuga ajaks soolonaadist g-moll võitis koorilt alla tulnud Lehtinen nii visuaalselt kui ka akustiliselt. Ta tõlgitses Adagiot väga vabalt, kuni kõrvalekaldumisteni teksti meetrumist. Tavalt aeglast tempot nii selles kui ka fuugas võis vast ajendada soov "kavaldata üle" pikk kaja, mis ju sulatab kokku üksteisele kiiresti järgnevad helid. Ent raiuvast paigal tammuv teema muutis fuuga raskepäraseks, ka põlnud kõik laimatu akordide intoneerimisel.

Lehtinen on artistlik ja hea ettevalmistuse saanud viiuldaja, kelle mänguoskusesse ja muusikalisse maitseesse võib uskuda. Küllap oli seekordne Bachi-käsitus "mööduva iseloomuga".

Magistrand Mikalai

Kuigi Mati Mikalai võitis 1994. a. III preemia rahvusvahelisel pianistide konkursil Rootsis ja esikoha vabariiklikul ning tegutseb ammuilma aktiivselt meie kontserdielul, on ta veel EMA magistrand Peep Lassmanni käe all, siit ehk ka 9. juuni sooloõhtul tunnetatav parimas mõttes õpilaslik "pinnavirvendus". Mõtteselguse, tekstitõpsuse, tehnilise laimatususe kõrval kippus loomingulise vabalennu trajektoori jääma pisut madalaks.

Mikalai näib eelistavat programmiisust: peale Beethoveni briljantselt virtuosse C-duuri (op. 2 nr. 3) Sonaadi kuulus iga Debussy, Skrjabin ja Mussorgski helindi juurde peal- või allkirja. Üldiselt kergendab sisumääranni interpretatsiooni kui ka kuulaja sisseelamist loo olemusse, kuid ei kammitse kaugeltki ei ühe ega teise fantaasiarände. Nii oli paljukuuldud "Pildidel näituselt" Mikalai silmisi hulganisti uudisvärve-jooni, kohati harjumuspärastest pastelsemaid, kohati hoopis teravamaid.

16. ja 30. juunil musitseeriti Mustapeade Maja saalides mitmekesisel moel - ootamatute koosseisude ja repertuaariga tulid välja meie noorema generatsiooni instrumentalisti Pärt Tarvas ja Vahur Luhtsalu tšelloduona, esimene koos Lasse Joametsa, Taavi Nachtigalli ja Aleksander Zagorulkoga keelpillikvartetina Öömuusikud ning klaverikvintett Tanel Joametsa eestvedamisel.

Uus tšelloduo

Kui ERSO kontsertmeister P. Tarvas on oma võimeid solisti ja ansamblistina juba avalikkusele tõestanud, siis mullu Budapesti Muusikaakadeemia lõpetanud Luhtsalu seisab kõik veel ees. Mõte koos mängida sündis vist ka mõne aegsest ühes orkestripildis istumisest; ja kuigi nad ei ole karakterilt eriti samased, sobis teineteist täendav laad hästi ühte. Luhtsalu on lüürilisem, pehmem, Tarvas mehisem, karmim, pillid on aga vastupidi - esimesel säravama, tihedama, teisel mahedama, "siledama" tämbriiga.

Rokokoo-ajastu silmapaistvaima esindaja Couperini kontsert g-duuri libises oma pisut segase ornamentika ja rütmstruktuuriga (kas ka mitte intoneerimisapsudega?) kuidagi jälgijätmatult mõõda; aga Boccherini Sonaadi C-duuri elurõõmus graatsia ja meloodiarikkus köitis juba esimestest nootidest. Klassikalise tšello-technika loonud ja ise solistina loobereid lõiganud mees teadis, mida sellest pillist annab välja võtta!

Tuntud operetikomponist Offenbach lausa lummas oma ülimalt virtuosse Grand duo concertantega D-duuri - milline väljendusrikkus meloodiates ja osavus pillide rakendamisel! Siingi oli tegu "sõbraliku võistlusega" - partiid vaheldusid soolo-saade range järjekindlusega.

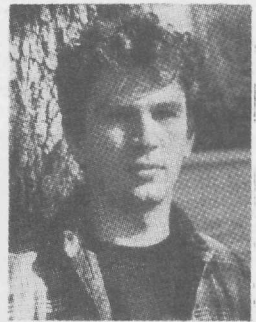
Tarvas-Luhtsalu duo on kahtlemata perspektiivne, jaguks neil vaid repertuaari!

Vennad Joametsad ja teised

Tudengitena 1992. a. kokku tulnud "Öömuusikud" on aja jookslu distantseerunud traditsioonilistest musitseerimisvormidest ja püüavad nüüd võita sõpru võimalikult laiema publiku hulgast. "Juhtoinaks" on (vist) ainus improvisatsioonivõimeline ansamblist Lasse Joamets, tema seab ka kvartetile üldtuntud lööklaule ja -viise. Kümne pala ärakuulamise järel kerksis muljetepinnale üheplaaniilisus - ikka improviseeris vaid I viiul, tšello osaks jäi peamiselt bassi-pizzicato, II viiul ja alt aga vedasid "harmoniavankrit". Muidugi võib svingmuusika baseeruda ühel, antud juhul võimekal, stiili omapära hästi tunnetataval mängijal, aga kindlasti annaks tulemit rikastada ka teiste pillide soolode, variantsemate seadetega, kontrastsemate lugudega. Seekordses plokis oli pisut elavam vaid "One note samba". Üldiselt kii duväärses esituses tooks esile

"The girl from Ipanema" väljendusliku sära ja elegantsi.

Viimaseks juuniõhtuks kehastus Lasse ümber "tõsiseks" viiuldajaks ja näitas koos kaaskeelpillistide Terje Raidmetsa, Taavi Nachtigalli ja Kristjan Saarega üles üksjagu südidust "võitluses" venna

Tanel Joamets

Taneli jõulise ekstaatilisusega. EK Suvmuusika brošüüris väljahõigatud koosseisu hilja aegsele "uuendamisele" vaatamata ilmutas ansambel piisavat üksmeelt Brahmi mehiselt puhangulise, suurtundeaktiivsust nõudva muusika mängimisel. Muidugi oli eestvedajaks (harva ka ülemängijaks) Tanel Joamets, kuid dünaamilisi ja dramaatilisi pingekeskmeid poleks ta viiulite ja tšello intensiivse toetuseta kaugeltki nii mõjusalt eksponeerinud.

Peaasjalikult turistidest koosnevale publikule pakkusid Tšaikovski "Aastaajad" mõnusat äratundmisrõõmu. T. Joamets pole muidugi esimene, kes, võlutuna neist ilmekait kolmeosalistest miniatuuridest pakub omapoolse lahenduse. Jaanuari ja Mai klaverisoolo kõrval usaldati mõned "kuud" üleni või osaliselt keelpillide hoolde, neist ehk kõige läbikomponeeritumana näis August.

Kristjan Saare hingematvalt ilus tšellosoolo "Sügislaulus" jäi justkui ainsaks püüdluseks võtta "Aastaajad" lugusid tavapärasest tõsisemalt, otsida värskemaid, miks mitte ka intrigeerivamaid väljendusarvuse.

Üks teistest omiette

17. juunil astus Olavi saalis üles veel tšelloõpinguid Sibeliuse Akadeemias jätkav Kristjan Saar. 8 kuud varasema "aruandega" võrreldes oli noor muusik märgatavalt arenenud-küpsenud. Bachi Es-duurises Stiidis valitsenud eeskujulik kontsentratsioonitase ei langenud ka Debussy ja Brahmi sonaatides (vastavalt d-moll ja F-duuri), ometi mängis tšellist neid ansamblikeid ikka peast!

Saar püüdleb mastapsee mängulaadi poole; aktiivse poognatõmbega kaasnevad kõrvalhääled (ilmselt madalamate keelte võnkumisest vastu griffi) kippusid väikeses saalis tükati häirima. Ent arvestades noore kunstniku ambitsioonikust võib oletada, et tema edaspidised esinemispaidad on kaugel kammerlikest ruumidest.

Kõik kolm suurvormi kütkestasid isikupärase käsitusega: Bachi Prelüüdi energilises liigendatases ja tantsuliste osade erksas vastandamises oli nii teadlikku ülesehitust kui ka toredaid hetkeimpulssse, Debussy julged värvilahendused ja visioonid asendusid Brahmi ülitõise, mullu oktoobris kuulnud esitustest sügavamagi kirglikkusega.

Hea stiilivaistu ja pianistliku vabadusega hiilgava Mati Mikalai partnerlus rikastas seegi kord tuntuvalt Saare kunstilisi taotlusi.

Ines Rannap.

JULI

Niguliste suvemuusikasari näis sel hooajal keskenduvat eesti noorte naisorganistide esitlemisele. Juunis kontserdi andnud Helen Tammestele ja Kristel Aerule lisandusid juulis Ines Maidre, Tiia Tenno ning Ene-Mai Salumäe.

I.Maidre nimi ilmselt tutvustamist ei vaja. 1.juuli kontserdil asendas tavapäraselt soolokava koostöö soprani Pille Lille ning oboemängija Andres Siitaniga, lemmikuid nüüdismuusika vallas aga kahe barokiaja suurmehe - J.S.Bachi ja A.Vivaldi loodu.

Avateos Bachi Orelikontsert d-moll kõlas temperamentselt, esitust ilmetas erksalt artikuleeritud mängustiil. Värskest mõjus koraalielemäng "Wachet auf ruft uns die Stimme", kus *cantus firmusena* teost läbib koraaliviis kõlas oboe esituses, saadetuna orelil nõtkest, maitsekalt interpreteeritud saatepartii.

Niguliste akustika pretensioonikus on sealsele kuulajaile ammutuntud. Pille Lille esitatud aariates sai vokaali hajusus üsna häirivaks, ka ei pakkunud esitatud aariad lauljale erilisi eneseväljendusvõimalusi. Kuid enamgi kui Vivaldi aariate kohati staatiline meloodika pisenas kuulamisrõõmu laulja hõredavõitu side kuulajaga.

Tallinna Jaani kiriku organistmuusikajuht Tiia Tenno ning Piiskopliku Toomkoguduse organist Ene-Mai Salumäe esindasid pakutud repertuaari ja esituse põhjal muusikalise väljenduse suhtelisi vastaspoole. 22.juulil **Tiia Tennolt** kõlanud muusikavalik oli tarmukas ja jõuline, sisaldades J.S.Bachi teoseid ning kulmineerudes F.Liszti andekaimaks peetud õpilase, 24-aastasena sumud Julius Reubke (1834-1858) dramaatilise orelisonaadiga c-moll. Koostöö metsasarvemängija Uku Ratasega jäi vähemõjusaks, põhjuseks tolle instrumendi pehme, sume tämber, mis Niguliste akustikas hajub tänamatult ebakonkreetses.

Ene-Mai Salumäe kava 29.juulil oli emotsionaalsuselt ja kõlajõult märksa vaoshoitum, arenedes aeglases gradatsioonis J.P.Sweelinchi ja G.Frescobaldi teoste meditatiivsest polüfooniast W.A.Mozarti särava kantaadini "Die ihr des unermesslichen Weltalls Schöpfer ehrt" bassilaulja Mart Miku esituses. Ebaõnnestunult liigvaikne registrivalik C.Monteverdi laulude saatepartii esitades jättis laulja täielikult instrumendi akustilise toeta, võimendades seeläbi eriti kuuldavaks vokaalpartii eintonatsioonilise konarlikkuse.

7.juulil Mustpeade Majas toimunud kontsert väärinuks oma sarmikuses märksa suuremat publiku huvi. Soprani **Pirjo Levandi** poolt koostöös pianist Tarmo Eesperega esitatud kava sisaldas tuntud ooperiaariaid ning erilimelisi laule koguni 12 helilooja sulest.

Alustuseks
B.Britteni noorpõlves

Pirjo Levandi

FOTO: KERSTI GRÜNBERG

valminud tsükkel "On this Island", mille 5 osa moodsustasid eredatoonilise värvipaleti, viies kuulajad P.Levandi sugestiivses esituses vaimustusest tardumusse, varjudemaailma masendusest pidurdamatu kergemeelsuseni. Järgnev valik ooperimuusikat demonstreeris kirkalt laulja probleemid vokaaltehnikat, selle komplitseeritumaks tunnustuseks oli "Hoffmanni lood", mille esituse ajaks laulja tardus üleskeeratavaks mänguasjaks. Hispaania tantsuliste rütmide temperamentses kaleidoskoobis mõjus võluva ootamatusega Rene Eespere mõtisklus "Tee silmapiirile".

P.Levandi esinemine oli nakatavalt hoogne, vokaalset meisterlikkust, mis küll kohati näis ohvriks toovat diktsiooni, täiendamas silmapaistev näitlejatalent ning lavaline sarm.

Viimastel aastatel püsib elav publiku huvi vaimuliku vanamuusika, sealhulgas gregoriaani laulu vastu. Selle üheks äratajaks on kindlasti olnud "eesti mees Pariisis" Jaan-Eik Tulve, kes toonud kuulata sealseid kõrgetasemelisi kollektiive. Nüüd, tegutsedes aktiivselt ka Eestis, on tema juhtimisel siingi sündinud gregoriaani laulu viljelev ansambel **Vox Clamantis**. 8.juulil Nigulistes muusiseerinud oktet koosneb noortest muusikutest, kellest mitmed tutvunud gregoriaanikaga temale omases keskkonnas - Prantsusmaa kloostrites - või laulnud Pariisi Gregoriaani Kooris. Ehk sellest tingituna võis pakutud esitustes hoomata vaimset ühtesulamist tehtavaga. Ansambli nauditava tervikkõla moodsustas värvikas buket isikupärastest soolotämbritest. Õnnestunud kestusega muusikaõhtu hoidis kuulajaid väsitamata vaimulike mõtiskluste kütkes, mõjudes oma igavikulisuses hingerahu toovalt.

14.juulil oli Mustpeade Maja Olavi saal publikust pungil. Võõrustajaks kitarrist **Heiki Mätilik** ning kavas ülevaade 19.saj. hispaania kitariromantiku Julian Arcase (1832-1882) loomingust. Meeleolu loomisel oli abiks pakutav hispaania vein, samuti Mätliku kontsertidel tavaks saanud interpreedipoolsed selgitavad kommentaarid. Kontserdi avapoole täitis meeolukas salongimuusika. Esmalt kõlanud valsipopurrii kaotas mõndagi oma elegantsist tingituna esitust kammitsevaist mängehnilistest probleemidest, mis kippusid lahjendama mitme teisegi teose karaktereust. Enamgi häiris Mätliku väheemotsionaalne, vahendajalik mängumaneer, mis jättis helilooja temperamendirohke muusika ilma interpreedi elustavast energiast. Kontserdi teise poole kava oli hispaaniaalikum, sisaldades sealse rahvamuusika intonatsioone.

Erinäolisim kõlanud teost - "La Batalla" - maalis muusikasse sõjalahingu, nii võis kitarril kuulda efekte sarvehüüüst sõjatrümmi.

15.juulil kõlas Nigulistes enamjaolt prantsuse orelimuusika, esitajaks **Aare-Paul Lattik**, kelle

vastavat huvi võimendamas pooleliolevad õpingud Lyoni Konservatooriumis ning Pariisi Sorbonne'i ülikoolis.

Kontsert algas võluva 8-osalise stüdigaga J.-A.Guillaume-Guillaini sulest, kelle olemasolu 17.sajandil kinnitavad vaid neli säilinud teost. Esitusest õhkus prantslaslikku elegantsi, andes märku organisti ilmselt sümpaatiast kõlava muusika suhtes. Intrigeerivamalt mõjus J.S.Bachi teoste interpretatsioon. Prelüüd ja fuuga G-duur (BWV 541) sisaldas märkimisväärsed agoogilisi vabadusi, koraalielemängus "Schmücke dich, o liebe Seele" (BWV 654) oli koloreeritud koraaliviisi esiletoomisel tavapäraselt kasutusel vaheldumisi kaks erinevat registrikombinatsiooni. Väarikaks finaalsiks kontserdile kujunes Louis Vierne'i 3. orelisümfoonia jõuline ja veenev ettekanne.

21.juulil koosnes publik Mustpeade Maja Valges saalis suures osas tegev pianistidest. Koguneti kaasa elama **Marko Martini** esimesele avalikule kontserdile. Praegu end Londonis *Guildhall Schoolis* täiendav noor muusik on edukalt läbinud mitmeid kaalulikke konkursse ning küpsenud julge eneseväljendusega tehniliselt meisterlikuks pianistik.

M.Martin alustas Franz Schuberti hilise sonaadiga c-moll D 958, lisades Schubertilt veel Eksprompti Ges-duur op.90 nr.3.

Sonaadis oli mängumaneer üpris otsekohene. Schubertlikku pastelsust meeoluldas ja kõlavärvides asendasid eredalt kontrastsed karakterid ning jõuline dünaamika.

F.Liszti "Rigoletto-parafraasiga" sukeldus mängija virtuoossuse efektsesse maailma, vormides võimalusterohket muusikalist materjali suurejoonelise teatraalsusega.

Kontserdi teise poole täitis vene heliloojate looming. D.Sostakovitši prelüüd ja fuuga d-moll op.87 nr.24 kõlas tõsiselt oma vaoshoitud pingestatuses, teose muusikaline areng näis sügavalt läbitunnetatud. Kontserdi lõpetas tõeline kõlaline tulevärk. M.Balakirevi "Islamei" on väarikaks väljakutseks igale pianistile. Marko Martini esitus oli energianikas ning säravalt bravuume. (Bravo!)

28.juulil Mustpeade Majas esinenud saksofonist **Virgo Veldi** ja pianist **Ralf Taal** on koostööd teinud varemgi. Seekordne kava näis suviselt kergekaaluline, põimides omavahel klassikalist helimaailma ning džässharmonioid. Paul Bonneau "Suite" sisaldas neli lühikest karakterpala erksas ettekandes. Jules Demerssemani kahest fantaasiast esimene algas bravuurselt suurejoonelise klaverisisejuhatusena, mis jäi pianistile pea ainsaks võimaluseks meisterlikku mängutehnikat demonstreerida - enamjaolt oli kuulnud teoste saatepartii muusikaliselt varjujääv. Ka saksofonile pakkusid Demerssemani "Fantasia d" rohkesti virtuoosseid eneseväljendusvõimalusi, kaldudes rohkem siiski seltskonnamuusika ajaviitelise pealiskaudsusse. Nauditava tundeabadusega kõlasid nii romantilised džässminiatuurid R.Planelilt ja E.Bozza'lt kui ka naljatlev "Dance" R.Herbinilt.

Imbi Laas

ECM päevad

3.-6.juunini toimus mitu huvitavat kontserti ECM päevade egiidi all. Idee kanda avalikult ette sellele mainekale plaadifirmale juba salvestatud ja salvestamiseks tulevaid helitöid on pärit Tõnu Kaljustelt. EF Kammerkoori ja Tallinna Kammerorkestri kõrval astus üles ka Rootsi Raadio koor.

Programm näis aukartustäratavana: aasta tagasi samas sisse lauldud A.Pärdi "Patukahetsuse kaanon", A.Schnittke "12 patukahetsuse psalmi", E.-S.Tüüri neli viimasel kümnendil loodud teost ja palju muud.

Patukahetsuse laulud tekkisid 15.sajandil, arenesid peatselt vene kirjanuduses eraldi žanriks ja levisid ka rahvamuusikute hulka. Veel varasema tekkega on patukahetsuse kaanon, mis esineb kirikuslaavi käsikirjades juba I.aastatuhandel. Schnittke oma esitas suure-päraselt Rootsi Raadio koor - üks maailma juhtivatest a capella kooridest. Rajatud 1925.a., sai see oma praeguse vormi 1952.a. tänu E.Ericsoni kiindumusele uude muusikasse, kunstilise lati kõrgele paigutamisele ja usule, et koor võib olla professionaalseks instrumentiks. Neid põhimõtteid on jätkanud dirigendid A.Öhrwall ja G.Sjökqvist, 1994.aastast T.Kaljuste. Koori tase on tõesti vaimustav - kõla ühtlane nii iga häälürühma ulatuses kui ka tervikpildis; tööpoolest instrument, mis lubab interpreedil saavutada helikihtide täpset diferentseeritust, seada oma soovi kohaselt paika pisimadki detailid jne.

Kas sajandisündmus Saaremaal?

"Inimest võib kasuliku asja tegemises vabandada, kuni ta seda ise ei imetle. Ainukeseks vabanduseks kasutu asja tegemises on, et teda piiramatult imetletakse."

(O.Wilde)

Miskipärast meenusid juunikuu viimasel õhtupoolikul Saaremaa ühes ilusamas kirikus J.S.Bachi h-moll Missat kuulates just need sulemeisteri Oscar Wilde'i mõttered. Tänapäevaks pea maailma geniaalseimaks heliloojaks tituleeritud J.S.Bachi Missa täiuslik vorm ning kompositsioonitehnika veatus ei jätnud külmaks küll ühtegi kontserdile tulijat. Ja kes on veidigi uuninud Bachi elu ja tegemisi, teab, et Suure Missa (ka nii on seda võimast teost nimetatud) kirjutas ta veidi enne oma surma kindlas teadmises, et lõpetatud töö tema-aegses Lepizigis tervikuna vaevalt ette kantakse, kuna sel puudus igasugune liturgiline funktsioon. Tänu noorele Mendelssohn-Bartholdyle, kes hakkas pea sada aastat hiljem ammu unustatud Bachi muusika kontserte korraldama, õnnestus see tiptees (ja palju teisi Bachi teoseid) kogu maailma jaoks päästa. Siiski on paratamatu fakt, et Bach, kel oli kantoriaameti ning tolaaegsete luterlike jumalateenistuste tarbeks kirjutatud muusika tõttu lugupeetud mehe maine, pühendus surma eel täiesti kasutule teosele

Vaevalt on kontserdipaiga - Valjala kiriku paljunäinud seinad võõrustanud nii suurt hulka professionaalseid muusikuid. Kohe avataktidest peale suutsid need ligi 50 esinejat tuua hinge siira imetuse ning südamesse täiuslikust harmooniast tekkinud välreluse. Esitatud teos, mis Bachi ajal võis jõukohane olla vaid väga heale õukonnakapellile ning vokaalilt ületas

Väga meeldis nende esituses Pärdi tellimustöö Püha Ambrosiuse aastapäevaks (esiettekannep Milaanos 1997). Autori viimase-aegsetes oopustes valitsevast helikeelst hoopis helgem "Dopo la Vittoria" kõrvutab mitmeid varasemaid (ka Pärdi) muusikastiile.

Väikesele festivalile oli kutsutud kaks kuulsust: viuldaja Paul Giger ja vioolamängija Kim Kashkashian. Gigeriga tegid tallinlased tutvust juba NYYD 97' aegu, seekord tõi ta endaga kaasa vioolamängija Marius Ungureanu ja tselisti Beat Schneideri ning rakendas oma seadetes ja kompositsioonides EF Kammerkoori. Kontserdile eelnenud lindistusele lisaks võeti üles ka avalik esinemine - plaadile jõuab parem versioon.

Teatavasti esindab Giger meditatiiv-minimalistlikku musitseerimissuunda, kuid ära seletada selle "sildi" olemust on küllalt raske. Kohati on tegu vaba improvatsiooniga, samas liigub mäng akadeemilistes piirides, oskab aga hetk hiljem üllatada mingi müstilise manipulatsiooniga. Gigeris on tubli annus šoumeest: ta võib lausa šokeerida kuskilt kiriku tagaostast kuuldavate dissonantsidega, aga ka lõbustada jala külge kinnitatud kuljustega. Eks teeninud koori ja solistide paigutamine altari taha akustilise kõrval ka visuaalset eesmärki.

Originaalseimaks võis pidada põhilisel meeskoorile seatud viulipala, mille veatu esitamine nõudis lauljatel enda pidevat kontrolli

helihargi abil. Tulemuseks oli väga pikkamisi hargnev ja tugevnev kummaliselt rütmiseeritud heli, millest lõpuks sündis dramaatiline purse.

Detroitis sündinud ja seal hariduse saanud armeenlanna K.Kashkashian on põlvunud laialdase tunnustuse. Ta valdab oma, muide erakordselt hinnalist vioolat laitmatult

ja ilmutab suurt musikaalsust, kuid olulisim on kunstniku oskus näha nüüdisaegse muusika tohutuid väljendusvõimalusi. Seni on ju üsna vähesed komponistid pidanud seda maheda tämbri ja vähekanavat instrumenti soolopilliks. Üks neist oli P.Hindemith, kes oma Kuningas George V surma puhul loodud "Trauermusiki" esi-

T.Kaljuste

ettekandes soleeris koguni ise.

Teose allasurutud leinalikkus sai K.Kashkashiani ja T.Kaljuste käsituses väga veenva tõlgituse osaliseks. Kui kaunist pianissimot suudab anda Tallinna Kammerorkester!

Hoopis dramaatilisem ja süngem T.Mansurjani "And Then I Was In Time Again" näitas solisti ekspressiivse ja tõsifilosoofiliselt muusikasse süüviva kunstisikusena.

Ines Rannap.

oma efektsuses kaugelt tavaliste kooride võimalused, toodi Saaremaal kuulajateni pea lõpuni viimistletud küpsuses.

Tegurid, mis nii häid tulemusi annavad, on teose põhjalik tundmaõppimine, üksksteisemõistmine, ühised arusaamad eesmärkidest. Ning dirigent, kes seda oskab saavutada. H-moll Missat juhatanud Toomas Siitan, kes küll erialalt pole sugugi mitte dirigent, oli selle kõigega suurepäraselt toime tulnud. Arvatavasti on Siitani juhivate projektide sügavuse ja kõrge taseme aluseks just tema kui Eesti ühe arvestatavama muusikateadlase töö ja arusaamad.

Ju siis valmib ka iga ettekannet seda kiiremini ja nauditavamaks, mida paremini ollakse teadlikud selle taustast, mõistetakse helilooja püüdlusi. Tallinna Barokkorkester ja Haapsalu Festivalikoor ning solistid olid tänu Siitani lõpututele teadmistele leidnud selle õige tunnetuse. Omatte klassi kuuluvate solistide - soprani Kaia Urbi, mezzosoprani Teele Jõksi, tenori Mati Turi ning bassi Uku Jolleri - aariad ja duetid koos Barokkorkestri intiimse saatel mõjusid kohati niisama meelilendavalt kui suure koori justnagu ingliskoori rõõmusõnumiga hõiskamine.

Arvatavasti polegi Saaremaal teist nii erakordset teost sedavõrd suurte asjatundjate esituses varem ette kantud. Saaremaa-poolne asjaajaja Ludmilla Toon ütles, et tegu oli tõesti enneolematu kontserdiga, pea et sajandiüritusega Saaremaa kultuurielus. Aitäh selle eest ka Saaremaa muusikahariduse sihtasutusele ja kontserdiorganisatsioonile Concerto Grosso.

Ning seejuures on tegemist teosega, mida autor ei saanud jätta kirjutamata, kuigi see ei mahtunud tolle aja konventsioonide raamidesse.

Triin Vallaste.

T.Siitan
FOTO: TEET MALSRÖÖS

Viru ei taha olla Võrust viletsam

17. juulil kirjutas Põhjarannik Ida-Virumaal koostöös Eesti Kontserdiga juuliku I poolel toimunud "Seitsme linna kontserdist" kokkuvõtteid tehes, et Ida-Virumaa ei taha olla Võrust viletsam üle-eestilise kõlapinnaga klassikalise muusika kontsertide korraldamise poolest. Eesti Kontserdi produtsent Lauri Aav on ajalehe teatel juba rääkinud Eri Klasiga tulevikus suure kontserdi korraldamisest Narva kindluses.

Seekordsel üritusel polnud küll laia üle-eestilist vastukaja, kuid ida-virumaa-lasteni klassikalise muusika tootmisel etendas ta suurt osa. Maakonna kultuurijuhi Karin Veinbergi algatusel esinesid erinevatel päevadel kõigis Ida-Virumaa linnades - igapähe üks - erinevad professionaalsed süvamuusikakollektiivid (ainult Narvas oli džäss) mittetraditsionaalsetes paikades. Eriti õnnestunud kohalikuks pidas L.Aav Narva-Jõesuu kuursaali varemeid, kus põhiliselt Vanemuise sümfooniaorkestri mängijatest koosnenud Eesti Puhkpillisümfooniid

esitasid just seal sobivat Mozarti ja Rossini sümfoonilist muusikat. Jõhvis mängis maavalitsuse siseõues Tallinna Saksofonikvartett.

Kõik esinemised olid tasuta (maavalitsus oli kinni maksnud), tuli esitada lisapalu. Rahvarohkus oli tõsiseks probleemiks seal, kus tuli esineda kinnistes ruumides, nagu Sillamäe muusikakoolis, Kiviõli kunstide koolis, Kohtla-Järve keskraamatukogu lugemissaalis ja Püssi kultuurimaja fuajees.

Toimus isegi üks esiettekanne. Kohtla-Järvel mängisid Tiit Peterson kitaril ja Tauno Saviauk flöödil René Eespere spetsiaalselt sellele duole kirjutatud teose "Modus vivendi", mille partituuri polnud jõutud veel ümbergi kirjutada. Sillamäel esitas Urmas Sisaski muusikat mitte ainult Lauri Väinmaa, vaid ka autor ise.

Niisugusel kujul tahetakse see tsükkel kujundada tulevikus traditsiooniliseks. Ainult et kas tasuta...

Vallas elanikke alla tuhande, aga mitu kontserti ühes nädalas

Seesugune asi juhtus Saaremaal Mustjala vallas. 18.juulil oli seal Mustjala kihelkonna folklooripäev Saare Sinmel, mis seekord mahtus Baltica '98 raamidesse. Ligi 4-tunnisel kontserdil esinesid peale Saare- ja Hilumaa folklooriansamblike ka külalised Norrast ja Šveitsist. Korraldati ka folklooripäeva ajalookonverents.

23.-25.juulini koos Eesti Kontserdiga korraldatud IV Mustjala kultuuripäevade raames aga esinesid seitsmel lühemal kontserdil Eesti tippmuusikud Tallinna Keelpillikvartett, Margarita Voites, Leho Ugandi, Andres Uibo, Heiki Mätilik jt. Järgmisel päeval, 24.juulil mängis Heiki Mätilik Kuressaares. Tšellistina lõi ansambrites kaasa festivali kunstiline juht Aare Tammesalu. Esines ka Kuressaare segakoor Lyra Ludmilla Tooni juhatusel.

Kaks juulikuist muusikapidu Haapsalus

Esimene oli kuu algul - Vanamuusikafestival Toomas Siitani kunstilisel juhtimisel. Esitati taas Bachi C-moll missa, mis kanti varem ette Valjalas (vt. lk.14). Esinesid ka Belgia gambavirtuoos Wieland Kuijken, kontratenor Charles Humphries Inglismaalt. Kanti ette Händeli oratoorium "Jefta", oli ka mitmeid muusikaväliseid etendusi.

Jüri-Ruut Kangur

22.-26.juulini oli Haapsalus viies suvemuusikafestival "Viulimängud", jällegi, nagu varem, Tõnu Reimanni eestvedamisel. Toimus 8 kontserti, lisaks Haapsalule ka Uuemõisa lossis ja Ridala kirikus, seda just oreli pärast, kuna Haapsalu Toomkiriku orel ei sobi kontserpilliks. Kontsertidel esinesid mitmed tuntud eesti instrumentalistid-muusikud, mitte ainult viuldajad (Arvo Leibur, Urmas Vulp jt.), vaid ka tšellistid Teet Järvi jt., laulusolistina Juhan Tralla jt. Omapärane on Haapsalu Kammerorkester, mis koosneb 9-aastasest koolipoisist kuni tänavu EMA lõpetanud muusikuini. Dirigeerisid Tõnu Reimann, Jüri-Ruut Kangur.

Festivali naelaks on Peterburi kuulsa viuldaja Sergei Stadleri soolokontsert, esimene Eestis. Kevadhooajal mängis Stadler Tallinnas koos ERSOga ja esines dirigendina.

Kapid ja teised

12.-14.juunini korraldas Eesti Kontsert Suure-Jaanis kontserdisarja, pühendatud heliloojatele Kappidele, kelle kõigil on tänavu juubelisünnipäevad: Artur Kapp 120, Eugen Kapp 90, Villem Kapp 85.

Neljal esinduslikul kontserdil - üks majamuuseumis, kaks kirikus, üks laululaval - esinesid väljapaistvad kollektiivid ja solistid: ERSO Arvo Volmeri juhatusel, RAM, Oratooriumikoor, Noobel Nelik, Vardo Rumessen, Ines Maidre, Teet Järvi, Andres Uibo, Pille Lill, Mati Kõrts, Taisto Noor jt. Ühendkooris löid kaasa ka 4 tugevamat Viljandimaa koori.

Esitati põhiliselt Kappide loomingut, aga ka maailmaklassikat - Bachi, Beethovenit, eesti heliloojatest sama kandi mehe Mart Saare, aga ka teiste teoseid. Ettekande tegi Kappide elu põhjalikult uurinud veteran-muusikateadlane J.Jürisson.

Kaugemat publikut see ettevõtmine eriti ei köitnud ja ka kohalikke kogunes vähevoitu. Taisto Noor rõhutas Sakala andmetel, et tema arvates on publikule tähtsad nii muusika kui ka sõnad ja seepärast püüab ta ka välismaiste autorite teoseid laulda eestlastele ikka eesti keeles. Ta ütles, et eesti heliloojad on kirjutanud väga ilusaid laule ja eesti publikule tuleb neid rohkem lähedale tuua, sest "miks peaks tal midagi ilu vastu olema."

Ülo Vilimaa on vaimustatud isetegevuslaste operetist

13.-18. juulini kestis Tartu kultuurinädal, kus pearõhk oli pandud taidluskultuurile, eestvedajaks Viive Mütirsepp.

Kultuurinädal oli korraldatud ühtlasegevaks Baltica '98 avamisega, mille raamidesse mahtus omakorda IV folklooripäev Tartumaa Trallam. Lisaks kohalikele folggruppidele esinesid paljud Baltica'le saabunud väliskülalised - nii kaugest Ameerikast ja Taimaalt kui ka Euroopast - Šveitsist ja Soomest. Kui oli ilus ilm, siis raekoja platsil, vihmaga ülikooli spordihoones.

Peale folkloorirühmade näitasisid oma oskusi ka isetegevuslikud koonid, näiteringid, puhkpilliorkestrid. Kohalik kultuurisündmus oli Alatskivi taidlejate poolt lavaküpseks õpitud J.Beneši operett "Haljal aasal", mida on korduvalt mängitud Eesti kutselistes teatrites, ka Vanemuises. Pärast esietendust Alatskivil 19.mail kanti seda ette 15.juulil Tartu raekoja platsil. Muidugi mitte nii vägevalt kui nädal hiljem esinesid seal Montserrat Caballé oma tütreaga Norrast toodud lavalt tuhandetele Soomest toodud toolidel istuvatele pealtvaatajatele, kuid publikut oli alatskivilaseltgi. Nende mängu kiideti nii Tartumaal kui ka Soomes Urjalas, kus nad ka esinemas käisid. Ning Ülo Vilimaa kirjutas pärast opereti video vaatamist: "Olen vaimustatud."

See polnud esimene J.Beneši opereti lavastus Tartumaa taidlejate poolt, juba 1992.a. olid seda teinud puhjalased. Alatskivis oli lavastajaks juba enne lastenäidendite lavastamisega kätt proovinud J.Liivi muuseumi direktress Maie Nisu, muusikat õpetati mitme mehega ja kogu tegevust saatis akordionil selle ala tuntud meister Ülo Lilles.

Frakke alatskivilastel polnud - need laenati Vanemuiselt. Naiste pidukleidid olid aga olemas naisansambli garderoobis.

Malle Elvet

TAASTATUD DAVID OISTRAHHI FESTIVAL

Selle sajandi unikaalsemaid viuldajaid David Oistrakh tuli esmakordselt Pärnusse pool sajandit tagasi. Edaspidi veetis ta seal paljud suvepuhkused. Erakordse isiksusena meelitas viuldaja kohale palju teisi muusikuid väljastpoolt Eestit, samas suhtles ta tihedalt ka eesti kunstinimestega. Kõige selle tulemusena tekkis tollases Pärnus eriline vaimne õhkkond. Tavainimesed said sellest kõige vahetumalt osa kontsertidel, erinevate muusikute koosmusitseerimistel.

1970.-74.aastani, Oistrakhi surmani, toimusid Pärnu esimesed Beethoveni muusikapäevad. Neid võib lugeda David Oistrakhi festivali eelkäijateks.

1978. aastal tähistati esimese David Oistrakhi mälestusfestivaliga Pärnus muusiku 70. sünniaastapäeva. Festivali otsustati korraldama hakata iga viie aasta järel. Kahjuks katkes tärkav traditsioon pärast 1988. aasta muusikapäevadusi.

Nüüd on algus taas tehtud. 1.-12.juulini k.a. Pärnus toimunud David Oistrakhi festival oli pühendatud viuldaja 90. sünniaastapäevale. Varem oli korraldajaks Eesti Riiklik Filharmoonia, nüüd võtsid töö enda teha tšellist Allar Kaasik kunstilise juhina ning Pärnu Ooperi ja Balleti Fond baasorganisatsioonina. Patroonina oli toeks maestro Eri Klas, kes juhatas festivalil kümme aastat tagasi ja tegi seda ka tänavu.

Allar Kaasik, kes ise Pärnu kunagisest vaimuelust osa saanud, ehitas festivalikava mitme olulise telje ümber. Kõige olulisemaks peab ta Oistrakhi õpilaste osavõttu. Tänavu oli siin Liana Issakadze, Oistrakhi üks lemmikõpilasi ning lähedaseid inimesi. Issakadzega oli seotud nende päevade kõige suuremad muusikaelamused.

Meeldejäävaid hetki pakkus orelimuusika. Oistrakhi aegadel käisid Venemaalt siiasõitnud suvitajad suure põnevusega kirikukontsertidel. Eelkõige kuulamas orel - seda pilli ja teatavasti Venemaal levinud ortodoksi kirikus ei ole. Ka nüüd oli orelimuusikale antud teadlikult tähtis koht. Esines Katrin Meriloo, mulluse Lahti rahvusvahelise orelikonkursi võitja. Erakordset orelimängukunsti demonstreeris saksa organist Güther Kaunzinger. Tema väga täpne, selge ja samas ka emotsionaalne mäng näitas, et orelimuusika võib oma suursugususe ja jõulise kõla juures olla ka ääretult õhuline, peen. Imetlusväärne oli Kunzingeri improviseerimisoskus: selgesti jälgitav, samas täis põnevaid dünaamilisi kontraste ja värvikat fantaasiat.

Kõrgtasel eeldava festivali juures on kahtlemata oluline, et kõlaks ka omamaine väärtmuusika. Allar Kaasik soovis enam tähelepanu pöörata Kuldar Singi loomingule. Sellest on ta kaasa teinud mitme teose esmaettekandmisel, kuid üks osa on veel avastamata.

Festivalil esitasid Singi loomingu duo Allar Kaasik - Pepp Lassmann, Keelpillikvartett Aulikki ja Pertti Eerola (soome sopran ja organist) ning Hortus Musicus. Lisaks kõlas neil päevil veel mitmeid juba klassikaks muutunud eesti helitöid, muuhulgas Eduard Oja Keelpillikvintett, Erkki-Sven Tüüri, Rudolf Tobiase ja Arvo Pärdi keelpillikvartett jm.

Interpretatsioon nii eelnimetatute kui ka Toomas Vavilovi, Vardo Rumesseni, soomlaste Merit Palasi, Antti ja Jussi Siirala poolt oli Oistrakhi kui esmaklassilise muusiku vääriline.

Festivali kulminatsiooniks kujunes lõppkontsert, kus mängiti Ludwig van Beethoveni loomingut, solistideks olid Liana Issakadze ja Antti Siirala, Pärnu Linnaorkestrit juhatas Eri Klas.

Oistrakhi meenutatakse ka suurepärase pedagoogina, kes oma õpilaste käekäigu vastu tundis suurt huvi ning neid igati aitas. Muuhulgas otsis ta neile arenemiseks kõikvõimalikke esinemisvõimalusi.

Seekord oli noortele antud võimalus avada muusikapäevad. Esimese kontserdi andis 19-aastane soome pianist Antti Siirala, kes möödunud aastal võitis Viinis toimunud rahvusvahelise Beethoveni konkursi. Teisel kontserdil esinesid 18-aastased tütarlapsed Karina Buschinger (viul) ja Heili-Kristel Kaasik (klaver). Karina Buschinger on saksa viuldaja, kes õpib Düsseldorfis Oistrakhi õpilase Rosa Wainstein-Faini juures.

Hoopis noored pillimängijad astusid publiku ette kolmandal õhtul. Tegemist oli 9-15 aastaste eesti interpretidega, kes on juba äratanud tähelepanu rahvusvahelistel konkursidel.

12 päeva jooksul juhtus muidugi ka äpardusi. Näiteks ütles Günther Kaunzingeri mängu ajal üles Eliisabeti kiriku suurepärase kõlaga orel. Loodetavasti on sel õnnetusel õnnelik lõpp ja pill tehakse korda.

Kahtlemata oli palju musti murepäevi korraldajatel - kõrgkultuuri toetajaid on ju üsna raske leida. David Oistrakhi festival peaks aga tingimata edasi elama - Pärnu ja Eesti sidet sellise legendaarse muusikuga ei saa ometi unustada.

Et veel meenutada, milline inimene oli David Oistrakh, pakun lõpetuseks katkendi jutuaajamisest Liana Issakadzega Pärnus 12.juuli õhtul pärast lõppkontserti:

Milline tunne on olla üle pika aja Pärnus?

Kõik need päevad, mis olen siin veetnud, tunnen David Oistrakhi juuresolekut. Täna enne kontserti magasin ja nägin teda lausa unes.

Inimesed on hõivatud möödivate asjadega ja seda, mis on tõesti himmaline, pole aega tähele panna. Unustatakse ka need, kes on pakkunud suuri hingelisi elamusi ja rikastanud kõikide elu, kuid kes on meie hulgast lahkunud. Kuid Pärnu inimesed ja festivali korraldajad õnneks mäletavad. David Oistrakhi ja selle festivaliga on seotud tegelikult veel mitmeid teisi suuri kunstnikke. Loodan, et ka nemad Pärnusse kutsutakse või neist räägitakse.

Kuidas kohtusite David Oistrakhiga?

Olin 10-aastane, kui mind toodi Tbilisist Moskvasse mängima väljaspool konkursi, kuid konkursi repertuaari. Tookord oli žürii esimeheks David Oistrakh, kes mind kuulatas hakkas nutma ning hiljem ütles, et see tütarlaps peab kindlasti tema juurde õppima tulema.

16-aastaselt viidi mind Moskvasse ning võeti ilma eksamiteta sealsesse konservatooriumisse David Oistrakhi viiuliklassi. Õppisin tema juures alguses 5 aastat, seejärel veel 2 aastat assistentuuris.

Kohtusime ka pärast õpinguid tihti. Ta helistas ikka ja jälle ning palus, et tuleksin talle

Liana Issakadze

ette mängima. Siis hakkasime koos esinema: tema dirigeeris ja mina mängisin viiulit. Nii pidi olema ka sel kohutaval päeval, kui ta suri. Oli hirmus, et ma ei sõitnud lennukis temaga mitte enam kõrvuti, vaid et tema lebas all ja mina hoidsin üleval istudes oma õpetaja viiulit. Tõin ta Moskvasse ja matsime ta maha.

Kas David Oistrakhi õpilased suhtlevad omavahel?

Loomulikult, me oleme sõbrad: Gidon Kremer, Viktor Pikaizen, Oleg Krössä ja teised.

Kuid me oleme väga erinevad muusikud. David Oistrakh oli lihtsalt suurepärase pedagoog, kes kunagi ei surunud oma tahet peale ja ei nõudnud enda jälgendamist. Ta tahtis, et areneks õpilase individuaalsus. Ja me kõik oleme kasvanud erinevateks isiksusteks. Mitte mingi tunnuse järgi ei saa öelda, et vaat tema on Oistrakhi õpilane. See tõttu on ka meie eluteed väga erinevad ja sel põhjusel pole meie vahel väga tihedat sidet. Ent kui kohtume, oleme üksteisele väga lähedased.

Tunnen erilist tõnmet kõikide poole, kes on olnud Oistrakhiga seotud. Ta oli väga eriline inimene ja minagi püüan siiralt olla samasugune: hea, mõistev, tark, intelligentne. Selliseid omakasupüüdmatuid inimesi mina küll rohkem ei tea. Oli suur õnn, et nii noorena sattusin just tema juurde.

Kui oluline on õpetaja ja keskkond, kuhu satub noor andekas muusik?

Andekaid lapsi on maailmas väga palju, kuid kahjuks haaravad ärimehed tihti nad juba lapseas endale, neist tehakse "tähed" rahateenimise eesmärgil. Niisugustes tingimustes laps enam ei arene nii, nagu vaja, tema isiksus rikutakse. Tähelend kestab väga lühikest aega ja pärast jääb järele tühjus.

On ju olemas väga suur muusikute "turg". Aga turule lähevad need, kes ei otsi kõrgemat kunsti, sealt ostetakse ainult vajalikku tarbekaupa. Siin on üks põhjus, miks maailma kõrgkultuuri sfääris toimub suur allakäik.

Ent kui laps on tõeliselt andekas ja teda ümbritsevad õiged inimesed, need, kes peavad kõige tähtsamaks noore muusiku vaimset arengut, siis leiab ta õige koha elus ega lähe "turule". Hoopis teine kõrgus on see, kuhu ta tõuseb ja ka jääb. Niisugusel puhul saame rääkida jäävatest väärtustest ja siia kuuluvad kahtlemata ka David Oistrakh ning tema kunst.

Festivalil käis ja Liana Issakadzega vestles

Margit Peil

16. VANALINNA PÄEVADEL

Vanalinna päevad ajendasid mind - põlist vanalinlast- otsima üles õuesopid, kuhu ma aasta jooksul kordagi ei satu, uudistama sepatööd ja klaasipuhumist, kaema näitusi ja müügilette ning kuulama muusikat. Valisin välja tasuta üritused, sest minu meelest ei tohiks neil päevil rahvalt vaimsete väärtuste eest küll raha küsida.

Ei tea, kas Hortus Musicus sai oma esinemiste eest tasu (see on ansambli ja korraldava toimkonna probleem), aga Raekoja platsil oli nende lustakaid lugusid kuulamas tohtu rahvahulk. Olen kindel, et paljud avastasid neil tundidel enda jaoks nii selle toreda ansambli kui ka toreda, tõeliselt rahvaliku vana muusika; edaspidi on nad ehk valmis piletitki lunastama saamaks järke seekordsele elamusele.

Kava oli arukalt üles ehitatud: sissejuhatajateks meeleoluloov Intrada, siis vaheldumisi 16.sajandist pärit mitme maa pillilood ja laulud. Võimas võimendus tagas võimaluse ignoreerida mõnd jutukat seltskonda.....

Vanalinna Hariduskollegiumi õuel esines kooli viuldajate ansambel: paarkümmend tüdrukut mängis, ise siiasinna liikudes, hästi valitud-seatud palakesi, aga paraku nii vähe, et etenduse lõppedes oli kahju laiali minna.

Muidugi mõistsin, et viulikoornilt tunnise kontserdi nõudmine oleks liiast, aga ehk annaks edaspidi programmi pikendada, kaasates näiteks plokkflöödimängijaid ja lauljaid. Vanalinna Muusikamajas on ju andekaid lapsi rohkesti.

Kullo lastegalerii ees toimusid Trepikontserdid, kus rahvamuusikaansambel Piibarid pakkusid poole tunnise kava tantsudest, lauludest ja pillilugudest. Ei häirinud tüdrukuid konarlik kivisillutus ega poisse ainsa mikrofone omavahel jagamine. Kõik sai uudistajatele kuuldavaks ja nähtavaks.

Dominiiklaste kloostri võis õhtuti kuulata barokkmuusikakontserte. Nagu ütles plokkflöötist Heili Meibaum, "rändasid mängijad oma lugudega ühelt maalt aina teise " selleks, et pakkuda igale kuulamatuhule vaheldusrikkust. Ometi võidi täheldada rohke kuulajaskonna hulgas ka "igaõhtusi nägusid". Ansambli moodustasid ülalnimetatud kõrval klavessinist Ene Nael, lauljatar Elo Tammusalu, viuldaja Kaido Välja ja tšellist Tõnu Jõesaar.

Kloostri ühes teises ruumis esitasid Linnamuusikud paar tundi hiljem Gregooriuse vesperi. Õhtujumalateenistus autentses õhustikus, hämaras küünlavalguses, kandlel häält andva "munga" ja tema vastavas riietuses kaaslaste poolt

pakkus kahtlemata omalaadse religioosse elamuse.

Pühavaimu kiriku võlvide all kõlas Kaie Konradi hääle väga stumpaatselt. Koos Kristiina Hoidrega olid nad seadnud kokku vaheldusrikka kava, kus muide populaarsest Schuberti "Ave Maria"st küündis ehk ettepoolegi K.Singi "Ave Maria", samuti tema "Meie isa palve". Orelipaladest võis eriti kiita hoogsat Lindmani Marssi ja Arro Maestrosot, kus orelil võimalusi rikkalikumalt rakendati kui näiteks Bachi ja Süda Pastoraalides.

Krooniks Vanalinna päevade muusikaprogrammidele oli muidugi Suvesümfoonia elik Ooperigala, sest kohati seal lausa lavastati katkendeid Rahvusoperi praegusest repertuaarist - "Nabuccot", "Don Carlost" ja "Carmenist". Kostüümides solistid ja koor tegutsesid nii laval kui ka lava ees, pillimehi ja lauljaid jagus Raekoja aknaorvadessegi, kaasa tegi vagur hobune ja oli kõvasti suitsu. Selles igati uhkes etenduses meeldisid üle kõige "Carmeni" poisid ja Jassi Zahharov Escamillona. Paul Mägi pole võrreldav "rahvameheliku" Eri Klasiiga, sel korral kuulsid plusspunktide efektselt vaatamängulisusele ja tugevale solistidele.

Ines Rannap vanalinnast.

Vaimukalt ja lustlikult

Kohalik ajakirjandus Võru ja Viljandi folkloorifestivalist

Võrus 9.-12. ja Viljandis 23.-26.juulini toimunud folkloorifestivalist on kohalikus ajakirjanduses palju juttu. Märgitakse uhkusega ära, et vaatamata vihmastele ilmadele oli mõlemal pool rekordarv väga hästi ja korrektselt käitunud publikut Võrus oli ainult Kandle aias umbes 10 tuhat ja Viljandis kokku 18 tuhat pealtvaatajat. Etinevalt eelmisest aastast ei jäänud Viljandi festival (eelarve üle miljoni krooni) tänava kahjumisse. Külalistajate hulgas oli palju noori, sh. kaugemalt tulnud. Neid meelitasid Võru ja Viljandi festival rohkem ligi kui akadeemilise maiguga Baltica '98, kus moto all "Oma ja ehtne" pandi pearõhk folkloori autentsusele. Viljandi ja Võru festival olid rohkem kommertsialiseerunud.

Kuid nende edukust vaid sellega põhjendada, otsustades ka kohalikus ajakirjanduses ilmunud materjalide põhjal, oleks ilmselt ühekülgne ja ebaõiglane. Põhiline oli nähtavasti see, et organiseerijad olid nooremad, neis oli rohkem sartsu ja teravmeelsust, kohanemist rahva nõuetele, kohati halemeelseks ja venivaks muutuva leelotamise raamest väljaminemist, kuid nii, et folkloori jäi domineerima. Kunagine ja tänapäevane sulasid kokku omapäraseks ning seejuures rõõmsameelseks tervikuks.

Alustaksime Võrust ja ilmast, tsitaadiga 14.juuli Võrumaa Teatajast: "Keerulisest olukorrast on võrokene välja tulnud naljaga. Nii ütles... pidu juhtinud Mati Alvela, et lõppkontserdi avamisel oli ühendkapelli mäng niivõrd ilus, et võitis ilmataadilgi pisarad silma." 4 päeva hiljem lisas peakorraldaja Peeter Laurson, et lõppkontserdil oli " vihmal oma võlgi, pannes näiteks lätlased paljajalu tantsima ja publiku ilma trotsides aplodeerima."

Vihmavarjude all toimus lõõtspillimeistri August Teppo (1875-1959) kodutalu õues Loosul ka lõõtspillimängijate võistumängimine, mille võitis ta nimekaim, kuid mitte sugulane Aivar Teppo Tartumaalt. Ning rääkis ka sellest, kuidas ta oma lõõtsameistrist isa tagant pillimängu ära õppis, kuigi isa pani pilli poisi eest luku taha. Aga ema andis kätte. Ja kui "isa ükskord jaole sai, oli mul mäng selge ja keeldu ei olnud enam vaja."

Selliseid elurõõmust ja nupukusest tunnistust andvaid detaile oli teisi. Näiteks organiseeriti Kandle kultuurimajas tantsutuba, kus külasliisrühmad USA-st ja Ungarist õpetasid oma tantsu. Oli lastetuba,

kus tänapäevasele põneva kõrval tutvustati vanaaegseid karjusekombeid ja -laule. Peeti maha rahvakunsti laat. Festivali raamesse lülitati ka Tõnis Mäe esinemine Katariina kirikus, repertuaariks soulid, bluusid ja romansid, mida võib samuti taandada folkloorsetele lätetele eri maades. Üllatasid omapärase võtetege külalisedki. Näiteks norra seenioride rühm pakkus oma esinemise ajal rahvale oma vanimaid rahvusroogasid: leiba ja putru.

Esinemisi oli ka Mumamäel ka mujal Võrumaal, samuti Tartus, Põlvas, Otepääl ja Pärnus.

Viljandi festivali piirdus küll vaid 7 kohaga linnas (mõned esinesid ka Holstres), kuid üks neist oli omapärane. Raekoja ees oli vaba lava, kus programmiväliselt võis iga rühm demonstreerida oma folkloorseid oskusi. Ja esinejaid jätkus, isegi Lätist. Publikule oli see tasuta.

Andis end tunda Viljandi kolledži ja selle lõpetanud peakorraldaja Ando Kiviberi kurss otsida välja esinejaid, kes võivad millegagi üllatada ja olla rõõmsameelsed - muidu noored publikuks ei tule. Sellele oli eelnenud korraldustoimkonna väga tõsine töö. Alustuseks oli ei tegijatele välja saadetud üle 40 kirja küsimuste ja ettepanekutega. Vastustes sisalduvad mõtted vaagiti läbi, kasutati ära programmi koostamisel, kirjutatakse 28.juuli Sakalas. Samas formuleerib Ando Kiviberi ka festivali eesmärgi: "Laiendada musitseerimise ja õppimise kogemusi, kasvatada publikut." Käib läbi ka siiski fantastiliseks loetav idee muuta folk noorte põhiliseks vaba aja muusikaks, tõrjudes popi alternatiiviks. Ning teatakse, et kohal olnud kultuuriminister Jaak Allik (Baltica lõppkontserdil teda ja ka teisi Eesti juhte ei nähtud) oli nimetanud Ando Kiviberi geniaalseks.

Ja lõpuks veel kaks tähelepanekut. Vanemate tegijate organiseeritud Baltica'1 olid esindatud kõik Eesti naabrid peale idapoolse Venemaa. Avamisel Narvas esines küll kohalik, rahvusvaheliselt tunnustatud vene folkloorigrupp Suprjadki, kuid mitte mujal. Võrus ja Viljandis olid kohal Vene trupid Uuralitest ning neid võeti hästi vastu.

Viljandis oli kohal ka iiri taidlusfolkloorigrupp. Sakalale antud intervjuus märkisid selle liikmed, et Iiri (tõdeldud) rahvamuusika on tuntud kogu maailmas, omamoodi iirlaste identiteedi tunnus. Eks eestigi rahvamuusika Tormise töötuluses ole meie identiteedi tundemärk välismaal. Kuid see pole levimuusika. Kui prooviks luua ka vastava levifolkmuusika ja seda esitavad ansambliid.

H.V.

Baltica '98 käis Eestis külakorda

Iga kahe aasta tagant kolmanda aasta heinakuul tuleb Baltica rahvusvaheline folkloorifestival läbi kahe riigi kolmandasse, just nagu külakarjus käis maiste külakorda. Sellisena on Baltica omanoodi ainulaadnegi. Seekord siis 11. korda ja 17.-22. juulini Eestis.

Saanud alguse 1987.aastal ja olnudki esimesel peol Vilniuses veel üsna "vormilt sotsialistlik", vallas 1988.aasta Baltica Riias juba sealse "laulva revolutsiooni", nõukogude võimu meelehärmiks toodi avatseremoonial ootamatult välja kolm Balti rahvuslippu! Omapärane on Baltica festival sellegi poolest, et teadlikult kodukorra reegleid eirates võeti tollaegne Eesti-Läti-Leedu ühine folklooriassotsiatsioon Baltica 1991.a. CIOFF-i (Rahvusvaheline Folkloorifestivalide ja Rahvakunstisorganisatsioonide Nõukogu) täisliikmeks (assotsieerunud liige 1990.aastast) veel enne Balti riide lõplikku lahkolõõmist Nõukogude Liidust. Eks olnud seegi lähenevate muudatuste märk.

Kui esimeste Baltica festivalide suhtes polnud kahtlustki nende vajalikkuses, sest nendes kajastus ilmekalt baltlaste iseolemise taotlus, siis järgnevate puhul on kostnud ka kahtlevaid ja kritiseerivaid häälid: kas nii suuri ja parasjagu pompöösseid folklooriüritusi on üldse tarvis. Ausalt öeldes, olles koguni Baltica Eestipoolse kunstinõukogu liikmeks, pole ma ka ise olnud neist mõtetest vaba. Ega olegi. Arutlusainet on igatahes küllaga. Selge on aga, et igal kultuurfestivalil peab olema oma kaugem ja lähem

eesmärk.

Baltical see on, iseasi kuidas see realiseerub tegelikkuses.

Festivalid jagunevad suunitluselt laias laastus kaheks - suunatuiks publikule (kõiksugu Eestimaa "summerid" näiteks) ja tegijaile. Baltica kuulub eeskätt viimaste hulka, nagu ka meie üldlaulupeod. See on pigem pikaajaline kultuuriliikumine kui korraline lühiajaline sündmus. Võibju tuliselt arutleda folklooriliikumise vajalikkusest ja vormidest Eesti nüüdisaegses kultuurielus, ent kui Baltica'st osavõtuks annab ennast üles ligi sada rühma kahe tuhande liikmega (lisaks need folkloori-huvilised, kes ei soovinud osaleda!), on see Eesti oludes üsna arvestatav hulk inimesi, kelle huvidega peab arvestama. Selle folklooriliikumise suunamine on selge eestluse propageerimine.

Erinevalt paljudest muusikafestivalidest ei vali Baltica-laadne festival endale kuulsaid esinejaid siit ja sealt, vaid eeskätt ise kasvatab ja

koolitab neid endale! Välismaised esinejad täiendavad festivali, pakuvad rahvale eksootikat, kuid ei määra kogu festivali sisu. Samas on see ka Balti riikide kultuuri-alase koostöö hästi toimiv näide.

Seekordse Baltica saavutuseks võib pidada asjaolu, et valdav (!) osa rühmi ja üksikesinejaid, kes esinesid maakondlike kavade katsumistel, täitsid Baltica osavõtu juhendi ja Baltica üntustel ka üles astusid! Iseasi on muidugi see, et mõne külalisrühmaga võrreldes (v.a. Leedu, Läti, Norra, Soome, Island, Ukraina) jäid nad mõnevõrra ebavõrdseks olukorda: meie rühmadel rõhutatud (talupoegliku) autentsuse püüdlus, välismaalastel aga teatud kommertslikkus (Peruu trio, USA tantsijad) või autentsest stiilist lausa kvalitatiivselt erinev musitseerimine (hiina rahvuslik orkester Taivani saarelt).

Täiesti omaette rahvuslikku professionaalset kultuurikvaliteeti näitasid Tai tantsijad ja pillimehed. Folkloorse ja kommertsliku esituslaadi vahemal balansseerisid hiljem palju kõmu tekitanud Alžeeria tantsumehed. Paraku ei saagi kaugete külalisesinejate puhul alati kindel olla, kuivõrd autentset stiili nad esindavad ja kas nad täiesti ühte lähevad konkreetse, antud juhul Baltica festivali taotlustega.

Eelõeldu taustal on rõõmustav tõdeda, et **mitmed meie omad esinejad pakkusid külalistele täiesti võrdväärset**

taset.

Üks minu sõber, kes on küll muusika, kuid mitte autentset rahvamuusika austaja, leidis, et oma vaba ja kütkestava esinemisega olid näiteks Põlva laste folkloorirühm Päevapaiste ja Vana-Koiola kooli folkloorirühm (mõlema juhendaja Aile Vals) täiesti võrreldavad Peruu kolme kogenud laulja ja pillimehe etteastega! Olen minagi selle arvamusega päri.

Selliseid folkloorirühmi, kes on oma esinemised üles ehitanud isiksusekesksele lähenemisele folklooris, oli seekordsel Baltica'l rõõmustavalt palju ja nende etteastet saatis edu! Seda ei tule meil ometi tihti ette, et publik hakkab eesti folkloorirühma esinemisele kaasa plaksutama, aga nii ometi juhtus korduvalt Tallinnas Sakala Kultuurikeskuse saalis kolmel kontserdiõhtul järjest! 21. juuli kontserdil, mida ise juhtisin, korraldasin paljude arvates ohtliku eksperimendi - eesti rühmad ja solistid esinesid väliskülalistega läbisegi. Ja kujutage ette: omadele jagus mitte vähem tunnustust kui külalistele ning lisas see neile esinemiskindlust.

Samas peab kriitiliselt märkima, et Baltica'l oli ka küllaltki tagasihoidlikke, lausa häbelikke

rühmi, just preten sioonitut "taidlust" selle sõna negatiivses kõrvaltähenduses. Oma folklooriainelise kava kandsid nad ette, kuid esinemas polnud säravaid isiksusi ega rühmi ja seetõttu tegid nad tahtmatult valiku isiksust eirava (nii enda kui vaataja jaoks) esinemisviisi kasuks.

Tulemuseks oli pelgalt formaalne laulmine-mängimine, mis kedagi kaasa ei haaranud. Säravaks lavaisiksuseks ei sünni küll kõik, kuid eesmärgistatud eneseharimisega võib selleni jõuda enamik taitlejaid. Baltica'l esines mitmeid selletaolisi "uuestisündinud" folkloorirühmi, kelle loominguist käekäiku olen saanud aastate jooksul jälgida.

Rõõmustavalt palju oli seekordsel Baltica'l

eesti rahvalaulu,

sealhulgas eriti regivärsilist, kuid vähevõitu selliseid terviklikke kavasisid, mis põhineks eeskätt regilaulu sisul ja sõnal. Pääaegu keegi ei sõandanud regilaulu üksinda ette kanda. Tundub, et rahvalaulu osas ollakse veel üsna ebalevad ja kammitsetud ning avastamisvõimalusi jääb veel palju (näit. hääle tekitamine jms.)

Mõned folkloorirühmad laulavad aastast aastasse ühel ja samal viisil samu tekste, suutmata leida uusi. Seda saab seletada ainult rühmajuhtide vähesel erialasel ettevalmistusega. Selles väljendub tõsine puudujääk meie (rahva-) muusikaalases koolituses. Muusikaõpetajad pole näiteks kuulnudki regilaulu kultuunile omastest rühmaviisidest (ühel teatud viisil võib laulda piiramatu arvul teatud tekste!), ei teata eriti palju laulu kompositsioonireeglite, värsiehitusest jne. See ei võimaldagi, eriti kohaliku vähesel viisivaliku puhul, regilaulu paindlikumat kasutamist. Samas laulavad aga setu laulikud Baltica'l ajakohaseid improvisatsioone Euroliidust (Mikitamäe ansambel Helmine) ja muust elust (Võru Helmekaala ja Tallinna Sõsarõ!)

Rahvalaulu osas on läbimurre siiski toimunud. Endale imestuseks on oma lauluhääle avastanud isegi mitme tantsurühma liikmed ja saavad eriti laulumängude osas suurepäraselt hakkama. Paljud folkloori poole pöördunud

tantsurühmad,

nagu näitas ka Baltica, on aga teatud ummik. Avastamistuhinas on ära õpitud kõik omakandi (või rühmalikmete kodukoha) teadaolevad tantsud ja nende variandid. Neist on sündinud ülipikad, sisult huvitavad, väga tempokad, kuid samas igavavõitu kavad, mille raames tantsitakse 10-15 minutiga näiteks läbi 18 tantsu! Saatemuusika on tavaliselt üsna ühelaadne (reeglina akordion). Erinevate pillidega või koosseisudega kava mitmekesisista ei osata. Rühmajuhid viitavad seejuures kas pillimeeste vähesusele või oma muusikaliste oskuste puudulikkusele.

6 aastane Tõnis
Taul torupilliga

Iga rühm üksikult võib ju nii esineda. Mis aga teha siis, kui ühel üritusel on koos mitu sellist rühma/kava? Baltica festivali Tallinna kontserdi programme koostamisel oli selline tantsurühmade "unifitseerumine" omaette probleem - kui palju sa ühelaadseid, olgugi et meisterlikkuse poolest häid tantsurühmi ikka ritta esinema paned!

Pillimeeste

puudus rahvatantsurühmades on terav, kuid lahendus tuleb vaid siis, kui tantsujuhid hakkavad pillimehi arvestama võrdväärsete partneritena kontserdilaval ja üheskoos lahendusi otsima - isegi professionaalne muusik ei mängi alati kõike seda, mille järgi tantsujuht tahab tantsida. Rohked üleskirjutused rahvasuust kinnitavad, et õige pillimees juhtis tantsu, mitte ei saatnud. Vaatamata kõigile Baltica eelvoorus öeldud manitsustele tuli festivalil ikka ette, et pillimees või -naine peideti häbelikult kuhugi lava nurka...

Üksikrahvapillimehed

pole Baltica'l kunagi eriti rohkearvuliselt osa võtnud, kuid seekordsed osalejad olid kõik tasemel. Rõõmustav oli, et välja tulid ka mõnede lastemuusikakoolide õpilased - kandle- ja löötpillimängijad Tartu 2. muusikakoolist (juhendaja Helju Otsa), esmakordselt, kuid väga meeldejäävalt Baltica'l esinenud Rapla väikesed muusikud koos Riinimanda koori folkloorirühmaga (Heli Kendra ja Urve Uusberg) ning Kose muusikakooli Pillipiigid (Juta Helilaid). Lisagem, et Kosel ning selle naabruses Kose-Uuemõisas ja Alaveres on tekkinud hea ja arenemisvõimeline laste folkloorirühmade seltskond. Nad kõik esinesid ka Baltica'l.

Kahjuks pole kohalikud lastemuusikakoolid veel kõikjal eesti folkloorile tõsist tähelepanu pööranud. Folkloorset mängustiili peetakse näiteks viuldajate puhul mõnikord lausa lubamatuks, folkloorset musitseerimist alavääristavalt "kolme duuri muusikaks". Kuid olen paraku kohanud kõrgelt koolitatud noori pillimehi - viuldajaid ja akordionimängijaid, kes ei tule toime elementaarse tantsusaatega ega oska teha isegi kolmeduurilist saatemuusikat! Rääkimata juba heade külapillimeeste lugude matkimisest.

Rahvapilliansamblite

osas jäi pilt Baltica'l küllaltki kahvatuks. Tõelises traditsioonilises stiilis ja koosseisus mängivad rühmi oli vähe. Kahjuks kipub valitsema akordion. Mõni ansambel paistis silma torreda lustaka ja rahvapärase mängumaneeriga, kuid pani kahjuks mõnda folkloorsele stiilile omastes nüanssides - näiteks saatepillide rõhutatult sünkopeeritud rütmipartii või kontrabassi mängimine pizzicatos (rahvapäraselt mängiti poognaga!) jms.

Baltica'l esinesid ka kohalikud

vähemusrahvuste ansamblid:

Tallinnast korealaste tantsurühm Ariran ja ukrainlaste rahvalauluansambel Žurba, ingerisoomlaste tantsurühm Mummot Pärnast ja vene rahvalauluansambel Suprjadki Narvast. Ukrainlased laulsid suure eduga isegi ühe eesti regilaulu ukrainas ja eesti keeles! Nagu selgus, on eesti ja isuri regilaulu proovinud laulda ka vene ansambel, kuid ei julenud seda kahjuks Baltica'l teha.

Väliskülaste

suhe autentse folklooriga oli üsna erinev.

Mõni neist esines Eestis peale Baltica ka muudel üritustel.

Läti esinduse hulgas oli näiteks ehe rahvalaulurühm Kuramaalt Otapski vallast, lauljate seljas võis näha ehtsaid rahvariideidki. Nn "sekundaarset" folkloori esindasid autentset laulustiili viljelevad ukraina ansambel Muravsky Shliakh ja leedu ansambel Plunge linnast, samuti norra rahvatantsurühm (kes laulis ka rahvalaule) ja rahvapillimees Eilif Gundersen, kaks laulumeest Islandilt, soome-rootsi rahvatantsijad (kes samuti laulsid) Soomest. Eripärane on suhe folklooriga läti ansamblil Grodi, kes autentseid rahvalaule ja -viise esitades kasutab aga üsna komplitseeritud ja rangelt võttes mittefolkloorset saadet rahvapillidel.

Šveitslaste joodeldamise taustaks oli mitmehäälne "ebafolkloorne" segakoorilaul.

ja sütitavatele viisidele esindasid nag pigem ladinaameerikalikku tüüpansamblit ja -muusikant kui ehedat folkloori. Kuigi kuulajad lausa juubeldasid, julgen siiski väita, et selle trio esinemises oli tubli annus kommertslikkust. Eriti lisapalade valikul. Toredad olid nad sellegipoolest.

USA-st Seattle'i linnast saabunud tantsijate eriliseks huviks on steppimisega tantsud. Rühma tutvustuses oli öeldud, et nende arvates võivad tantsida igas eas inimesed. Laval nägime, et nii paksud kui peenikesed, nii pikad kui lühikesed. Neid "füüsilisi puudusi" varjamata loodi laval aga tore ja humoorikas õhkkond. Rühmajuht oskas kavajuhile täpselt ära seletada, milline autentne, algselt enamasti soolotants oli ühe või teise konkreetse tantsuseade aluseks ega varjanudki, et laval toimuv pole 100% ehe folkloor. Kavas oli ka efektseid lavatrikke rahva naerutamiseks.

Peruu trio Raekoja platsil

FOTO: AARE MAE

Seega seatud joodeldamine. Samas võis kuulda näha ehedat piitsaplaksumist ja kolme alpi karjapasuna koosmängu, mis oli paraku samuti seatud (kokkuvõttes "rahvuslik romantism"). Taivani hiina orkester kasutas eestlastele professionaalselt töödeldult eksootilist hiina muusikat esitades osalt ehtsaid rahvapille, osalt täiustatud või hoopis euroopaliku tšello eeskujul loodud bassipilli.

Taimaa tantsijannad ja pillimehed seevastu pakkusid traditsioonilist tai kunsti, mille autentse määramine meie mõõdupuuga on üsna raske, sest sedalaadi kogemus meie kultuuris puudub. Näiteks erilised templitantsud, õukonnatantsud, ravitsemise tantsud jms. Vaatamata kõigile ponnistustele sai esitatava kohta kahjuks vaid üsna väheütlevald selgitusi. See käib ka Alžeeria tantsurühma esinemise kohta. Alžeerlaste kostüümidestki, mida nad sageli vahetasid, oli näha, et tegu on nii arabiakeelsete alžeerlastega kui ka berberitega, kuid täpsemaid selgitusi oli võimatu saada. Äärmiselt pikad tantsuseaded, olgugi väga elurõõmsalt esitatud, muidugi võõrapärane rütmiline saatemuusika (peamiselt kaks trummi) muutusid aga pikapeale väsitavaks, nagu eksootilised lauludki, mis kõlasid tantsude vahel.

Ameerika mandri rahvamuusikat kuulis kolmelt Peruu päritolu mehelt, kes praegu elavad ja musitseerivad Jaapanis. Nad valdasid lava ja saali täielikult, kuid vaatamata paljudele pillidele

Trikkide

poolest ei jäänud eestlasedki maha - Audru Hoiuspuu tants õllekannudega kaabudel. Karksi-Nuia Tantsurõõmu tants ristpulkadel või Koeru folkloorirühma tants raskete kootidega naerutasid rahvast mitte vähem ja pärnesid pealegi maarahva enda naljategemiste varumust!

Kokkuvõttes

oli seekordne Baltica taas üks igavene segu sellest, kuidas keegi folkloori esitab ja mõistab. Kuid üldiselt valitses, vähemalt eesti esinejate puhul, siiski ehedust esindav ja väärtustav suunitlus, mis ongi Baltica festivalide põhieesmärgiks. Ei õnnestunud see kõigil osalistel ühtemoodi ning lahenduste ja vormide üle võib veel arutleda - kes teeb, sellel ka juhtub. Kuid siis on ka, millest rääkida.

Kindlalt omandatud, loominguiliselt läbielatud, õigesti ajastatud ja veenvalt esitatud ehe folkloor võib olla kaasakiskuv kunst ning seda tajusid Baltica ajal vast paljud kuulajad ja pealtvaatajad. Baltica osalistele endale tähendas seekordne Baltica ka erilist ühtekuuluvustunnet - ega muidu ei tõusnud lõppkontserdil saalitäis rahvast püsti, kui alustati regivärsiliste lõpulaulude "Laula, kuni elad" ja "Kodu tunnusmärgid" ühislaulmist!

Igor Tõnurist

Oreli poja pidu

“Akordion on oreli poeg, Tõeline kontsertpill. Suurepärase võimalustega. Seinast seinani - klassikast rokini. Ja seekord oli meil pealegi võimalik kuulata akordionimuusikat tulevikupillil,” on 25.-28.juunini toimunud IV Luunja akordionipäevade pekorraldaja Ursel Oja seisukoht ja kokkuvõtte toimunud üritusest. Ta on neid sõnu püüdnud igati tõestada.

Neli mitmekülgset päeva

Kõlas tõepoolest akordionimuusika klassikast rokini. Esimest oli rohkem, teist esindas Allan Jakobi kõrgekvaliteediline jazztrio. Kõlas paljudes paikades, esma-joones Luunjas, aga ka mitmel pool Tartus, Elvaski.

Tartu akordioniorkester esines ka Tartu Peetri ja Nõo kirikus, Mai Sööro orkester Pauluse kirikus. Ning publik oli leidnud tee pühakodadesse kui akordionimuusika paikadesse. Viimasel muusikapäeval said Raekoja platsi akordionikonserti kuulata ka hansapäevade külalised.

Pidu oli rahvusvaheline. Peale eesti akordionistide olid kohal meeldiva üllatuse valmistanud kaugel küllaline, kellest lähemalt allpool (viisatakestuste tõttu jäi tulemata noor andekas Anna Volnjuk Peterburist), Soomest arvukas Vesä Formunen väljaoletatud noorteorkester ja Lätist Limbezi muusikakooli akordionistid Viktors Nikandrose käe all.

Esmakordselt Luunja akordionipäevadel kavas olnud ansambli konkursil olid need ka nooremas rühmas parimad - Läti esimene, Soome teine. Vanemas rühmas aga edestas soomlasi Pärnu õpilasmaja ansambel Reet Nurmingu juhatusel.

Nelja päeva sisse mahtusid muidugi ka loengud, õppused, meistritunnid, läbiviijateks Vanda Tammann, Uno Arro, Endel Jukk, Margus Laugesaar jt. Mullu Itaalias Costelfidardos Zero Jette akordionivabrikus töötanud Viljandi

Kultuurikolledžis õppiv Tarmo Tartu rääkis akordionide remontimisest.

Ka muresid jätkus. Kuigi üritusele olid õla alla pannud mitmed fondid ja sponsorid, oli raha olnud 115 tuhandelisse eelarvesse visa laekuma. Ursel Oja oli pettunud ka Akordioniliidus. Mitmed Tallinna akordionimängijad olid jäänud tulemata. Kaalutakse Tartu oma akordioniklubi asutamist.

Jean-Louis Noton ja tema digitaalakordion

Luunja akordionipäevade tähelepanuväärseim külaline oli 46-aastane prantsuse akordioni-virtuoos JEAN-LOUIS NOTON oma digitaalpillil Odysée. Kõikjal, kus ta lõi lahti oma 128 soundiga pilli, kõlas see nagu orkester ja sai publikult sooja vastuvõtu. Ainult esinemise kohta TÜ aulas ütles prantslane ise, et seal oli väga hea kõla, nii et digitaalpill polegi kõige sobivam.

J.-P.Noton on pärit väikesest maakohast Lyoni lähistel, kus on tema stuudio praegugi. Juba lapsena käis ta akordionistist isa jälgedes. Lyoni konservatooriumis õppides võitis mitmeid akordionistide konkursse ja töötas seejärel muusikaõpetajana koolides. Aga siis jõudsid kätte ajad, kui nii polnud võimalik elatist hankida: rahvuslik muusika ja akordion olid tõrjutud seisundis. J.-P.Notoni teiseks lemmikuks (kolmas on veinide kollektioneerimine - koduses veinikeldris on 2,5 tuhat pudelit) sai arvuti, ta koostas arvutile muusikaprogramme. Järgnes töö konsultandina Cavangalia akordionivabrikus. Ning selle töö jätkuna konstrueeriski J.-P.Noton koos taanlasest kolleegiga digitaalakordioni, mis sai nimeks Odysée. Ja mille ta arvab olevat tulevikupilli, kuigi vanamoeline isa on teisel arvamusel.

Nii või teisiti, aga sellest peale on J.-P.Noton saanud elatuda vaid akordioni-

mängust. Esimese akordionistina maailmas valmistas ta oma digitaalpilli lugudest CD. Kutseid esinema mitmele poole on väga palju. Pea terve maailm on läbi rännatud. Eelistab ta sooja kliimaga maid. Kuid oma 45.sünnipäevaks ronis Noton koos oma sinivalge 52 tuhande frangise pilli ja kaameramehest kaaslasega kolmeks päevaks Alpidesse, mängis seal de la Dent Blanche'i

Ursel Oja ja Jean Louis Noton

tipul (4357 m merepinnast) 20-kraadilises külmas kolm minutit ja enam midagi niisugust küll ei taha ette võtta.

Ursel Oja tutvus Notoniga Castel-fidardo festivalil. Ja kutsele tulla Luunja festivalile järgnes kohe jaatav vastus. Honorarist virtuoos loobus, makstagu kinni ainult sõit, toit ja öömaja. Sest ka Notonile endale oli kutse ahvatlev - endistest idabloki maadet oli ta varem käinud vaid Bulgaarias. Eestist polnud ta enne midagi kuulnud ja arvas, et kliima on siin soojem.

Harjumatu oli ka Eesti kartulirohke toit ja nõrgavõitu kohv, kuid vastuvõtuga, ka publikupoolsega, ütles J.-P.Noton end jäänud rahule. Rõõmu tegid ka heledapäised neid, kena loodus ja võimalus hansapäevadel kuulata peale akordionimuusika ka muud rahvalikku muusikat.

Malle Elvet.

Kas kantripeod olid erinevad?

Juuni algul oli Eestis korraga kaks kantripidu - Luunjas Tartu lähistel ja Roosna-Allikul Järvamaal hobupäeva nime all. Esinejadki, eriti välismaised - Hollandist ja Lätist - olid osaliselt samad.

Toimetuse käsutuses olev info nende sündmuste kohta on paljuski erinev. Malle Elvet kirjutab Luunja kantrist vaid ülistussõnu. Esinejad kiitsid Tartu laululava helitehnikat, peale laulmise oli veel muudki atraktiivset - rahvalikud võistlused, ratta- ja kalessisõit jne. “Luunja kantri kogub elujõudu,” rõõmustas peakorraldaja Vello Tellisaar.

Info Roosna-Alliku hobupäeva kohta Järva Teatajas on mõneti erinev.

Peakorraldaja Jaan Arvola alustab finantside poole pealt. Kuna mullu jäadi

Luunja Suvekantri peakorraldajad Ursel Oja ja Vello Tellisaar

kallite väliskülaliste kutsumise tõttu miinustesse, siis oldi tänavu tagasihoidlikum, odavam oli külaliste kutsumine Luunjaga kahe peale. Kantripidu oli Jaan Arvola hinnangul õnnestunud hästi, ilma et vedas ja peol käis paar tuhat inimest. Kuid õnnestumisest rääkides seab Arvola, nagu ka talle sekundeeriv politseinik esiplaanile selle, et turvateenistus tegutses hästi ja polnud skandaale. Mitmed külalised märgivad aga, et palju oli purjus noori, tants läks vaevaliselt ja rahvast kantrilaule kaasa laulma ei tõmmatud. Lehes kirjutatakse ka, et Järvamaal hakatakse alkoholi pruukima üha nooremalt ja noortel pole kohta kultuurseks puhkuseks.

Väga vajalik liik inimesi laulis õiges kohas

27.juunil 1998 toimus Viljandis ja Hüpasaares Eesti Naislaulu Seltsi korraldusel Eesti Vabariigi 80.aastapäevale pühendatud laulupäev, milles osales 65 koori 1500 lauljaga. Laulupäev

Vasakult: rongkäigu ja liikumise juht Andres Marand, laulupäeva üldjuht Vaike Üibopuu, laulupäeva dirigent Viktoria Jagomägi

algas kell 10 Hüpasaares, kus algul tehti kava proovi ja kell 13 oli kontsert kohalikule publikule. Muusikateadlane Johannes Jürisson juhatas kontserdi sisse ja oli rõõmus nii suure hulga lauljate üle. Algatus laulupeo tule süütamiseks Hüpasaares tuli Viljandi koorijuhtidelt Riina Mankinilt ja Allar Jakobsonilt. Kontsert oli igati kena ja tuli viidi edasi Viljandisse, kus see süüdati lauluväljakul kell 19 Olev Oja kätest. Vahepeal aga käisid mõned koorid heliloojate Kappide haudadele lilli viimas ja laulmas. "Viljandi on nagu laulmiseks loodud. Siin on mugav

nii lauljatel kui dirigentidel ja kõlab hästi," rääkis Olev Oja pärast kontserti, lisades "Kesk-Eesti ja Viljandi on üks õige eesti muusika laulmise koht ka seepärast, et Hüpasaaret ja Suure-Jaanit võib pidada

eesti koorimuusika hälliks." Seda rõhutas ka Johannes Jürisson oma sõnavõtus. Ta ütles, et kui Põltsamaal mängitakse sel suvel saksa muusikat, Võrus tehakse üks vee- ja tulevärk ning Tõrvas esitatakse neegrioper, siis Suure-Jaani ja Hüpasaare on kõige uhkem eesti muusika kants,

astus Viljandi puhkpilliorkester Ants Sombri juhatusel. Austria St.Nikola Muusikakapell mängis J.Straussi loo "Ilusal sinisel Doonaul". Laulupäeva kontserdi pealavastaja oli Viljandi mees Enn Meiesaar. Kauneid ja sobivaid vahetekste luges ja teadustas Elle Eha-Are.

Väga rohkearvuline publik kiitis kuulnud kontserdi ülimalt meeldivaks. Õige suur tänu muidugi ilmataadile, kes pidu kõigiti soosis! Öhtul jätkus lauljate simman Kultuurimaja suveünel keskööni. Ometi olid seljataga proovid, kaks kontserti ja rongkäik - kõik ühel päeval. See oli väsitav, aga kindlasti meelde jääv!

Viktoria Jagomägi resümee: "Eesti laulvad naised on üks väga vapper liik inimesi!"

Elve Soovere,
Viljandi naiskoor Eha dirigent.

sest seal on olnud Kapid ja Mart Saar.

Viljandi kontserdi kava ei koosnenud siiski mitte ainult naistelaulust. Laulude vahel esinesid tantsuansambel Lee Maido Saare ja Karksi-Nuia rahvantsurühma meespool Ants Arro juhendamisel. Üles

"Mis meil kaunis, mis meil kallis" - T.Kiillaspea

ANTS NILSONI FOTOD

Varasuvist meestelaulu

Laulupeod ja -päevad on oma sarnaste stsenaariumide ja paljude tuttavate lauludega küllalt ühetaolised. Mõni neist tõuseb aga ka aastate tagant ikka jälle esile. Üheks niisuguseks on 1988. a. meeste laulupäev Saaremaal. Impeeriumi hirmutamistaktika siis enam ei toiminud ja mehed lihtsalt ei soostunud kõiki kvassependud laule laulma. Mõõt oli täis! Üks eesti tunnustatud helilooja oli seejuures veel pahane - tema oli hästi huvitavalt seadnud meeskooridele ühe nüüd ebasoosingusse sattunud laulu. Küll aga õpiti vanemate meeste mälu toel uuesti hümmi, E.Võrgu "Eesti lippu" jt. laule, mida nooremad arusaadavatel põhjustel polnud kunagi laulnudki. Küll oli ülev!

Kui siis laulupäeva hommikul kogunesid koorid omaalgatuslikult lossi aeda, et pärgade ja isamaaliste lauludega mälestada esimese Vene okupatsiooni lõpul siin mõrvatud saarlasi, vaatasid samas hoovis asunud Vene sõjakomissariaadi akendest kaunis kohkunud nägudega vene ohvitserid. Kas niisugune asi ei peaks meelde jääma?

Nüüd, kümme aastat hiljem, otsustati EMLS-i mees- ja poistekooride laulupäev korraldada jälle samas paigas.

35 meeskoori 1156 lauljaga ja 39 poistekoori 1293 noore laulumehega olid kohe nõus kaasa lööma. Kõrvale jäid väga

vähesed, ehkki raha nõudis ettevõtmine palju - bussid, laevasõit jm.

Juba tavaks saanud kombe järgi laulsid eelmise päeva öhtul Saaremaa eri paigus paljud meeskoorid ja toimusid kohaliku rahvaga simmanid. Laulupäeva, 6.juuni keskpäeval aga olid samad mehed lossi hoovis proovil ja laulud lahti.

Jüri Rendi ja EMLS-i muusikatoimkonna poolt koostatud kava sisaldas parajal määral isamaalisi ja meestele iseloomulikke laule, nagu sõdalaste koor (ooperist "Vikerlased"), sõdurite koor ("Faust"), jahilaul ("Nõidkütt"), aga ka saarele sobivaid laule, näiteks "Kaks saarlast", "Muhu tants", "Saaremaa lipu laul" ja "Santa Maria".....(Sass, röövime õige laeva!). Poisid andsid teada, et nad on "Poisid" ja "Siin olen kasvanud". Poistekooride arv on silmnähtav!

Asjatundjad arvasid, et pidu läks korda.

Tänavu oleks 90-aastaseks saanud osav meeskoorilaulude looja Gustav Ernesaks ja 100-aastaseks teine meister Tuudur Vettik. Viimaselt oli kavas avalaul "Mu sünnimaa". Neile, sünnimaa 80.aastapäevale ja seltsi 10.aastapäevale oligi pidu pühendatud.

Järg 22.lk.1

SEGAKOORIDE LAULUPIDU TARTUS EEL- JA JÄRELMÄNGUGA EELMÄNG

Segakoorilauljatel on kujunenud kaunis tava - austada tuntud muusikategelaste mälestust enne peo algust nende kalmudele lillede viimise ja seal laulmisega. Tartus on neid kalme rohkesti - Johann Woldemar Jannsenist ja David Otto Wirkhausist Richard Ritsinguni.

Juba päev enne suure peo algust käidi seal ära ja alustati kontserte parkides ja mälestussammaste juures: Toomkiriku varemets, Treffneri mälestussamba juures - igal pool ükskaks koori, ka Pauluse kirikus.

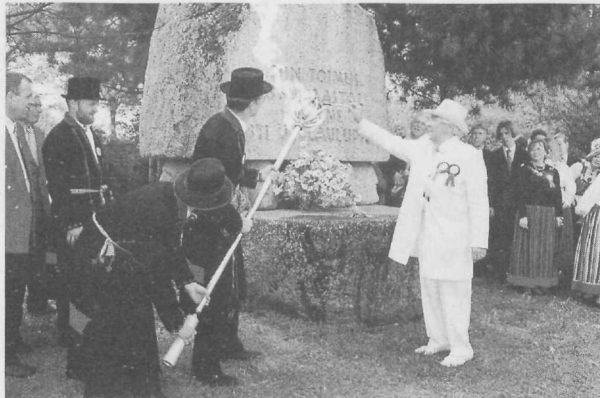
Eriti kõrget taset näitas seal üles Tartu Noortekoor.

Siis tuli päeva tipp-sündmus: Raekoja platsil kandis valikkoor mitmete taidluskooride parematest lauljatest ette Beethoveni C-duur missa koos Nõmme Linnaorkestriga (dirigent Hendrik Vestmann). Vokaal-solistideks olid Heli Veskus, Karmen Puis, Aivar Kaldre ja Peeter Perens. See oli teine sümfoonia kontsert raekoja esisel, mullu esines seal rahvusvaheline noorteorkester.

Päeval oli olnud kontserte palju. Õhtuks kogunes aga täis kontserdiks ka ülikooli aula. Tuntud-teatud kooride kõrval jäi kõrva Kehra kammerkoori südi esinemine.

See polnud aga kõik. Laululusti jätkus veel neljaks öötunniks Tartu

laululava õlletelkigi, kus pidutseti omavahel. Kohapeal sündinud õlletaulu võistluses osutusid 14 koori hulgast parimateks Lihula kammerkoor Leale ja Tartu üliõpilassegakoor. "Õlletelgipidu oli pisike, kuid lõõgastav üllatus enne suure peo algust," arvasid lauljad.

Uno Uiga laulupeo tuld süütamas

JÄRELMÄNG

Soome linnadest on Tartu kujunenud eriti tihedad sidemed Tamperega. Mullu sügisel sai Tartu südalinn Tampere maja näol juurde ühe väikese saali, kus on juba esinenud tuntud muusikainimesed.

Tartu laulupeole oli saabunud Tampere tuntuim *Händel kuoro*, kes peo eelsel päeval andis omaette kontserdi botanikaaias ja esines ka õhtul aulas.

Mõne päeva pärast Händel kuoro lahkumist jõudsid kohale uued lauljad Tampere: väike, põhiliselt endistest pedagoogidest koosnev harrastuskoor Sisu ja meesansambel akordioni saatel. Nemad esinesid Tampere majas. Kuid uuel viisil - rõdult, publik hoovis kuulamas. Rahvale meeldisid nii koori valdavalt temperamentsed rahvalaulud kui ka esinemispaik. "Selles kenas hoovis kuulaks veelgi meelsasti erinevaid esinejaid," arvas publiku seas olnud Tartu meeskoorilaulja

PIDU ISE

oli 7. juunil. Osales 97 segakoori kogu Eestist, eesti koor Riist ja Peterburist, Tampere koor Lisaks 21 Tartu ja Tartumaa laste- ja 29 mudilaskoori, 9 puhkpilliorkestrit. Lauludele töid vaheldust 20 rahvatantsu- ja võimlemisrühma. Kunstilise juhi Valli Ilviku, lavastaja Heiki Undi

ja kunstniku Ester Kittuse koostöö oli vahva.

Uuendusena ootasid segakoorid raekoja ees tuld, mille hõbepäine maestro Uno Uiga süütas laulupeo kivi juures ja mis seejärel liikus lahtisel sõiduautol lauljate juurde. Edasi marsiti lauluväljakule, rongkäigu ees leegitseva tõrvikuga Eesti Segakooride Liidu esimees Toomas Kams.

Peotuli süttis, kõlas "Koit", avakõne Tartu linnavalikogu esimehelt Väino Kullilt. Ja läks lahti. 6000 pealtvaatajale

Eriti hästi läks kuulajaile "peale" kõrtsistseen ooperist "Tormide rand". Ikkagi mere teema! Tiit Tralla ja Teo Maiste on oma soolorolid Estonias kõrgtasemele lihvinud ja käisid laulupäeva kohta haruldaselt palju kordi kummardamas. Kohe tehti ettepanek, et lisaks paljudele Saaremaal lauldud lauludele võiks tuleva aasta üldlaulupeo kavasse kuuluda ka see rahvalikult lõbus lugu. Niisugust asja pole laulupeol varem küll ette kantud, aga kas see stseen ei võiks olla üheks uuenduseks, mida ikka on laulupeo kavasse otsitud.

Kuussaare lauluväljak on akustiliselt huvitav oma lauljate vastas oleva lossi hiigelsuure kiviseinaga, mis toimib kui peegel.

Meestelaulupäevadel tavaks saanud kombel andsid saare rahvatantsijad oma osa kava mitmekesistamiseks ja meestel oli tõsi taga, kui lauldi tantsu saateks ".....sinust ma unistan vaid!"

Saate- ja marsimuusikat tegi Piirivalve Orkester Arvi Miido valgetes kinnastes kätega juhtimisel. Omaette laulud olid kavas Soome Meeskooriliidu kooridest komplekteeritud kvartettide kooril, kes sellel suvel tegi kontserdimatka läbi Eesti ja Läti peatustega Saaremaal. Neil, EKE Inseneride Meeskooril ning RAM-il olid Kuussaares omaette kontserdid. Seal

astus üles ka EMLS-i üle-eestiline Poistekoor Hirvo Surva juhatusel, kus oli lauljaid 36 eri vallast ja linnast.

Pärast laulupäeva kontserti joodi saare õlut (limonaadi) ja hammustati peale kohalikku vorsti. Seltsi juhatuse esimees Jaan Ots tänas Saare maavanemat suurepärase avakõne eest ning kultuurijuhte hea vastuvõtu ja abi eest peo korraldamisel, eriti SÜM-i ja tema esimeest Karli Valti. Ja siis läks tantsuks....

Sellega aga ei olnud meeste laulud selleks suveks veel vaikinud. Kahe nädala pärast (20.VI) võttis 200 seltsi laulumeest ette teekonna Narva, et teha eesti laulu kõige idapoolsemas Eestimaa linnas. Linnavalitsus tasus sõidu ja söögiarhad. Hermannini kindluses lahtilöödud 20 laulu võisid sõna tõsisel mõttes kosta üle piiri. Kavas kaasa löönud Narva Poistekoor Mihhail Gorjušini juhatusel laulis oma laulud selges eesti keeles! Ja jälle oli abiks Piirivalve Orkester. Eestimaa koorid võiksid igal suvel Vana Narva Seltsile appi minna eesti asja ajama. Motoks oli "Eestimaa algab Narvast!" Selleks suveks valmisid vastavad astmed ja kõrge müüri ääres kõlavad laulud hästi. Väiksematele kooridele on niisugused kooslaulmised väga stimuleerivad.

T. Ojaveski

demonstreerisid kahe tunni jooksul oma oskusi vaheldumisi põhiliselt vanade tuntud laulude laulmisel eraldi ja koos ühend-, sega-, laste- ja mudilaskoorid, tantsijad-võimlejad, puhkpillimängijad. Kui üks koorirühm laulis, siis teine kuulas. Kuna segakooride laulupäev oli pühendatud Gustav Ernesaksa 90. sünniaastapäevale, luges lavastaja Heiki Unt iga laulu eel mõtteteri maestro viiest raamatust. Lillekimbud, tänukirjad ja -

medalid iga etteaste lõpul dirigentidele.

Läbi oli mõeldud ka see, mis saab, kui laulud laval otsas ja lauljad sealt lahkuvad. Puhkpilliorkestrid kutsusid rahvast ühinema lauljatega. Ühislaulud ja tants, simman.

"Ütle mata tore päev," andsid oma hinnangu lauljannad Peterburi segakoorist Estonia. Pealegi oli ilm hea - päike kõrvetas sõled-rahad rahvariietel tulikuumadeks.

Malle Elvet

Tänuiliked tartlased hindasid Beethoveni missa esituse suurepäraseks

Omaeagsete laulupidude vormiliselt üsna muutumatu ülesehitus on viimastel aastatel hakanud ruumi andma ka uuendustele. Küllap on seegi meie seesmise vabanemise märk, kui näiteks rongkäigus ei marsita kaheksakaupa rivis, vaid ringmängu tantsides või terveid pantomiime maha mängides. Või juletakse teha nii, nagu Tartu Üliõpilaskoor, kes kandis esireas hiigelloosungit "Vajame dirigenti" ja noormehed olid oma koori "vaesuse" rõhutamiseks üldse mitte rahvariided,

vaid paljale kehale kinnitatud voodilinald ülle võtnud. Väärikusse tõstmiseks ehtsidad akadeemilise noorsoo päid hõbepajupärjad. Või Tartu linnavalitsejaist ja laulupeotoimkonnast rongkäigugrupp, kes kandis plakateid "Raamatusõprade eurokoor", "Tartu meresadam", "Koorilaul Euroopasse nelja aastaga!" ning Euroliidu lipuvärvides "Euroopa-seadajate Selts". Või kes ei naudiks mulgi mustade kuubede väärikut jõuluvanaeas taatide ja patsiga noorhärrede seljas....

MALLE ELVETI FOTOD

Maris S. Kaasik

Koit, 11.06.98.

Valga segakoori Rõöm esinemine nimevääriliselt

Laulupäevade ja -pidude telgitagune...

Olles osalenud 6.juunil Kuressaares Eesti Meestelaulu Seltsi (EMLS) vabariiklikul meekooride laulupäeval ning jälginud 27.juunil Viljandis Eesti Naistelaulu Seltsi (ENLS) korraldatud analoogset üritust, mis oli koos 7.juunil Tartus peetud segakooride peoga enne 1999.aasta üldlaulupidu selle suurürituse eelproov, avaldaksin mõne nendel laulupäevadel tekkinud mõtte.

Praegu pidas iga kooriliik eraldi oma pidu. Selleks, et laulupäeva kontsert täiemõduline saaks, tuli sama kooriliigi esindajatel lisaks tuleval aastal üldlaulupeole ettekantavale kavale selgeks õppida veel kümme laulu, mis aga, arvestades meie kooride praegust seisuga ja publiku vähesust, on üsnagi mõttetu ettevõtmine ja käib tihtilugu üle jõu. Eriti veel siis, kui mõni koor soovib kas juubeli või mõne välisreisi tõttu ka oma kontserdikava selgeks saada.

Kooriliigid võiksid koostööd teha

Kõigepealt võiksid kooriliigid koostööd teha. Näiteks nais- ja meeskoorid saaksid ühise peo korraldamisel ära jätta pika sundkava, mida muidu kas ei lauldaks/õpitaks, või siis ei tehtaks seda vähemalt niimoodi. Kahtlemata väheneks kooriliikide pidude arv sellega kolmelt kahele. Ülemaalsed segakooride peod võiksid kooride suhtelise arvukuse tõttu (süü kuuluksid ka kvaliteetsed kammerkoorid) jääda omaette. Neile võiks lisanduda tagumise noormeeste reaga poistekoorigid, kes laulavad samuti segakoori repertuaari, kuid ei kuulu mitte Eesti Segakooride Liitu, vaid EMLS-i Nais- ja meeskooride eeldatavast ühisest post võiksid osa võtta vähemalt korraldava maakonna ülejäänud poistekoorigid ning laste- ja mudilaskoorid. Kuid see on vaid üks kujutus, mida annab varieerida. Tegemist on muidugi eri

kooriliikide seltside/liitude juhtivtöötajate omavaheliste kokkulepetega, kuid usun, et ka sellest "pisiasjast" saaks hea tahtmise korral üle. Majanduslikult annaks see kenakese kokkuluhoi: ühe ärajääva peo organiseerimiskulud...

Repertuaari- ja noodipoliitika

Kui üldlaulupeo repertuaar saab lõplikult kinnitatud alles aasta varem, siis on see suures osas koori ja koorijuhi aja raiskamine, sest enamasti ei võeta neid lugusid oma kontserdi repertuaari. Näiteks naiskoorigel tehti mõned muudatused veel tänavu kevadel: kaks rasket laulu, mis suurel osal kooridest oli selgeks õpitud ja mida nüüd laulupäeval ei esitatud, asendati uutega. Teisalt on õigeaegne repertuaari valik ja kinnitamine vajalikud nootide trükkimise seisukohalt, et koorid neid laulupeokogumikke ka ostaksid ja kasutaksid. Kui kogumikes on sees mitteesitatavad laulud ja vastupidi: puuduvad viimasel hetkel lisatud lood, siis ei ole lauljail neist kogudest, mis ilmuvad mõni nädal enne vabariiklikku laulupäeva, mitte mingit kasu, sest enamik repertuaarist peab juba selge olema, on ju üldlaulupeole eelneval aastal korraldatavad vabariiklikud laulupäevad mingil määral üldlaulupeo eelproov. Praegune repertuaari kõikumine ja trükitud nootide hiline müükitulek käib ka tasku pihta ja on ebamajanduslik. Kogu noodimajandusega seotud repertuaari-poliitika tuleks ikkagi õigel ajal ära otsustada.

Kõik see nõuab asjaomaste instantside õigeaegset kooskõlastatud tegutsemist, mis hea tahte korral polegi nii võimatu...

Paavo Roolaid,
muusikakriitik

Sakala, 10.07.98.

EESTI KONSERT KASVATAB TULEVASI KONSERDIKUULAJAJD

Kasvatus algab enne lapse sündi emahüsus, nagu väidavad tänapäeva arstid. Kui ema kuulab muusikat, laulab või mängib instrumenti, tajub seda tulevane laps. Edasi kuuleb beebi teda ümbritsevaid helisid, olgu see raadio, televiisor ehk ema lauldud unelaul. Lasteaias algab teadlik muusikaline kasvatus. Koolis arendab õpilasi laulu- ja muusikatund. Eesti Kontsert on aastakümneid pakkunud koolidele ja lasteaed-alkkoolidele muusikatundide täienduseks lektoriume.

Tutvustan teile, mida kujutavad endast lektoriumid.

EK on saatnud välja bukletid loengukontsertide teemadega, mida pakuvad lektorid ja mille alusel saavad koolid tellida neid huvitanud teemad. Nii valitakse vastavalt teemale lektor ja kontsertide arv. Ühel hooajal võib koolis olla kuni kaheksa kontserti. Õpilased kohtuvad igal kuul sama lektori, kuid erinevate esinejatega. Võib ka olla, et kohtuvad ühel hooajal mitme erineva lektoriga, oleneb soovist. Enamik kontsertidest toimub koolis tundi ajal.

Lektor sõidab koos esinejatega ühel päeval esinema kolme, vahel ka nelja kohta, mis asuvad lähestikku või on ühes koolis kontserdid kolmele erinevale vanusele.

Varem oli lektoriumide põhiohk Tallinnas - 80%, nüüd on 99% kontsertidest mujal Eestis. See on meie poliitika. Tahame, et pealinnaväliste koolide õpilased saaks rohkem lektoriume, sest neil on vähem võimalusi käia kontsertidel kui Tallinnas. Algalval hooajal hakkab Lõuna-Eestit lektoriumidega teenindama EK Tartu osakond, et kergendada Lõuna-Eesti koolidel loengute kuulamist.

Varem olid lektoriumid nii eesti kui ka vene koolides. Ühel hooajal ligi 600 kontserti - kolm korda rohkem kui nüüd.

Helgi Ridamäe, Helju Taug, Ülle Sink, Maret Kristal, Kristel Pappel, Tõnu Reimann, Heiki Mätlik ja Samuel Lazikin olid lektoriteks eesti koolides. Lektoritele aitasid kaasa enamik vabariigi solistidest, nagu Margarita Voites, Hendrik Krumm, Heli Lääts, Lauri Nebel, Villu Veski, Urmas Vulp, Toivo Luhats, Helmut Aniko, Jüri Aarma, Tõnu Oja jne.

Tallinna 54. Keskkooli hoolitses oma õpilaste eest nii, et nad kuulaksid lektoriume esimesest klassist kuni kooli lõpetamiseni. Üks kord kuus kohtus Helgi Ridamäe koos esinejatega selle kooli õpilastega, kellel oli võimalus kuulata elavat muusikat oma kooli saalis.

Meie lektoriumide kooli jõudmisel on suur osa kooli huvijuhil, lauluõpetajatel ja direktoril. Maret Pärnik on Vändras üks väsimatu organisator. Tänu temale on sealse gümnaasiumi õpilased kohtunud enamiku Eesti solistide ja lektoritega. Rapla Ühisgümnaasiumi direktor Rein Laanisto on igati toetanud meie loenguid koolis. Mäletan, kuidas Ülle Sink tegi selles koolis loengutega algust. Esimestel kontsertidel olid õpilased väga rahutud ja keskkooli osa ei tahtnud kuulama tulla. Kui Ülle läks sinna kolmandat korda, oli saal õpilasi täis ja iga vanuseastme kontserdil kuulati

tähelepanelikult. Nüüd leiavad teised lektorid, et selle kooli õpilastele on hea kontserte teha, kuna kuulatakse huviga.

Saali akustika annab palju juurde nii esinejatele kui kuulajatele. Meie lektoritele ja esinejatele meeldib Vändra Gümnaasiumi saali akustika. Meenub Helju Taugi lektorium Tartu II Keskkoolis, kus esines Aleksander Rjabovi juhatamisel Big Band. Kontserdi ajal oli tunda midagi erilist. Nõuti lisapalu, mida ka mängiti. Lektor ja esinejad leidsid, et see oleks võinud olla plaadistuse esinemine, kuna saali akustika oli võrratu. Viimasel ajal on Roosna-Alliku Põhikooli restaureeritud saal ka hea akustikaga. Tiit Petersoni kitarrimuusika kõlas selles saalis akustika poolest tunduvalt paremini kui tavalise kooli saalis.

Peale saali akustika on oluline klaver. Kui klaver on häälestamata ja korrast ära, tekib esinejal raskusi instrumendi klaveriga kokku häälestamisel.

Osa lektoriume ei vaja klaverit. Margus Veenre mängib ja tutvustab 40 erinevat rahvapilli ja räägib rahvakommetest. Venda Tammann mängib neljal erineval akordionil, näitab nende ehitust ning räägib akordioni ajaloo ja neid pille valmistavatest tehastest. Tiit Peterson mängib ja tutvustab kitarrit, kommenteerides palasid, mida mängib. Rondellus on vanamuusikaansambel, kes tutvustab vanaaegseid pille ja laulab selle aja laule. Huvitavamaks pilliks on kaasaskantav vanaaegne orel.

Lektor on ka autor, fotol koos Venda Tammanniga

Matti Reimanni, Helju Taugi ja Raili Sule loengutel on klaveril oluline osa. Matti Reimann toob oma loengutele esinema Rahvusoperi Estonia soliste ja ERSO muusikuid, nagu Pirjo Levandi, Margit Saulep, Katrin Rāni, Mati Palm, Tiit Tralla, Jüri Peetson jt.

Helju Taugi loengud on omalaadsed ja huvitavad. Tema toob kaasa nii noori (Pille Lill, Juhan Tralla jt) kui juba eakamaid interpreete, kes esitavad nii nüüdisaegset kui ka klassikalist muusikat.

Raili Sule loengukontsertidel näeme ja kuuleme põhiliselt noori tulevase interpreete väga mitmekülgset. Kristiina Vähi ja Tiit Kaljund laulavad ja tantsivad ballitantse ajastu kostüümides. Samuti tutvustab Raili rahvakalendrit, kusjuures Kärt Kaljaspolik mängib kannelt ja laulab.

Kuidas kuulatakse lektoriume, oleneb paljuski lektorist. Tõin juba näite Rapla koolist. On kontserte, kus tundub, et õpilased tulevad

nagu sundkorras kuulama. Seda enam on rõõm jälgida, kui peale kontserti tunnevad samad õpilased huvi ja tulevad lähemalt vaatama pille, mida neile loengu käigus tutvustati. On kuulajaid, kes paluvad esinejatel autogrammi. Vahel on kuulda saalis sosinat ja õpetajad tulevad pärast kontserti sellepärast vabandama, et saalis ei olnud "hiirvaiksed". Istun ise tihti saalis ja jälgin õpilaste kuulamist. Omavaheline arutamine ja vahel ka kriitika esinejate kohta on loomulik. Hiljem ju hetkearv amused ununevad. Rütmiilise muusika juures hakkavad kuulajad nipsu lööma või ka kaasa plaksumata. Seda ei saa pahaks panna, pigem vastupidi. Kõige tähelepanelikumad kuulajad on väikesed.

Lektoriumide üldine mure on raha. Enamik koole tasub kontsertide eest õpilaste käest kogutud rahaga. Paarl viimasel aastal ei ole vene koolid lektoriume tellinud. Kui teen pakkumise, põhjendatakse loobumist raha ja toetajate puudumisega. Ka mitmetes eesti koolides on sama lugu. Pika vaheaja järel tellisid lektoriumi uuesti Saaremaa Ühisgümnaasium, Hiiumaa koolid, Võhma Gümnaasium. Esmakordselt toimusid loengud Laupa Põhikoolis, Retla Põhikoolis ja Tootsi Muusika- ja Kunstikoolis. Püsivalt on lektorium olnud peale Rapla ja Vändra Gümnaasiumi Are Koolis, Pärnu-Jaagupi Keskkoolis, Uulu Põhikoolis, Lehmja Põhikoolis, Jüri Keskkoolis, Oru Põhikoolis, Kose-Uuemõisa Lasteaed-Algkoolis, Ravila Lasteaed-Algkoolis, Kose Keskkoolis, Kehra Keskkoolis, Tabasalu Keskkoolis, Mustvee Keskkoolis, Kunda Keskkoolis, Toila Keskkoolis, Kohtla-Järve Gümnaasiumis ja Rakvere Linna algkoolis.

Tuleb ka ootamatusi, kui kool on tellinud lektoriumi, aga huvijuht on unustanud kokkuleppe või on ise koguni ära. Koolis ollakse lektorite tuleku üle üllatunud. Siis tuleb tegutseda mul endal, koos direktori või lauluõpetajatega, et kontsert siiski ära ei jääks. Rõhutan veel kord, lektoriumid toimuvad EK ja kooli tihedas koostöös, kuna see nõuab koolipoolset organisatoorset ettevalmistust.

Olen küsinud õpetajalt, kas meie lektoriumid avaldavad mõju õpilaste muusikahuvile. Tavaliselt on vastus jaatav. Kilingi-Nõmme Keskkoolis on õpilased aktiivsed ooperi austajad, organiseerivad külastusi nii Rahvusoperisse Estonia kui ka väljaspoole Eestit. Taebala hakkas ise oma õpilastega kontserte korraldama. Tallinna 54. Keskkoolist tehakse ühiskülastusi EK kontsertidele ja Rahvusoperi Estonia etendustele.

Nende inimeste huvi kontsertide vastu, kes on koolis harjunud kuulama lektoriume, on kindlasti suurem kui nendel, kellel pole kunagi seda võimalust olnud.

Algalval hooajal alustame lektoriumide tellimiste vastuvõttu, nagu tavaliselt, septembrist. Tööpäeviti tel. 6 44 44 96 või 6 60 23 10. Ühe kontserdi tasu ülekandega on 900 krooni.

Loodan, et järgneval hooajal tuleb tellimisi ka nendelt koolidelt, kes varem ei ole seda teinud.

Viivi Petti,

Eesti Kontserdi
lektoriumide administraator

Professionaalsest muusikaharidusest suvepealinnas

See oli aastal 1990, kui grupp noorema generatsiooni pedagooge astus tolle aja kohta pretsedenditu sammu ja pani aluse Eesti esimesele erakoolile — Pärnu Sütevaka Humanitaargümnaasiumile. Kooli eksisteerimise algusest on PSHG's võimalik olnud omandada ka muusiku elukutset.

Teine lend kujunes "vaikseks järelainetuks". Siinkirjutajale ei tule ette, et lõpetanud neli muusikut oleksid Pärnu viimase aja muusikaelus saanud korda midagi põhjapanevat.

1996.aastal, kui muusikaosakonda asus juhutama pianist Tõnu Rein, toimus selge kursimuutus õppetöö sisulise külje pealt. Eelisaarendavateks kuulutati interpreteerivad erialad,

1997. a lõpetanud 4. lend koosnes küll ainult kahest inimesest, kuid andis Pärnu muusikaellu flödist Leonora Järveti, kes praegu täiendab ennast Muusikaakadeemias.

Ja nüüd viiendast, viimasest lennust. Kindlasti on see kooli ajaloos kõige professionaalsem. Alustanud ja lõpetanud peaaegu samas koosseisus, seksid õpilased linna kultuuriellu juba teise kursuse tudengitena: kes muusikakriitikuna, kes vokaaljazzi viljelejana, kes koormeistrina, kes orkestrandina. Hoolimata viimasel pooleteisel õppeaastal õppetööd ja vaimu ahistanud rahalisest kitsikusest suutis 5. lend mitte ainult kooli edukalt lõpetada, vaid ka astuda Muusikaakadeemiasse saja-protsendiliselt. Sellest õppeaastast on pärit ka esimene eksternina lõpetanu - klametist Indrek Kalbus.

* * *

Nüüd hästi lühidalt sellest, mis saab edasi. Vaatamata kõigele jätkub professionaalse muusikahariduse andmine Pärnus ka edaspidi. Oma abi on pakkunud Pärnu Ooper ja linna kultuurijuhid, jätkuvad heanaaberlikud suhted uue juhtkonna saanud Sütevaka Humanitaargümnaasiumiga. Uueks õppeaastaks on vaimu valmis seadnud nii õppiv kui õpetav seltskond. Ehk teeme tulevikus (uue nimega) Pärnu Sütevaka Muusikakoolist uuesti juttu. Ja päris lõpuks tahaksin vabandada oma nende endiste õpilaste ees, keda selles kirjatükis unustasin nimepidi nimetamata. Nad pole sellepärast teistest kehvemad.

Mati Põdra,

muusikateoreetiliste ainete õppejõud

5. lend koos õppejõududega, kõik sõbralikult kirjus reas. Vasakult Margarita Swarczewska (koorijuhtimine), osakonnajuhataja Tõnu Rein, Kristina Madisson (muusikateooria), nende ridade autor, Kelly Roosmaa (koorijuhtimine), Rein Laos (näitlejameisterlikkus ja lavakõne), Varvara Jerilova (laul), Malle Raid (laul ja vokaalansambel), Liina Palu (klaver), Eva Taul (koorijuhtimine ja muusikaline kasvatus), Irina Fedotova (klaver), Anu Mänd (viul ja keelpilliõpetuse meetodika), Maria Zarubina (viul)

Kõik aastad pole teadagi vennad, ja nii on tänaseks lõpetanud viis lendu muusikuidki väga erinevate "elusaatustega."

Kõige suurema arvulisem oli 1994. aastal diplomeeritud esimene lend, kellest oli põgusalt juttu ka tollesuvises ML-s. Ta andis kaks keelpillimängijat samal aastal loodud Linnaorkestrisse, Sütevaka-diplomiga mindi ka edasi õppima Muusikaakadeemiasse ja mujale.

pisut hiljem võeti omaks moto: pärast kooli lõpetamist kas muusikuna tööle või Muusikaakadeemiasse edasi õppima! Kolmas lend andis nii mõnegi särava noore muusiku. Märksõnaks sellele lennule võiks olla ühtlane edukas rahvapilliseltskond; kõige kõrgema lennu on tänaseks sooritanud aga pianist Eve-Riina Rannik, kes võitnud 1995. a koolidevahelise konkursi, osaleb juba mitu aastat aktiivselt kohalikus kontserdielus solisti ja kontsertmeistrina.

MEIE MATERJALE JÄLGIDES

(vt. artikkel "Odavamalt, kodusemalt, loovamalt" -ML nr.5, lk.14)

PEREÕHTU KOHILA KOOLITUSKESKUSES

1. juunil toimus Kohila Kultuurikeskuses pereõhtu, kus andis kontserdi perekond Õigemeel...

Korraldajate üllatuseks oli osavõtt rahvarohke. Tuldi koos peredega. Tulid sugulased, sõbrad, naabrid, tuttavad.

Idee autoriks oli Reelika ja Sigridi klaveriõpetaja Maie Koldits.

Perekond Õigemeel on fantastiline näide suurest ja aktiivsest perest. Pereema Astrid ja pereisa Riivo on mõlemad pärit väga suurest perest ning Astridi kodust on kaasa saadud muusikapisik. Nii Astridi isa kui ema olid musikaalsed inimesed - laulsid ja mängisid kitarril, mida õpiti omal käel, kuna tol ajal puudus võimalus vastavat haridust saada. Seevastu on aga Reelikal, Sigridil, Birgitil ja Kairil teed muusikaõpinguteks avatud, mida tüdrukud ka usinalt kasutavad.

Kontserdil astusid üles ema ja neli tütart, isa jäädvastus kogu sündmuse videolindile ning oli perele põidlahoidja.

Õigemeelte pere muusikatüdrukud Sigrid (klaver), Kairi (triangel, mida pole näha), Reelika (trompet) ja Birgit (viul) koos vanematega

Peres kõik laulavad. Astrid laulab Hageri koguduse segakooris, Reelika ja Sigrid Hageri koguduse noortekooris ning kooliansambelis, Birgit ja Kairi Hageri koguduse lasteansambelis. Birgit on ka Lasteakraani Laulustuudio laululaps. Peale selle mängib Birgit viiulit ja Reelika trompetit. Birgit kuulub Hageri koguduse väikeste viiuldajate ansambelisse ning Reelika puhkpilliorkestrisse, Sigrid on end klaverile pühendanud. Eeskujud on palju! Millise pilli valib Kairi? Või eelistab tema hoopis tantsu?

Laulud vaheldusid pillimänguga. Klaveril esinesid Reelika ja Sigrid üksikult ja koos, ühel klaveril ja kahel klaveril. Alguseks mängiti kaks pala lausa kuuel käel ema Astridi osavõtul koos triangu ja küsülofoni täiendavate helidega Birgiti ja Kairi poolt...

Aivi Maasalu

KAI (Kohila Alevi Infoleht)
nr.6 (juuni).

70 AASTAT TAGASI

August 1928

Augustikuus 1928 tabas Eesti muusikaüldsust kurb sündmus - ööl vastu 7. augustit suri Taagepera sanatooriumis Samuel Lindpere. Matusetalitus oli tagasihoidlik, järelehüüdeid peaaegu polnudki. Pikemalt võttis sõna Vanemuise orkestri ja sõprade nimel Ants Simm. Ometi oli S. Lindpere olnud alusepanijaid Tartu suvemuusikale, juhatades seda esimesed 3 hooaega - aastatel 1908-1911.

50. sünnipäeva tähistas Albin Strutzkin, "nime poolst muulane, hinge poolst eestlane", nagu ütleb selleaegne "Päevaleht". (vt. lähemalt lk. -toim.)

Vastseliina laulupäev peeti pärast mitmekordset edasilükkamist lõpuks ära 19. augustil. Esineti vanade linnusemüüride vahel, kust laul kaikus hr. Saarniidu juhatusel üle mägede ja orgude. Sensatsiooniks oli 500-liikmelise lastekooriga esinemine.

Pärnu näitlejad töid elevant Kuressaare muusikaellu. Operetist "Meedi" jäi saarlastel hea mulje, nagu ka peaosas esinenud pr. Hildenist. Tee nitud aplausi sai ka Endla koori ettekantud Mendelssohni "Valpurgi öö".

Pärnu oli aga, mitteametlikult küll, Eesti suvine pealinn ka aastal 1928. 9. augustil esines siin Tartu esiviuldaja V. Samõko. Tema tehnik oli hiilgav, toon pehme ja paitav. Kauni tõlgitsuse leidis Corelli "La Folia", põhiliselt õnnestus Glazunovi Viulikoncert, tundeüllase väljenduse leidis Sarasate "Habanaera", samuti Bruchi elegeiline "Palve". Täpse saatpartii eest hoolitses A. Lemba.

"Mustas sametkuues, põlv-pükstes õrnade lapselikkude näojoontega noor kunstnik sai vaevalt ilmuda lavale, riigivanema kallihinnaline kink käes, kui juba publik aplodeeris.....vaimustatult," kirjutas Pärnu

Postimees Hubert Anton-Aumere kontserdi puhul. Tema käe all läks kõlama Händeli, Mendelssohni, Paganini, Schuberti ja Sarasate muusika. Vääriline partner noorele viuldajale oli J.Kägu.

Eesti esitšellist Raymond Bööcke andis Pärnu Endlas kontserdi 28. augustil. Erilise hoo ja kauni tooniga esitas ta Dvoraki Tšellokontserdi, meisterlikku pillivaldamist ilmutas ta ka Kreisler-Bööcke "Volga laevnikkude laulus", Raveli "Pavanis" jt. palades. Tšellisti saatis klaveril prl. A. Mardi, nagu Pärnu Postimees väidab, "hästi kooskõlalisel ja puhtalt".

Tartus oli aga jällegi lõppemas suvemuusika, mis paistis ikka silma väga mitmekesise repertuaariga. Korraldasid neid kontserte siis Vanemuine, Tartu Kõrgem Muusikakool, Orkestrantide Ühing või, nagu 1928. aastal, Muusikalise Hariduse ja Kultuuri Edendamise Selts. Kontserdid olid iga päev ja ega nendeks põhjalikult ette valmistada muidugi ei jõutud. Arvustus siiski märkis, et Litolfi avamängu "Robespierre" püüdis orkester

"distsipliinikindlalt ja vastava nüansseeringuga edasi anda", Ljadovi rahvalaude ettekannet "õnnestus õige hästi" jne. Alaline dirigent oli sel suvel J. Simm.

Viimasel nädalal juhatas Tartu suvemuusikat aga külalisenä Arkadius Krull. Temal oli erilaadne juhatamisviis, mida vahel ka "kaasatantsisklemiseks" võis nimetada ja mis häiris orkestrit. Nii juhtuski, et Beethoveni VI sümfoonias viulid ja tšellod mõnes kohas "mitte just meeldivat lohakust näitasid", sama helilooja V sümfoonia ettekandel orkester kohati "mitte küllalt truualamlikult dirigendikeppi ei jälginud". Suur menu oli aga solistidel. Suure rahvahulga tõmbas kokku kontrabassivirtuoos L. Juht, kes näitas oma kergust positsioonihüppeis ning üleolekut igasugustest passaažidest ja tehnilistest raskustest.

Sel suvel tuli loobuda nii mõnestki kavatsusest. Vihmase ilma tõttu jäi kutsumata mitu dirigenti, nagu J. Aavik ja J. Paulsen, samuti mitu solisti.

Mati Märtn

Elektronmuusika juubeli puhul

Konkreetne ja elektronmuusika, mille 50-aastast juubelit tähistame me tänava, tekkis mitte juhuslikult just Prantsusmaal. See oli prantsuse traditsiooni kvalitatiivne läbimurre - traditsioon aga läheb tagasi Berliozini. Ta taotles tolle aja kohta ebatavalisi kõlasid tänu orkestrikoosseisude muutmisele, uutele mänguvõtetele, pillide ja saalide akustiliste võimaluste arvestamisele. Adolphe Sax, kes töötas samaaegselt, leiutas vanal alusel uued pillid, mis muutsid kerge muusika ja puhkpillimuusika ilme.

Elektron- ja konkreetne muusika seadsid ülesandeks muuta selle ala saavutuste osas suhteline absoluutseks. Elektronriistade sisseviimine tähendab esmajoones põhimõttelisel pöörandumist nende ja ainult nende helide poole, mis varem ei olnud muusikas tarvilisel. Samuti kasutatakse ka võimalusi rütmi ja helisageduse sfääris, millega saavutatakse kvalitatiivne hüpe Debussy-Stravinski-Messiaeni-Varese'i traditsioonis. Akustilistest sõltuvustest saab heliteoste alus - mitte juhuslikult oli zanri rajaja prantsuse insener-akustik Pierre Schaeffer.

Elektron- ja konkreetne muusika arendas ka muusikalist sümbolismi selles vormis, mis lähtub Satie "Paladest pimi vormis" ja mis laialt levis nn. graafilises muusikas. Dešifreerimise erinevate kontseptsioonide abil süntesaatorite kasutamisel sai võimalikuks "läbi lugeda" ja elavalt kuulata kõiki neid teoseid (ning samuti erinevaid sõnakesi, kolmnurki jne, mida liimitakse kinni lindile). Ning edaspidi ka planeerida.

Elektronika muutus uute zanrite alfaks ja oomegaks. Toetumine sinuoidsetele helidele ühest küljest või tämbrikselt ümbermuudetud helidele ühest küljest või tämbrikselt ümbermuudetud helidele teisest küljest asetas esialgu terava tõkke uute zanrite ja traditsioonilise muusikakunsti vahele. Elektron- ja konkreetse muusika jaoks oli jätud illustratiivne koht teatritenduste ja filmide helikujunduses, samuti ebatavaliste, ebainimlike kujundite väljajoonistamise sfääris. Näiteks Ookeani kuju Andrei Tarkovski filmis "Solaris" (Eduard Artemjevi muusika).

Kui elektron- või konkreetse muusika looja kasutab magnetofoni, on see midagi täiesti vastupidist tavalisele lindistusele. Esikohale pannakse mitte olemasolevate helide täpne reprodutseerimine, vaid nende transformatsioon - helilindi liikumine lõpust alguse poole, tämbri, helivärvi, dünaamika, kiiruse ja kõrguse muutmine, ülemhelide arvu piiramine jne. Helide oadusi võib ette anda, kõrgust ja rütmi muuta mistahes täpsusega. Vormi aluseks muutub elementide montaaž; seejuures on elemendid ise saadud mikserite, filtrite jne abil. Loomulikult 40-ndail

ja 50-ndail aastail, enne "avangardi ajastu" algust, võeti Läänes seda vastu kui äärmiselt "vasakpoolset" kunsti, Nõukogude Liidus aga kui "nüüdisaegse muusikakultuuri üht kõige inetumat nähtust, mis on absoluutselt võõras tõelisele muusikakunstile". ("Entsiklopeeditseski muzõkálnõi slovar", Moskva, 1966). Kompromissina tekkisid mõned muusikateosed, mis püüdsid ühendada elektron- ja konkreetset muusikat traditsiooniliste kõlavustega (S. Gubaidullina "Vivente - non vivente" jt).

Oma olemustelt oli aga elektron- ja konkreetse muusika ilmumine selle esialgsel kujul, st uute kõlade kompilatsioonina eelneva kavatsuse ja plaaniga (vastukaaluks "kodanlikule" kultuurile, mis sünnib "abstraktse" organisatsiooni põhjal, nagu seda postuleeris Schaeffer) täiesti seaduspärase etapp muusikalise vormi arengus. Oma idee poolt oli see muusikaline aleatoonika esimene aste - elektron- ja konkreetne muusika baseerus juba juhuslike elementide vabal kõrvutamisel, kuid teost mõeldi veel ainult fikseeritud oopuse kujul. Tulemus oli samane ühekordselt fikseeritud muusikaimprovisatsiooniga. Kuid intuitiivne idee sealt edasi liikuda hõljus juba õhus. See oli protest senialtise muusikalise vormi deterministliku kontseptsiooni vastu, nagu seda formuleeris Xenakis palju hiljem. Idee enda aktuaalsus, samuti ka elektron- ja konkreetse muusika kujundite erusus ja ebatavalisus olid nii suured, et lubasid isegi Schaefferil ja tema pooldajatel mõnede aastate jooksul välja anda oma muusikalist ajakirja.

Meie ajal, arvutite arendatud võrkude ilmumisel on elektron- ja konkreetne muusika järk-järgult sulanud kokku arvutimuusikaga. Selle teostumine võttis aega ning eeldas, et elektronhelid muusikaliste fenomenidena ei tundunud enam ebatavalistena, ei vaimustanud ega šokeerinud enam iseenesest. Arvuti abil võib ette anda kompositsiooni mistahes keerulist vormi, sh improviseerimise ebastabiilsete muusikaelementide kasutamisega. Kuid võib välja mõelda ka stabiilse vormi, mis väliselt paistab keerulisem kui improviseerimine. Võib luua iga pilli omaette tämbri (uusi tämbreid eelnevatest tuletamata), anda ette ülemhelide mistahes arvu jne.

Teisest küljest näitab see, et teose täpne struktuur annab tavaliselt tugevama kunstiefekti. Arvutimuusika levi näitas, et see võib haarata endasse kõik žanrid ja muusikasfäärid ja et elektroonikal iseenesest puudub mingi spetsiifiline mõjutamise sfäär. Uurimused näitasid, et arvutimuusika on vaid traditsiooniliste muusikazannite arengu üks liik. Selles valguses oli elektronmuusika domineerimise lühike aeg paljuski avangardi kujunemisega seotud eksperimentaalperiood.

Mark Rais

Heino Pedusaar Vestlus Miliza Korjuse õe Anna Lee'ga Tallinnas 1973

(Anna Lee töötas pärast sõda harrastusmuusikute klaverisaatjana: minu mälu kohaselt Tallinna Laevastiku Ohvitseride Maja isetegevusringides.)

90

Isa ei olnud meil professionaalne muusikamees, ta oli sõjaväelane. Kuid tal oli hea kuulmine ning ta mängis väga korralikult viiulit ja klaverit. Üldse pean ütleva, et olime väga musikaalne ja muusikat armastav perekond. Emalgi oli kena hääl ja ta laulis sageli, isa saatis siis klaveril. Nii toimusid meil ühtepuhku väikesed kodukontserdid.

Oma nooremast õest Milizast mäletasin, et temalgi oli juba varajases noorusest väga ilus hääl ja lisaks veel absoluutkuulmine. Iga kord, kui olime emaga taas käinud ooperietendusel - elasime toona veel Kiievis jäid Milizale lavalt kuulnud meloodiad otsekohe meelde. Kodus ta muudkui laulis neid. Samuti armastas ta väga kino, kuigi nendel aegadel olid filmid alles hääleta, tummad.

Milizal oli koguni kõigi nähtud filmide kohta kokku seatud omamoodi kataloog. Mine tea, võib-olla aimas ta juba siis, lapsena, et kunagi tuleb tõsisemalt tegemist teha filmikunstiga. Sageli kinnitas ta mulle: "Anja, vali midagi mu nimestikust, ütle mingi filmi pealkiri ja ma jutustan sulle täpselt selle sisu!"

Mõnigi kord, kui meil kodus jälle muusikat tehti, seisatasid võhivõõrad möödujad lausa akende taga ja jäid kuulama. Isa ja ema, samuti minu vanem õde, kes töötas orkestrandina, kõik me mängisime - kes viiulit, kes klaverit. Meie Milizaga laulsime kõikvõimalikke duette ja aariaid ooperitest, mida vähegi tundsin või olime kusagilt kuulnud.

Kuueaastasena asus Miliza tööle Ukraina kapelli "Dumka". Veidi hiljem, kui sellel olid külalisesinemised Petrogradis, õnnestus tal siia tulla. Vahepeal oli isa nimelt asunud alaliselt Eestisse.

Tallinnas hakkas Miliza käima Varvara Malama, väga tuntud ja ilmselt ka hea laulpedagoogi stuudios. Muide, ka teine meie hõbehääline õebik Veera Nelus õppis - tõsi küll, omajagu hiljem - sama õpetaja juures. Küllap vist sellest on nende laulmisviisi ja vokaaal-koolituses teatavad selgesti äratuntavad sarnasused.

Miliza hakkas kontsertidega esinema, korraldas neid Eesti linnades

ja püüdis leida teenistust ka ooperilauljana. Kuid teda ei hinnatud, ei antud võimalust Estonia teatris tööle hakata, nii nagu ta anne, hääl ja musikaalsus oleksid kindlasti väärinud. Ei teagi, miks ta Tallinnas ooperilavale ei pääsenud, oli see kellegi kadedus, teatrisisesed intriigid või veel midagi muud. Nii pidigi ta tegevus Eestis piirduma ainult juhuslike kontsertidega, ja sedagi kõigest mõne aasta vältel. Samas kõneldi, et kõik need esinemised olid alati olnud väga toredad ja edukad.

Laulmist ja teatrit armastas Miliza üle kõige. Nii ei jäänudki tal muud üle kui proovida õnne välismaal. Magdeburgi ooperis laulis ta Gildat G. Verdi "Rigolettos". Seda nägi-kuulis ka rezissöör Jean Duvivier, kes palus Milizat "Suure valsi" proovivõtetele. Ilmselt meeldis mu õde seal Hollywoodis kõigile otsustajatele, sest lisaks häälele oli ta ka kena välimusega ja nüümoodi lavale - samas ka filmi - väga sobiv.

Kui Miliza alles laulmist õppis, siis kinnitas isa alatasa, et laulma peab otsekui

Miliza Korjuse portree pühendusega Hugo Schützile

Tal oli kindel usk enesesse. Veel Kiievis noorukese tüdrukuna elades kinnitas ta, et kindlapeale saab kord tuntuks. Samas adus ta selgesti, et kunstis läbilõõmiseks läheb vaja väga palju energiat ja eneseusku. Muidugi oleneb paljugi ka juhusest. Nüüd arvan, et tal kahtlemata vedas, kui see filmirezissöör juhtus teda ooperis nägema....

Kui "Suur valss" sai valmis ja jõudis kinolinale, nägin reklaamis suurtähtedega kirja: "Peaosas Miliza Korjus". Imekaunis pilt temast oli kah juures. Ei sõandanudki uskuda, et see, keda nüüd pärast pikka lahusolekut ekraanil näen, on mu oma õde!

Ruttasin kinosse varakult, eelmine seanss polnud veel lõppenud. Saalist tulvas fuajeesse kaunist laulu, Miliza ainulaadset häält. Ta entrée selles filmis jääb mulle elupäevade lõpuni silme ette: mustas kleidis, erilisel suursugusena.... Ja milline laul! Jäin nagu naelutatult kinossaali ja vaatasin tervet filmi jadamisi päris mitu korda (tollal oli see lubatud). Nii tegin ka mitmel järgmisel päeval.

Sedamoodi tuligi Miliza hääl uuesti vanematekodusse tagasi...

Märkus: Siin reprodutseeritud vestlust (redigeeritud ja lühendatud tõlget vene keelest) on varem kasutatud ühes raadiosaates; kirjasõnana ei ole seda seni publitseeritud.

Lisaksin siia ühe soome muusikauurijatelt saadud mõttekäigu perekonnanime Korjus päritolu kohta.

Seda nime esineb ka Soomes ja pole võimatu, et pikkade aegade vältel toimus iidse nime umbes selline transformatsioon: *Gregorius - Gorius*, mille jätkuna võis lõpuks ilmuda ka kuju *Korjus*.

Samas on Hamina kandis üks saar Kuorsalo väga ammu saami keeli Korusala, "karu saar". Seegi võis ajapikku teiseneda *Korjusalaks* ja lõpuks muganduda *Korjuseks*. Nii pole välistatud, et Korjused on pärit koguni Soomest.

Miliza Korjus (vasakul), Jean Gravet ja Luise Rainer filmis "Suur valss" aastal 1938

viiuli heliga, sujuvate meloodiakaartega, kaunilt ja väljenduslikult. Veel ütles ta (ja see jäi Milizale väga südamesse!), et laulda tuleb kas hästi või üldse mitte.

Miliza armastas Amelita Galli Curciti. Kuulas seda väljapaistvat koloratuur-sopranit plaatidelt ja laulis kaasa. Eks sellestki tulnud märgatav panus tema hääle arenemisse ja koloratuurtehnikä omandamisse.

Kuhu on jäänud Eesti Pärg?

Tean ette, et see jutt Albin Strutzkinist seoses tema 120. sünniaastapäevaga 10. augustil tuleb liiga pikk võrreldes tema osaga Eesti muusika ajaloos, mis pole leidnud äramärkimist isegi mitte Eesti Muusika Bibliograafilises Leksikonis. Selle koostajaid võib mõista. Pole ju Albin Strutzkin kunagi olnud elukutseline, selle töö eest palka saav muusik. Pärast 14-aastaselt katkenud kooliteed (perekond vaene, isa joodik) töötas ta 1918. aastani Tallinnas admiraliteedis (alustas tuletornidega) ja hiljem Pirta telefonikeskjaama juhatajana, oli agar osaleja igasuguste seltside, sh. muusikaalaste seltside tegevuses.

Estonia Seltsis 1894. aastast, sellest peale, kui see hakkas järjekindlalt näitemängu etendama. Lüürlise tenorina laulis ta segakooris ja esines solistina mitmetel seltsiõhtutel, tegi 1907-09 kaasa esimestes ooperites ja operettides (S. Jonesi "Geiša", Kreutzeri "Öömaja Granadas", ka Endli osa K.A. Hermanni "Ukus" ja Vanemuises). Õppimine Peterburi Konservatooriumis jäi unistuseks, kuid nii palju ta õppis, et teadis, milline peab olema professionaalne ooperilaul ja taandus Estoniast, hiljem ka lauljana K. Tümpu juhitud isetegevuslikest kooridest (Revaler Liedertafel, Eesti Meestelauluseltsi koor). Aga agara seltskonnategelasena lõi ta ka hiljem organisatorina kaasa (mitte ainult muusika osas, on mõndagi ära teinud Pirta Kaunistamise Seltsi eesotsas).

Tema tütar Aino sai sel suvel Baltica'98 avamisel E. Klasiit preemia eesti rahva- ja taidlusmuusika talletamise eest Eesti Raadio fondidesse.

Siin võiks punkti panna, kui poleks kahte tema elu muusikaga seotud külge, mis EMBLi koostajal on jäänud nähtavast kahe silma vahele ja millega A. Strutzkin on end kirjutanud, kui imiteerida veidi tema kohati naiivpaatoslikku ütlemissuvi, "Eesti muusikaajaloo kuldraamatusse". Esiteks tema seni avaldamata

MÄLESTUSED

Neist on säilinud vähemalt kaks versiooni. Üks on kirja pandud vahetult Teise maailmasõja järel Karl Leichterit ergutusel. See pole ilmselt algvariant, sest kohatise kirjutusmasinal kirjutatud osad on läbi tikitud eri aegadel kirja pandud käsikirjaliste täiendustega ja kokkuliimitult on mõned leheküljed - kokku on neid 211 - üle kahe meetri pikad. Teine, ilmselt lühem variant on küll 339 lehekülge pikk, kuid osal vahelekiilututest on vaid üks-kaks lauset ning rohkesti on lisatud noote. See variant on Teatri- ja Muusikamuuseumile üle antud 1961. a., aasta enne A. Strutzkini surma ning eessõnas tänab autor selle juhatajat Harry Kõrvitsat, et too on seoses 80-nda sünnipäevaga temast Sirbis loo kirjutanud.

Mälestuste aluseks, nagu A. Strutzkin ise märgib, oli talle päevik. Seetõttu võib eeldada, et seal muusikasündmustega seotud kuupäevad ja nimed on täpsed. Kuid nähtavasti oli Albin Strutzkinil ka väga hea tähelepanuvõime ja mälu. Mälestused on üllatavalt detailirikkad ja kujukad. Eriti algusosa, mis pärast traditsioonilist perekonnagenealoogiat, kust saame teada Albini võõrapärase perekonnanime põhjuse (esiisa on 18.-19. sajandi vahetusel tulnud Eestisse Poolast või Leedust), käsitleb Estonia Seltsi aktiivse tegevuse algust. Iseloomustatakse tollaseid Estonia juhte (A. Perti, K. Kirchfeldti jt.), jutustatakse, kuidas omavahel vestleva publikuni kostis mõnigi kord näitleja häälest selgemini suflööri hääl, ja väidetakse, et ontlikum rahvas eelistas esialgu Lootuse seltsi Estonia seltsile sellepärast, et viimase sissetulekuallikaks oli ka lõbumajapidamine. Sedalaadi värvikaid detaile on ka hilisema aja, näiteks K. Tümpu, 20-ndate-30-ndate aastate laulupidude jne. kohta. Tundis ju autor agara seltskonnategelasena hästi mitte ainult nii telgieelset, vaid ka telgitagust elu. Ja kuigi paljud autori väited nähtavasti vajavad kontrollimist ja täpsustamist ka teistest allikatest, on A. Strutzkini mälestused kahtlemata oluline komponent ja ühtlasi stiimul mitte koturne, vaid lihast ja verest Eesti kultuuri, sh muusikaajaloo kirjapanemisel.

Kuid samal ajal on neis mälestustes paljugi niisugust, mida vaevalt kuskilt on võimalik kontrollida, kuid mille tõepärasuses pole ka alust kahelda. Näiteks pilt sellest, kuidas Estonia laulumehed sõitsid 1907. a. laulma Tallinna reidil seisnud sõjalaeval kootunud Vene tsaarile Nikolai II-le ja Inglise kuningale Edward VII-le (see kohtumine oli üks lühi sündmustest, mis viisid Esimesele maailmasõjale), nende laeva aga kõrgetele külalistele lähedale ei lastud, nii et nad kahtlesid, kas nende laul üldse viimasteni kostiski.

Mälestustes leidub löike, mis täpsustavad või täiendavad Muusikalehes varem kirjutatud, näiteks A. Takkini artiklit laulupidudest mainumbris. A. Strutzkin jutustab, kuidas ta ise Revaler Liedertafeli saatjana võttis osa meeste laulupeost Viinis 1928. a. ja seejärel kahest laulupeost Saksamaal. Viinis osales 40 000 lauljat, pealtvaatajaid oli 100 000. Laulupeod Saksamaal (Maini-äärses Frankfurdis 1932, Breslaus 1937) olid väiksemad, kuid kujunesid üha hitlerlikumateks. Nähtavasti on see üks põhjus, miks sõjajärgsel Hitleri vaimust lahtiütlevale Saksamaal vaibusid laulupeod, nagu ka Hitleri poolt soositud folkloori harrastamine.

Teine näide. Jaanuarinumbris oli Muusikalehes juttu Itaalia 17. sajandi tenorist, kes oma lauluga võlus ära teda

120

tapma saadetud palgamõrvarid. Tuleb välja, et sellel lool on seos ka Strutzkini eemaldumisega Estoniast. 1909. a. lavastati Estonias samal teemal kirjutatud Fr. v. Flo-towi ooper "Alessandro Stradelli". Peaosa pakuti A. Strutzkini sõnul temale. Ta keeldus, kaheldes, kas ta suudab nii hästi laulda, et tunduks loomulikuna palgamõrvari otsus selle mõjul ta ellu jätta. Osa anti teisele, see tuli aga oma ülesandega nii halvasti toime, et ooperi osas tekkis Estonias mõneks ajaks kriis. Neid hakati järjekindlalt lavastama alles 1918/19. a. hooajal. Selleks ajaks oli kogunenud muusikalise haridusega jõude, A. Strutzkin aga saanud juba 40-aastaseks.

Teine Albin Strutzkini panus Eesti muusikaajalukku on tema

TESTAMENT

Oma mälestustes tunnistas A. Strutzkin, et tema muusikaalased võimed olid väiksed. Suur oli aga ta soov muusikaelu arengule kaasa aidata. 1918. a. raskelt haige olles pärandas ta testamendis kogu oma maise vara Estoniale. Tollal oli ta veel poissmees. Tervenemult võttis ta oma testamendi tagasi. Kui 1940. a. läks koos teiste sakslastega Saksamaale ka K. Tümpu perekond, püüdis A. Strutzkin asja korraldada nii, et Tümpude Klooga talu (praeguse muuseumi) ostaks Eesti Lauljate Liit. Tehing jäi sooritamata - Lauljate Liidul polnud raha.

24. veebruaril 1943, Eesti Vabariigi 25. aastapäeval, koostas Albin Strutzkin notari juures teise testamendi, tunnistajajaks

Roosikrantsi 13 praegu

AASTAID PALJU, HÄÄLTKI JÄTKUB

90

Hiljuti tähistas Põltsamaa segakoor Heli oma vanima laulja Evald Kapi ühekümnendat sünnipäeva.

Koorilaulu on Evald harrastanud koolipõlvest siamaani. Tal jätkub energiat laulda lisaks Helile veel pensionäride kooris Leelo. "Pillimängust olen küll loobunud, kirikukoorist ka. Linnas ju nooremaid, las nüüd nemad", arvab Evald tagasihoidlikult.

"Prillid pidin muretsema umbes kuuekümnesealt. Kaheksakümneselt nägemine paranes, aga praegu pean prille kasutama küll, kui noodid on peene kirjaga või valgustus kehavõitu", kahetseb Evald.

"Kui see mees mingil põhjusel proovist puudub, siis on bassirühm kohe hädas", hindab laulja võimekust Leelo dirigent. "Kui poisike olin, ütles laulmisõpetaja ka, et ilma Evaldita poistelt õiget laulu ei tule", meenutab juubilar muiates.

Leiba teeninud on Evald küll mitte muusikaga, vaid põhiliselt teedeehitajana. Lapsi on neli - kolm poega ja üks tütar, lapselapsi viis. Leseks jäi juba kolmkümmend aastat tagasi.

Vanahärra elab noorima pojaga kaheksa linna serval oma majas ja saab veel hästi hakkama nii köögis kui aias. Linnaskäigud

Evald Kapp 90. sünnipäeval kodus külastele juubelitort pakkumas

teeb ta põhiliselt jalgrattaga. "Nii saab rutem ja eks meie linna mastaapides olegi just jalgratas kõige õigem sõiduriist", arvab Evald.

Et ta ka jalakäijana vapper on, näitab kasvõi tänavune laulupidu Tartus, kus rongkäigus Tähtvere mäest ülesrühkimine nooremaidki mehi ähkima võttis, meie Evald aga leidis, et pole siin rasket midagi.

Juba nädala pärast marssis Põlvas Intsikurmus Heli ridades taas reibas sirge hallipäine mees (jaa-jaa, juuksed on veel kenasti alles). Mõistagi oli see meie Evald Kapp, vapper laulumees ja tore kaaslane.

Arvatavasti tekib lugejatel küsimus, kas Evald Kapp on muusikute Kappide suguvõsast. Evald kindlalt ei tea, kuid arvab, et tõenäoliselt on, sest juured viivad mõlemal liinil 18. sajandiks Põltsamaa valla Umbusi küla Odratsi tallu.

Sellest perekonnast võrsunud viiest pojast tulid ühte liini pidi välja heliloojad Kapid, teine liin viis (mälestuste põhjal, kindlat dokumentaalset tõestust küll pole) Evald Kapi juurde. Seejuures on VI põlvkonna esindajad Eugen ja Evald Kapp sündinud samal 1908. aastal.

Ivi Tuvike, Põltsamaa Heli laulja.

teiste hulgas Juhan Aavik. See 10-leheküljeline dokument on omasarnaste hulgas üks omapärasemaid, sisaldades värse ja kõikvõimalikke arutusi.

Sisu on kokkuvõttes järgmine: Albin Strutzkin pärandab talle kuuluva ehituskrundi Tallinnas Roosikrantsi tänav 13 (mille ta odavalt ostis 1920. a. ja mille eest oli talle hiljem pakutud suurt raha) sinna suure maja ehitamiseks laulu ja luule koduks

Selles

Komitee poole kirjaga, milles avaldas lootust, et uutes tingimustes ta testamendis väljendatud soov ikkagi täidetak. "Mõne aja möödudes anti mulle testament tagasi", kirjutab ta oma mälestustes, "ja teatati suuliselt, et tulevikus ehitatakse Stalini väljakule (nii nähtavasti kavatseti tollal ümber nimetada Võidu väljakuks juba muudetud Vabaduse

Seni on AS Besqab kasutanud seda pinda ehitusplatsina kõrvalasuva Roosikrantsi 11 maja väljaehitamiseks. Nüüd on see valmis, kuid Roosikrantsi 13-1 ehituse alustamine venib. Probleemiks on seegi, et Besqab tahab ka maa ära osta, kuid Kooriühing pole sellega nõustunud.

Agarajarah? Kooriühing pole Albin Strutzkini testamendis märgitud üleskutset elanikkonnale esitanud, pidades piisava raha hankimist ehituseks sel kombel utoopiliseks, samuti teist oma-

aegset Albin Strutzkini ideed ehitada säästetud pärjarahast ka Eesti Pärja

nimeline aurik, mis turistide vedades teeniks raha, eesti lauljaid viiks aga välismaale esinema tasuta. Seda enam, et praegu muutub üha levinumaks krematsioon ja seega kulud pargadele vähenevad. Kuid midagi on siiski tehtud. Kui suri Gustav Ernesaks, läks Albin Strutzkini plaan teatud ulatuses käiku. Kokkuhoitud pärjarahast ja annetuste arvel kogunes 41 000 krooni ning uued annetajad on selle summa tõstnud ligi viiekordseks. Seda kulutatakse igal aastal G. Ernesaksa preemiaks ja stipendiumideks.

Niisiis Eesti Pärja küll pole. Ning paistab, et ei tulegi. Aga mõned pärjalilled on ikkagi olemas.

T. Luunja.

väljakut - T.L.)

kultuurihoone, kuhu ka lauljatel tulevad vastavad ruumid."

Nüüd on sellestki ajast möödas 47 aastat, aga nimetatud väljakul pole endiselt mingit kultuurihoonet (ka tänavusuvine ümberehitus seda sinna ei toonud ning pole plaanigi) ja ehitusplats Roosikrantsi 13 seisab ikka veel tühjana. Küll aga on ehitatud varem rohkesti vissi-, nüüd pissipaleesid.

Kas Albin Strutzkini testament on ka taasiseseisvunud Eestis täitmata? Täielikult siiski mitte.

Nüüd on juriidiliselt Roosikrantsi 13 vormistatud Eesti Lauljate Liidu õigusjärglase Eesti Kooriühingu omanduseks. Kooriühing rentis 1996. a. maatiiki 99 aastaks aktsiaseltsile Besqab sinna maja ehitamiseks, kus Kooriühing saaks - ei mitte harjutus- ega kontserdiruume - 60 ruutmeetrit kontoripinda.

oleksid harjutussaalid, väike kontserdisaal, eesti väljapaistvate heliloojatele pühenud toad. Ühes toas oleks kuldraamat, kuhu oleksid kantud nende inimeste nimed, kelle haudadele pargade ja lillede (mis nangunii peatselt närtsivad) ostmiseks mõeldus raha oleks annetatud hoopis selle maja ehitamiseks. See pidigi olema testamendi järgi peamine ehituse jaoks raha kogumise viis, organiseerijateks sihtasutus Eesti Pärja ja kui seda ei suudeta luua, siis Eesti Lauljate Liit. Surnuid aga mälestatakse hoopis sel kombel, et kooriharjutuste eel lauldakse leinalaule, mis oleksid valjuhääldajate kaudu kuuldavad Jaani kirikuni ning möödunud paljastaksid pea. Ehitatud hoone saaks endale nimeks samuti Eesti Pärja ning tänavgi eestitatakse Roosikrantsist Roosipärjaks.

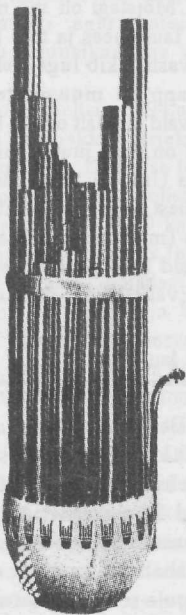
10. juulil 1951. a. pöördus A. Strutzkin ENSV Kultuurhariduslike Asutuste

10. juulil 1951. a. pöördus A. Strutzkin ENSV Kultuurhariduslike Asutuste

Müüml on Tallinnas, südalinnas, Roosikrantsi komiteest, kinnistu number 1280 ehituskrundi, millele võiks ehitada suurem maja laulu ja luule koduks: seeläbi ju laul ja luule lahutamatu ühenduse. #eil on Tallinnas umbes 40 laulukooru ja suuremal osal neist ei ole sündsust laulharjutamiseks ruumi, mille all laul kannatub ja väärikuselt ei arene. Arvunüüd ehitatav maja peaks saama laulukooridele ejakohaseks laulharjutamise paigaks.

Taivani orkestri omanäolised pillid

Üks omapärasemaid ja edukamaid ansambleid Baltica festivalil tuli Taivani Vabariigi pealinnast Taipeist ning tutvustas ennast inglise keeles kui Grass-Mountain Chinese Orchestra, mida võiks tõlkida kui Rohumäe Hiina Orkester. Esitas ta mitte hiina rahvamuusikat, vaid selle baasil loodud rahvalikku muusikat.

sheng

Orkestri asutas 1992.a. tuntud muusik ja muusikapedaagoog Tsun-Shin Huang, mitmete orkestritööde, sh. ooperi "Mälestus Chu jõest" autor, kes mõnede kollektiivide (ooper, tantsutrupid) juhina ja dirigendina oli juba varem sooritanud rohkesti väliseise kõigile mandritele, v.a. Austraalia.

Ka praegune küllaltki noor orkester alustas väliseise juba moodustamise aastal Prantsusmaale, on seejärel külastanud mitmeid maid. Mullu näiteks esineti folkloorifestivalidel Poolas ja Leedus, kus

sõlmi-tigi sidemed eestlastega. Eestisse tuldi analoogiliselt CIOFFi festivalilt Kreekas.

Orkestris mängib Tsun-Shin Chuang koos kolme noore daamiga erhud, omapärast hiina viiulit, mille kahe keele vahel paikneb hobusesabast jõhv. Mängitakse bambuspoognatega.

Peale selle on orkestris veel mitu hiina rahvuspilli - igähte üks-, mida mängivad samuti noored daamid, nii et ansambli juht on ühtlasi selle ainus meessoost liige. Peale hiina löökriista on pillid ühtlasi nagu erhugi sooloinstrumentid, mis mõnes loos üksteise järel etendavad seda rolli.

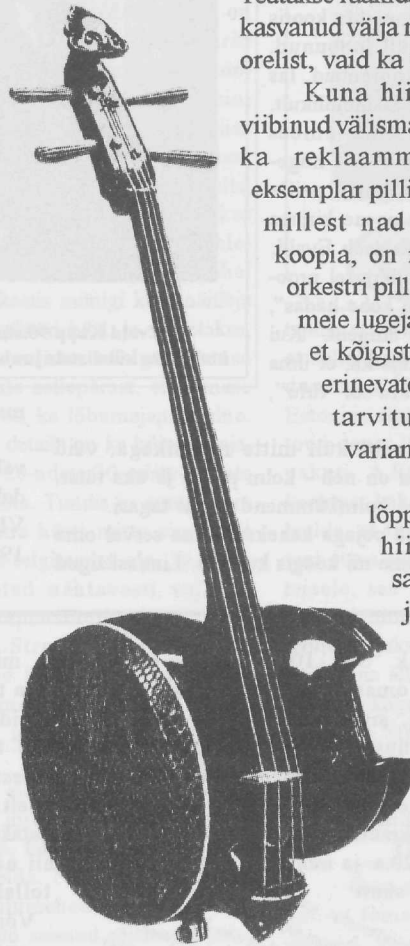
Need on euroopalikku flööti meenutav nelja auguga dixiao, lautosarnane pipa, tšellosarnane zhonghu, tsimbli moodi yanqin, mis Hiinasse jõudis alles paarsada aastat tagasi. Kõige omapärasem ja üks vanemaid, (tuntud ajast juba üle 3000 aasta tagasi) on shang. Tema

erineva pikkusega torudes tekitatakse heli puhumisega. Seega ühelt poolt puhkpill, teisalt lähedane orelile. Teatakse rääkida, et lõõtsataolised pillid kasvanud välja mitte ainult läänemaisest orelist, vaid ka idamaisest shangist.

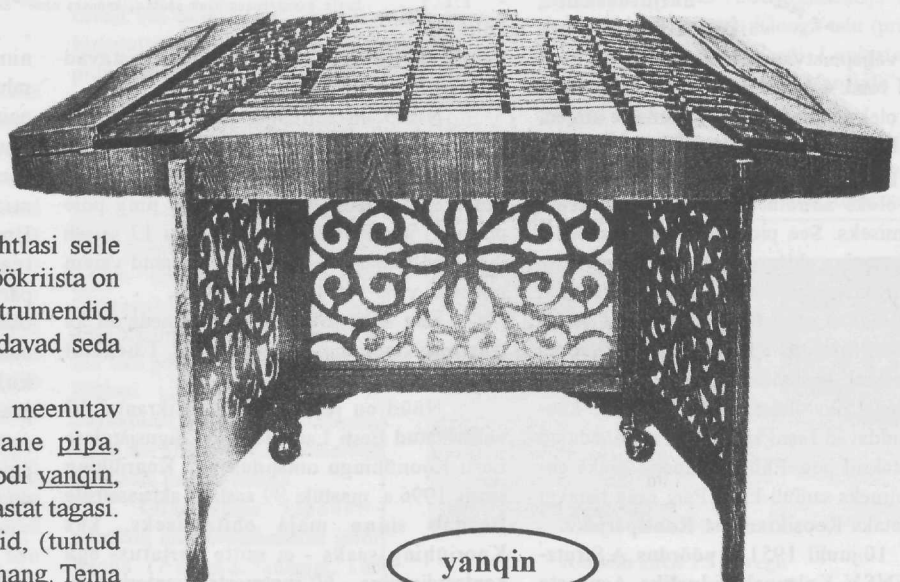
Kuna hiinlastel ainsa Baltical viibinud välismaa orkestrina olid kaasas ka reklaammaterjalid ning üks eksemplar pilli tutvustavast raamatust, millest nad tegid Muusikalehele koopia, on meil võimalus ka selle orkestri pillide omapärast välisilmet meie lugejaile tutvustada. Lisagem, et kõigist neist on olemas Hiinas erinevates paikades ja eri aegadel tarvitusele tulnud erinevad variandid.

Ning et Baltica lõppkontserti järel lülitusid hiinlannad-orkestrandid saali ukse taga lahti läinud jenka-tantsu.

M.Võhmas

erhu

yanqin

UUT EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU MUUSIKAFONDIST

RAAMATUD

Ahonen, Sirpa. The internationalization of Finnish popular music.- Helsinki, 1998. -82 lk.

Eduard Tubin: bibliograafia. 3.osa: 1983-1997.- Tallinn,1998.- 215 lk.: ill.,portr.
Järvinen, Topi. Tonal dynamics and metrical structures in jazz improvisation.- Jyväskylä, 1996.- 206 lk., eraldi pagineeritud: noot, sk.

Kui mina haliklan laulemaie. - Tallinn, 1998.- 66 lk.: ill.,portr.

Semlek, Leo. Klassikalise muusikateooria algõpetus: muusika elementaarteooria õpik.- Tallinn, 1998.- 90 lk.: ill.,noot.

Toiviainen, Petri. Modelling musical cognition with artificial neural networks. - Jyväskylä, 1996.- 206 lk., eraldi pagineeritud: noot, sk.

NOODID

Lemba, Artur. Poème d'amour: viiulile ja klaverile. - Eres, 1996.

Mägi, Ester. Kassari kadakad.- Muusika,1998.

Sau, Olev. Koorilaul: naiskoorile. - Eres Estonia, 1998.- 12 lk.

Tamberg, Eino. Nocturn: op.99 klaverile. Muusika, 1998.- 5 lk.

Tüür, Erkki-Sven. Mõeldes Hiiumaast. Klaverile: Muusika, 1998.- 3 lk.

Boldemann, Laci. Wenn du einen Garten hast: 6x6 Lieder und Balladen: für eine Singstimme und Klavier. - Stockholm, 1998.- 54 lk.

Brahms, Johannes. Neu-Einrichtung der Choralvorspiele: Opus 122 Nr.2 und 5-7 von Paul G.Bunjes.- New York, 1964.- 16 lk.- Orelile.

Bruhns, Nicolaus. Orgelwerke.- Urtext.- Frankfurt, 1967.- 39 lk.

Donizetti, Gaetano. Sonate für Violine (Flöte) und Harfe.- Frankfurt, 1970.

Duverney, Frédéric Nicolas, Dalvimare, Martin Pierre. Solo für Horn, Harfe und Kammerorchester.- Frankfurt, 1976.

Gebhard, Hans. Praxis der Orgelimprovisation. ein Lehrgang.- Frankfurt, 112 lk.

Genzmer, Harald. Sechs Bagatellen: für Violoncello und Kontrabass.- Frankfurt, 1986.- 2 partituuri.

Gounod, Charles. Ave Maria: Meditation über das erste Präludium C-Dur aus dem WTK von J.S.Bach: für Violine (oder Violoncello) und Klavier.- Mainz, 1966.

Karg-Elert, Sigfried. Sketch book: Volume 2: for organ.- London,1951.-19 lk.

Klein, Franz. Staccato-Etüden für Klarinette.- Frankfurt, 1977.- 26 lk.

Koloratur-Arien für Sopran. hrsg. von Mathilde de Castrone Marchesi.- Frankfurt, 1992.- 181 lk.

Latviešu kordziesmas antologija: originaldziesmas jauktajiem, sieviešu un vīru koriem a cappella. 1, Gaismas pils: 1894 - 1918.- Rīga, 1997.- 237,(3) lk.: portr. Lieder der Romantik/ Franz Schubert, Johannes Brahms.- Frankfurt, 1991.-65+65 lk.

Ljubimõje melodii dlja skripki i fortepiano/ redaktor: T.Jampolski.- Moskva, 1997.

Lyne, Peter. Wind quintet.- Revised edition 1995.- Stockholm, 1998.-51 lk.

Martinsson, Rolf. Garden of chimes: for 6 players.- Stockholm,1998.- 24 lk.

Perkoila, Mikko. Runokoiria Pentti ja muita lauluja.- Helsinki,1997.- 96 lk.: ill.

Rossini, Gioacchino. Zwölf Walzer für 2 Flöten.- Frankfurt,1986.- 15 lk.

Saint-Saëns, Camille. Le carnaval des animaux.- Frankfurt.- 68 lk.

Satie, Erik. Gymnopédies.- Violin (flute/clarinet) and piano.- London, 1996.

Wiernik, Adam. Night music for piano.- Stockholm,1998.- 11 lk.

HELIKASSETID

Folk Highlights O' (ansambel).- Tallinn,1998.

Jõgioja,Heldur. (akordion). Igihaljad viisid 1-2, 1998.

Lux. Ainult roose sul toon....1998.

Suveniir '98/ esit. Olev Vestmann ja Toivo Nikopensius (lauljad).1998.

KOMPAKTPLAADID

Sumera,Lepo. In memoriam/esit.ERSO, dir.Eri Klas.- Tallinn: Eesti Raadio, 1998.

Couperin,Francois. Works/perf.by The Estonian Baroque Soloists.- Tallinn,1998.- 98004CD.- DAC 2437.

Elgar,Edward. Symphony no.2 in E-flat major op.63/perf. by London Philharmonic Orchestra, cond. Daniel Barenboim.Sony. 1995.

Glass, Philip. Heroes: symphony, perf. by American Composers Orchestra, cond. by Dennis Russell Davies. 1997.

Kalinka: popular Russian songs/ arr. David Ashkenazy; perf. by Nikita Storojev(bass), David Ashkenazy (piano).- Chandos, 1997.

Nielsen, Carl. Symphony no.1 in g minor, op.7 perf. by Swedish Radio Symphony Orchestra, cond. by Esa-Pekka Salonen.- CBS, 1987.

EESTI KONTSERDI

KONTSERDID SEPTEMBRIS

N 10.IX kell 18.30 Pärnu Agape keskus,T 15.IX kell 18 Räpina muusikakool -**NYD Ensemble** (kammerkoosseis). **MIHKEL PEÄSKE** (flööt), **KALEV KULJUS** (oboe), **MEELIS VIND** (klarnet), **PEETER SARAPUU** (fagott), **KALLE KOPPEL** (metsasarv), **JANA PEÄSKE** (klaver).Milhaud, Saint-Saens, d'Indy, Roussel, Poulenc, Francaix.

P 13.IX kell 16 Rakvere Kauri kool - **ALEKSANDRA JUOZAPENAITÉ-EESMAA** (klaver).Haydn, Beethoven, Schubert.

N 17.IX kell 19 Estonia Kontserdisaal, T 22.IX kell 18 Jõhvi Kultuurikeskus -**HOOAJA 1998/99 AVAKONTSERT.** Dirigent **ARVO VOLMER.** Kangro. "Arcus" (esietekanne). Tubin, Mendelssohn (Tallinn), Lizst (Jõhvi). Solist Tallinnas Maksim Fedotov (viulil), Jõhvis Indrek Laul (klaver).

P 20.IX Pärnu Eliisabeti kirik, K 23.IX kell 19 Niguliste -**INES MAIDRE** (orel). Bach, Frescobaldi, Pärt.

P 20.IX kell 19 Estonia kontserdisaal -**VANEMUISE SÜMFOONIKUD, RAM.** Dirigent **LAURI SIRP.** Brambach

L 26.IX kell 16 Väravatorn - **EUROOPA MAADE ILMALIK SELTSKONNAMUUSIKA, HORTUS MUSICUS**

L 26.IX kell 19 Estonia Kontserdisaal -Kontserdisarja **ROOTSI AEG 1998 - 1999** avakontsert **MALMÖ SÜMFOONIKUD.** Dirigent **GILBERT VARGA.** Solist **HAKAN HARDENBERGER** (trompet). Hillborg, Pärt, Sandström, Bartók

NÄTSTI

Miks on praegu palju rahvamuusika festivale?

Rahvamuusikuil on vormis püsiniseks vaja teatud hulk esinemisi. Varem saadi see kogus täis pulmades ja varrudes mänginiseega. Kuna nüüd on pulmade ja varrude arv järsult vähenenud, aitavad rahvamuusikuid vormis püsida festivalid.

Uus tekst Audru Holuspuu laulumängule

*Kas te teate, kas te teate,
mida teeb peremees?*

*Panka teeb, panka teeb
peremees.*

Vaat nü, vaat nü.

*Kas te teate, kas te teate,
mida teeb peremees?*

*Börsil mängib, börsil
mängib peremees.*

Vaat nü, vaat nü.

*Kas te teate, kas te teate,
mida teeb peremees?*

*Miljoneid kõrvaldab,
miljoneid kõrvaldab
peremees.*

Vaat nü, vaat nü.

*Kas te teate, kas te teate,
mida teeb peremees?*

*Pankrotti teeb, pankrotti
teeb peremees.*

Vaat nü, vaat nü.

Tartlased reisivad ja võõrustavad

Läänes elavad väliseestlased kutsuvad oma ülemaailmseid kogunemisi, kus kõlab ikka muusika, ESTO päevadeks. Kuid on olemas ka ida-ESTO. Nii nimetavad oma kultuuripäevi Krimmi eestlased, mis sel suvel toimusid Petrovka külas. Seekord osales seal ka Tartu erinevatest kooridest koostatud segakoor, kes laulis isamaalisi laule. Lisaks veel Tartu I muusikakooli akordionistide ansambel ja tantsijad.

Kasutati ka võimalust Musta mere ääres puhkamiseks, tutvuti Krimmi vaatamisväärsustega. Laeval Jahta sadamas anti spontaanne kontsert.

Tartlase Valli Ilviku juhtimisel tegutsev Lõuna-Eesti dirigentide ja muusikaõpetajate segakoor Ugandi käis aga esinemas Tšehhimaal. Anti 6 kontserti, neist pooled Prahas.

Tartlased võtsid omakorda vastu Kopenhaageni üliõpilasselgakoori Lille Muko, mis esines 23.juulil TRÜ aulas kui ühes paigas tumeel läbi 7 Läänemere-äärse riigi. Kuulajad olid üllatunud mitmekesisest repertuaari esitanud koori kõrgest tasemest, kuid mitte värskede dirigendidiplomiga Lilyan Kaiv. Temale oli dirigent Jospser Grove Jørgensen tuttav, kuna ta oli esimeheks mullusel dirigentide konkursil Riias, kus L.Kaiv tuli võitjaks.

Malle Elvet

II Rahvusvaheline Paxmani Noorte Sarvemänglajate Võistlus

toimub käesoleval aastal 1.detsembril

Londonis, korraldajaks Royal Academy of Music. Eelvoorud 8.novembril Londonis, 9.-11.oktoobril Lyonis, 7.-8.novembril Münchenis ja Floridas USAs. Võitja osaleb solistina järgmisel aastal 31.rahvusvahelisel Sarveseminari Georgia osariigis USAs.

Osalejateks võivad olla kuni 25-aastased statsionaarse muusikaõppeasutuse üliõpilased kõigist riikideks. Osavõtumaks 20 naelsterlingit.

Esimene Paxmani võistluse võitja Jennifer Montone töötab New Jersey sümfooniorkestris.

Informatsioon mäenedzerilt Chris Huningilt tel.+44 171 620 2077, faks +44 171 620 1688, e-mail:chris@paxman.co.uk.

Mõningane lisa info, k.a. kohustuslikud kavad ja üks registreerimisleht ML toimetuses.

YOUNG HOBBY
98

Istvan Rath-Vegh

Inimliku rumaluse kultuurilugu

(Algus 1997.aasta jaanuarinumbris)

VIII

Muusikakuningate lahingutegevus

Innustatuna 1511. a. ilmunud raamatu "Bellum grammaticale" ("Grammatiline sõda") ideest – sõjast nimi- ja tegusõnade vahel –, andis Metzsi organist Sebastian 1563. a. välja raamatu "Bellum musicale". Selles käib sõda vana gregoriaani koori ja tollase uue mensuraalse muusika kuningate vahel.

Esimese ridades läksid sõjakäigule mungad, nunnad ja katoliku preestrid, appi tõttas ka inglikoor. Tollase moodsa muusika armees olid kangelasteks reformatsiooni kantorid, organistid, luterlased, juudid ja anabaptistid. Minoorsete vägede lahingulippe kaunistas täht B, mažoorsetel märk #. Kindluste tõstetavate sildade hävitamine oli usaldatud kadentsidele, värava muusikalisi võtmeid hoiti seifides. Lahing oli vihane. Episoodidest märkigem siinkohal ära ühe: kangelaslikult võitlevaid viuldajaid ründas ootamatult veel üks vaenlane: kassid ja lambad, kes tulid kätte maksma selle eest, et nende soolikatest on valmistatud viiulikeeled.

See jama oli kirja pandud ladina keeles. Saksi-Weissenfeldi hertsogi kontsertmeister Johann Bier hoolitses selle eest, et ladina keelt mittevaldav publik ei jääks selletaolisest maiuspalast ilma. Ta andis 1701. a. saksa keeles välja raamatu "Bellum musicum oder musikalischer Krieg".

Selles loos võtavad muusikud-diletandid vangi kuninganna Kompositsiooni. Kirjas oma tütrele Harmooniale Itaaliasse palub see abi. Harmoonia kutsub kokku oma salanõunikud – Piano, Mezzopiano ja Pianissimo. Nõukogu

leiab, et on vaja alustada sõjakäiku. Kuninganna Harmoonia armeed juhivad kindralid Mažoor ja Minoor. Kõrgematest ohvitseridest väärivad veel äramärkimist kindralmajor Fuuga, 4 koloneli – Sopran, Alt, Tenor ja Bass ning kaplanid Do, Re, Mi, Fa, Sol.

Kuninganna Harmoonia armee ründab diletant-muusikuid, kuid neid on tohtu hulk. Nad löövad rünnaku tagasi ja alustavad vasturünnakut, sunnivad Harmoonia vägesid taanduma süsteemi kindluse. Piiramise kõrgpunktis panevad diletandid kindluse müüridele heliredelid. Nad vallutanuks kindluse, kui Harmoonia väe ridades poleks vahvust üles näidanud noor leitnant Forte, ajades äkkrünnakuga diletandid põgenema "Lacus Ignorantiasse" – "Teadmatuse sohu".

Diletandid paluvad rahu ja lasevad vabadesse kuninganna Harmoonia. Sõlmitakse rahuleping. Enne Itaaliasse naasmist kutsub Harmoonia kokku sõjatribunali desertööride ja argpükside üle kohut pidama. Tribunali otsuse kohaselt lõigatakse Pausil ära keel selle eest, et ta ei võidelnud alati ühesuguse innuga. Argpüksidest nootide suhtes on tribunal otsus veel valjem: need raiuti neljaks, isegi kuuekümne neljaks tükiks. Vedel mees oli olnud ka üks ohvitser: kindral Punctum. Teda alandatakse auastmes ja kästakse edaspidi ohvitseri tentsikuna käia punktina nootide järel.

Üks rahulepingu punkt on aktuaalne praeguseni: kui keegi pole suuteline Inversiooni järvest välja õngitsema Teema-nimelist kala, võib ta selle kätte saada muul kombel, kuid peab toiduks valmistama teises soustis.

UDO
KOLK

25.juuli varahommikul seikus 72-l aastaringil tuntud folkloristi ja rahvamuusikapedagoogi UDO KOLGI süda.

Poisikesepõlvest muusikast innustunud tartlase viimase aja suurimaks tööks jäi teadusliku filmi "Setu rahvatraditsioon" valmimine. 60-ndatel aastatel filmitud õppematerjal jõudis Udo Kolgi eestvedamisel koostöös EVA POTTERI ja MAIE KIIVITAGA telefilmilina ekraanile juuni alguses.

Setu uskumused läbi laulude ja laulumängude, kujutluste, laulusõna mõjuvõimu tõlkis muusikalises filmis setu keelest eesti keelde UDO KOLK. Nädal enne oma elutee ootamatut katkemist osales Udo Kolk VIII-ndatel Seto leelopäevadel, võttis innukalt osa setu muuseumi avamisest, laulis laval koos setu kooriga.

Oma viimasel elunädalal tundis Udo Kolk suurt rõõmu eesootavatest rohketest rahvamuusika loengtundidest Elleri-nim. muusikakoolis, kus ta oli õpetanud üle 40 aasta.

Ta mõlgutas ka mõtteid folkloorialasest seminarist Soomes, unistas veel ühest filmist "Rahvalaulu radadel".

Udo Kolgi viimaseks kontsertelamuseks jäi Taani üliõpilasselgakoori suurepärase esinemise nautimine aulas neljapäeva õhtul. Ta unistas nädalast puhkusest sõbra suvilas Pangodis. Veel laupäeval veetis aega sõpradega hiljaaegu taasavatud Werneris malelaua taga.

Läbi elu koos rahvamuusikaga sammunud pedagoogi elus jäi ajakell igaveseks seisma tema sünnilinna Tartu kodus.

**Tellige Eesti Pos-
ti kaudu Muusi-
kaleht IV kvar-
taliks. 3 numbrit
alla veerandsaja
krooni, ainult 24
EEK.**

**Muusikalehe üksik-
numbreid võib Tallinnas osta
EMA valvurilt ja helikabine-
tist, Eesti Kontserdi valve-
lauast, Estonia teatri raama-
tulettist, Eesti Kooriühingust
ja Otsa-kooli valvurilt**

Muusikaleht

Peatoimetaja Mart Vainu. Fotod, kujundus Kersti Grünberg. Väljaandja OÜ IMPEX - BALTICA Kultuurkapitali toel. Telefonid 423-089, 525-124, faks 421-456, e-mail mv@anet.ee. Kirjad EE0034, Tallinn, pk. 996. Honorari saab kätte igal teisipäeval kella 9-14-ni Narva mnt. 40 (EVEA panga maja), IV korrus, vasakule trepist üles. Postiga honorare välja ei saadeta.